

โครงการศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ เพื่อการพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม (Social Foresight) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา

โดย
มหาวิทยาลัยพะเยา

หัวข้อ

(Content)

บทนำ	1
บริบทและสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของเชิงพื้นที่	7
แนวโน้ม / สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง (Trend) และการจัดทำข้อมูล	56
การพัฒนาและออกแบบภาพอนาคตการพัฒนา นวัตกรรมเชิงสังคม (Social Foresight) ของ จังหวัด	82
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	128

บทสรุปผู้บริหาร

(Executive Summary)

- ชื่อเรื่อง : โครงการศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา (Social Foresight) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา
- ผู้วิจัย : 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันธิวัฒน์ พิทักษ์พล
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ผดิวรรณ ธีรานนท์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา พิทักษ์พล
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐภูมิ พรหมณะ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์
- ระยะเวลาการทำวิจัย : 3 พฤษภาคม 2563 ถึง 9 พฤศจิกายน 2563
- แหล่งทุน : สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

โครงการศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา (Social Foresight) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาและระบุปัจจัยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสำคัญ (Mega trend) ที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ ในระยะ 10 ปีข้างหน้า ในมิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพ สังคม (Social) เทคโนโลยี (Technology) เศรษฐกิจ (Economics) สิ่งแวดล้อม (Environment) และนโยบายภาครัฐ (Political) รวมถึงสะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ และวิถีชีวิต 2) เพื่อศึกษาและจัดทำภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา (Social Foresight) ของจังหวัดพะเยา ในอีก 10 ปีข้างหน้า รวมทั้งกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาที่สอดคล้องกับภาพอนาคต 3) เพื่อสร้างความตระหนักกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมสำหรับรับมือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และกระบวนการร่วมกันมองภาพอนาคตภายใต้โครงการนี้ ประกอบด้วยเทคนิควิธีที่สำคัญ 5 วิธี ได้แก่ การสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึก การสร้างวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์และสร้างฉากทัศน์ การพยากรณ์ย้อนหลัง และการวิเคราะห์แบบอุโมงค์ลม ซึ่งแต่ละเทคนิควิธีนำมาซึ่งการออกแบบกิจกรรมที่ประสานการมีส่วนร่วมของผู้คนที่หลากหลายในจังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาพบว่า ภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ในจังหวัดพะเยามีปัจจัยแรง (Drivers) ที่สำคัญอย่างน้อย 30 ปัจจัย โดยแต่ละปัจจัยถูกมองว่ามีผลกระทบและความไม่แน่นอนเฉพาะด้าน และในกระบวนการร่วมกันมองภาพอนาคตโดยผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สองปัจจัยแรงที่ถูกเลือกให้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการมองภาพอนาคตคือ สุขภาพจิตและอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ซึ่งได้ถูกนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์และสร้างฉากทัศน์ที่ทั้งประสงค์ (กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา) และฉากทัศน์ที่พึงระวัง (กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม) อันนำไปใช้ประกอบการรวบรวมและวิเคราะห์เรื่องเล่าและตรรกะเกี่ยวกับภาพอนาคตและศักยภาพเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วยเทคนิคการพยากรณ์ย้อนหลัง และการวิเคราะห์และจัดลำดับกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติด้วยเทคนิคอุโมงค์ลม เพื่อนำมาจัดทำเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะว่าด้วยการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาในพื้นที่จังหวัดพะเยาได้ในท้ายที่สุด

บทนำ

(Introduction)

ความเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และนโยบายภาครัฐ ในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้พื้นที่และเมืองเกิดการพัฒนามั่นคง รวมถึงได้รับการแก้ปัญหาในพื้นที่อย่างยั่งยืน นวัตกรรมเชิงสังคม (Social Innovation) จึงเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในฐานะเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหา ยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างโอกาส และความเสมอภาคในสังคม

ความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างก้าวกระโดด ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่รูปแบบใหม่ๆ ทั้งในระดับชุมชนและเมือง รวมถึงเกิดขึ้นรวดเร็วอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยบางครั้งก่อตัวขึ้นเป็นปัญหาและโจทย์เร่งด่วนที่รอการแก้ไข เพื่อให้เกิดการเตรียมความพร้อมในการวางแผนการพัฒนาในพื้นที่ รวมถึงการออกแบบแนวทางแก้ปัญหาโดยอาศัยนวัตกรรมเชิงสังคม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงมีแนวคิดในการนำการมองอนาคต (Foresight) มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการพัฒนาในระดับพื้นที่

การมองอนาคต เป็นเครื่องมือในการบ่งชี้สัญญาณความเปลี่ยนแปลง รวมถึงประเมินประเด็นความไม่แน่นอน (uncertainties) เพื่อรับรู้และคาดการณ์ภาพความเปลี่ยนแปลงในอนาคตและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นซึ่งมีผลต่อการกำหนดทิศทาง (direction setting) ในการวางแผนยุทธศาสตร์ กำหนดทางเลือกและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

โครงการศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา (Social Foresight) จึงมีเป้าหมายในการนำเครื่องมือการมองอนาคตมาใช้ในการออกแบบภาพอนาคตเชิงพื้นที่ในกรอบระยะเวลา 10 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่ในการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ และนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาในพื้นที่อย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและระบุปัจจัยและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสำคัญ (Mega trend) ที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ ในระยะ 10 ปีข้างหน้า ในมิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพ สังคม (Social) เทคโนโลยี (Technology) เศรษฐกิจ (Economics) สิ่งแวดล้อม (Environment) และนโยบายภาครัฐ (Political) รวมถึงสะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่และวิถีชีวิต
2. เพื่อศึกษาและจัดทำภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา (Social Foresight) ของจังหวัดพะเยา ในอีก 10 ปีข้างหน้า รวมทั้งกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาที่สอดคล้องกับภาพอนาคต
3. เพื่อสร้างความตระหนักกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมสำหรับรับมือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

กระบวนการ/วิธีการจัดทำภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม (Social Foresight) เชิงพื้นที่

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1.1 กำหนดแนวคิด ขอบเขตในการศึกษาและแผนการดำเนินงานของโครงการ
- 1.2 ทบทวน ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล องค์ความรู้และวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำภาพการมองอนาคต (Foresight) ในระดับพื้นที่
- 1.3 ทบทวน ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล องค์ความรู้และวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา
- 1.4 ออกแบบระเบียบวิธี (methodology) การจัดทำภาพอนาคตของจังหวัดพะเยา โดยอาศัยกระบวนการวิธีที่หลากหลายและเหมาะสมตามหลักวิชาการประกอบกัน อย่างน้อย 3 วิธีเพื่อให้เกิดการนำข้อมูลที่หลากหลายสร้างสรรค์และเชื่อถือได้มาประกอบการพัฒนาภาพอนาคต
- 1.5 พัฒนาและจัดทำภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ เพื่อการพัฒนาวัตกรรมการเชิงสังคม (Social Foresight) ของจังหวัดพะเยา ภายใต้กรอบ 10 ปี โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสะท้อนปัญหา ประเด็นสำคัญ และแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับบริบทเชิงพื้นที่ โดยอาศัยเครื่องมือการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงอย่าง Horizon Scanning หรือ Trend Analysis ออกแบบแนวทางการรวบรวมข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาประเด็นสำคัญ และแนวโน้มความเปลี่ยนแปลง โดยดำเนินการกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน ทั้งจากภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชนและภาคประชาชน และจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อระดมความคิดเห็นและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (Participatory Process) เพื่อให้ได้ภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ที่พึงประสงค์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
- 1.6 จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อแบบร่างของภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา จำนวน 1 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อภาพอนาคตที่ได้รับการออกแบบ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน
- 1.7 สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นตามข้อ 1.6 เพื่อนำมากำหนดเป็นเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Goal) และพัฒนาข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินงานในการผลักดันการพัฒนาวัตกรรมการเพื่อสังคม (Social Innovation) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา
- 1.8 จัดทำวิดีโอทัศน์ภาพอนาคต โดยมีความคมชัด Full HD ที่มีความสมบูรณ์ทั้งภาพและเสียง ความยาวประมาณ 3 นาที หรือตามที่สำนักงานเห็นสมควร
- 1.9 จัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาและรับฟังข้อคิดเห็นจากสาธารณะในวงกว้าง โดยรูปแบบของการจัดงานที่มีทั้งการบรรยายและการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จำนวน 1 ครั้ง ผู้เข้าร่วมอย่างน้อย 80 คน

2. ระเบียบวิธี/เครื่องมือ

การศึกษาภาพอนาคตของจังหวัดพะเยามีเป้าหมายสำคัญ คือ การจัดทำภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาวัตกรรมการเชิงสังคมของจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้า (พะเยา 2030) ดังนั้น แนวทางการศึกษาจึงจะนำชุดเครื่องมือที่สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม (2562, หน้า 48) ได้แนะนำไว้สำหรับโจทย์เฉพาะด้านที่ 2 (การสร้างวิสัยทัศน์และทิศทางการเปลี่ยนผ่าน) ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือ 3 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การสร้างฉากทัศน์ และการพยากรณ์ย้อนหลัง มาดำเนินงานภายหลังการสำรวจปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) เพื่อให้เกิดการจัดทำภาพอนาคตที่ผ่านกระบวนการสร้างความคิดและจินตนาการ (Ideation) ที่อยู่บนฐานของการออกแบบอนาคตมากกว่าการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงานตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การสำรวจปัจจัยขับเคลื่อน

ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิค STEEP เนื่องจากเป็นกรอบการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมมิติสำคัญของอนาคตจังหวัดพะเยา โดยคณะผู้วิจัยได้ออกแบบขั้นตอนในการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งแบบกระดาษและอิเล็กทรอนิกส์จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หน่วยงานราชการ ฐานข้อมูลออนไลน์ ห้องสมุด เป็นต้น
- 2) วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจากค่าสถิติ โดยจะวิเคราะห์จากข้อมูลย้อนหลัง 1 - 10 ปี ขึ้นอยู่กับจำนวนปริมาณข้อมูลที่มีที่ได้มีการจัดเก็บและวิเคราะห์ไว้
- 3) นำข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวมาสร้างกราฟ หรือแผนภาพ และวิเคราะห์แนวโน้มจากอดีตถึงปัจจุบัน
- 4) หากข้อมูลยังไม่เพียงพอ อาจสร้างเครื่องมือสำหรับการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมที่จะนำมาประกอบการวิเคราะห์ภาพอนาคตได้ เช่น แบบสอบถามออนไลน์ การวิเคราะห์ข้อมูลจาก social media เป็นต้น
- 5) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมของผลการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นต่อการสร้างวิสัยทัศน์ของจังหวัดพะเยา 2030 (อาจพิจารณาใช้เทคนิคเดลฟายตามความเหมาะสม)

2. การสร้างวิสัยทัศน์

โดยหลักการ การสร้างวิสัยทัศน์ (Visioning) เป็นกระบวนการกลุ่มที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในองค์กร ชุมชน หมู่คณะ มีส่วนร่วมในการกำหนดภาพอนาคตที่พึงประสงค์ ตลอดจนร่วมกันคิดแนวทางการขับเคลื่อนไปสู่ภาพนั้น ดังนั้น ขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้กับกระบวนการกลุ่มที่จะเป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยมีขั้นตอนย่อยดังนี้

1) คณะผู้วิจัยจัดให้มีกระบวนการระดมความคิดเห็นที่ควบคู่กันไป 2 ลักษณะ ดังนี้

การจัดเวทีสาธารณะ	การจัดกิจกรรมออนไลน์
1. คัดเลือกผู้เข้าร่วมเวที จำนวน 30 คน ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจังหวัดพะเยาและสามารถเป็นตัวแทนของคนพะเยาได้อย่างครอบคลุม	1. สร้างเพจบน social media โดยอาจใช้ชื่อ “พะเยาที่เราต้องการ/พะเยาที่เราฝัน/พะเยา2030”
2. จัดเวทีการสนทนากลุ่ม ที่แบ่งผู้เข้าร่วมออกเป็น 4 - 5 กลุ่ม เพื่อทำการแลกเปลี่ยนในประเด็นภาพอนาคตของพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้า	2. จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นผ่านทางสื่อออนไลน์ เช่น การสร้างแฮชแท็ก การจัดกิจกรรมประกวดเรียงความ การจัดกิจกรรมประกวดภาพวาด ฯลฯ

- นำข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิดเห็นทั้ง 2 ลักษณะมาวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อดึงคำสำคัญที่จะนำมาใช้ในการสร้างวิสัยทัศน์ได้
- นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล/ผลการจัดกิจกรรมสู่สาธารณะผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมขั้นตอนต่อไป

3. การสร้างฉากรหัส

ในขณะที่วิสัยทัศน์คือสถานการณ์ในอนาคตที่พึงประสงค์ ฉากรหัสให้ความสำคัญกับความไม่แน่นอนและปัจจัยต่างๆ ที่ส่งอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนให้สถานการณ์ปัจจุบันไปสู่อนาคต (สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม, 2562, หน้า 77) ดังนั้น ขั้นตอนนี้จึงจะเป็นการระบุและวิเคราะห์ฉากทัศน์ทางเลือกที่จะนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์หรือนโยบายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงไปพะเยาใน 10 ปีข้างหน้าได้ ซึ่งการแลกเปลี่ยนเพื่อวิเคราะห์ฉากทัศน์จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการสร้างและวิเคราะห์ฉากทัศน์ 7 ขั้นตอน (สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม, 2562, หน้า 85-93) ดังต่อไปนี้

- กำหนดหัวข้อหรือประเด็นคำถาม
- เลือกขอบเขตเวลา
- วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อฉากทัศน์
- กำหนดทางเลือก
- สร้างเข็มทิศฉากทัศน์แห่งอนาคต
- สร้างเรื่องเล่าสำหรับแต่ละฉากทัศน์
- วิพากษ์ผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละฉากทัศน์

ทั้งนี้ รูปแบบของการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติและเครื่องมือที่ใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการจะได้รับการออกแบบขึ้นระหว่างการดำเนินงานขั้นที่ 2 และ 3 แต่จำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมจะถูกกำหนดไว้ไม่เกิน 30 คน เพื่อให้กระบวนการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพยากรณ์ย้อนหลัง

ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่เน้นให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายในอนาคตและกลยุทธ์ทางเลือกที่เป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมาย โดยเชื่อว่าจะเป็นกระบวนการที่จะสามารถให้รายละเอียดในทัศนแห่งอนาคตที่พึงประสงค์และช่วยประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการและความท้าทายระหว่างห้วงเวลาในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น ขั้นตอนนี้จึงจะเป็นกิจกรรมที่เชิญตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาจังหวัดพะเยามาร่วมกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติที่จะได้รับการออกแบบในเชิงรายละเอียดต่อไป

3. ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ร่วมในกระบวนการศึกษา

ในการศึกษาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่จังหวัดพะเยาที่ได้นำเสนอในส่วนของข้อมูลสภาพแวดล้อมทั่วไปเชิงพื้นที่ของจังหวัด คณะผู้วิจัยพบผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่คาดว่าจะมีบทบาทสำคัญในการมองภาพอนาคตจังหวัดพะเยาร่วมกันได้จำนวนหนึ่ง ดังนี้

3.1 ผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา

คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และมุมมองต่อการพัฒนาจังหวัดพะเยามาอย่างยาวนาน และกลุ่มคนเหล่านี้ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะในจังหวัดพะเยาผ่านกลไกของแต่ละภาคส่วนหรือในบางครั้งก็เป็นกลไกเชิงบูรณาการ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ ของจังหวัดพะเยา

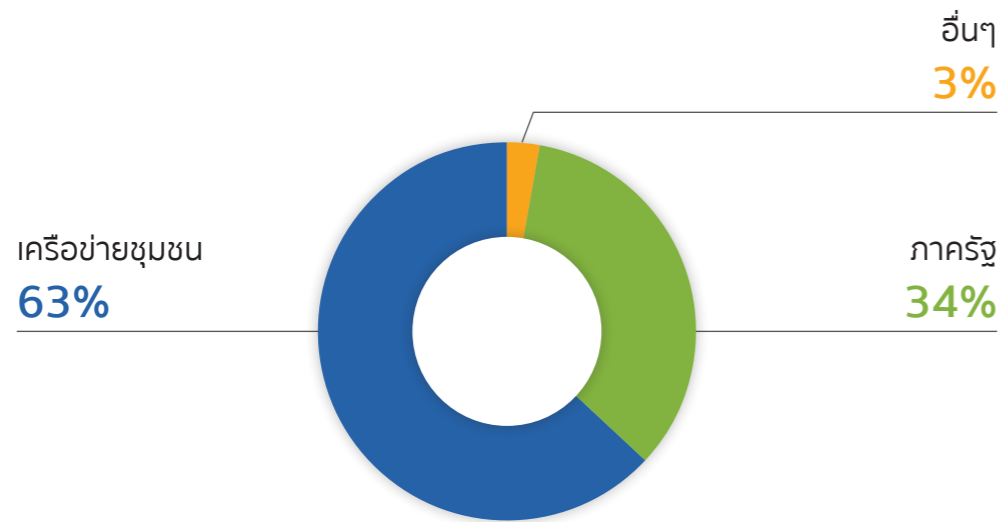
ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	สังกัด/หน่วยงาน
1	นายชัยวัฒน์ จันธิมา	พะเยาทีวี
2	นายพรเทพ อินทะชัย	สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
3	รศ.ดร.เสมอ ถาน้อย	มหาวิทยาลัยพะเยา
4	นายวิษณุ สรรค์พฤกษ์สิน	สภาอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยา
5	นางธิดา ไกรนรา	สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพะเยา
6	นางมุกดา อินตะสาร	เครือข่ายสร้างบ้านแปงเมือง
7	นายจรัส สุทธิกุลบุตร	บริษัท ประชาธิปไตยรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) พะเยา จำกัด
8	นายสุเมธ เตชะกุลวิโรจน์	หอการค้าจังหวัดพะเยา
9	นายณรงค์ชัย สุทธิกุลบุตร	หอการค้าจังหวัดพะเยา
10	นายณฤมิตร สมัคร	สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา
11	นางสาวจุฬาสินี โรจนคุณกำจร	เทศบาลเมืองพะเยา

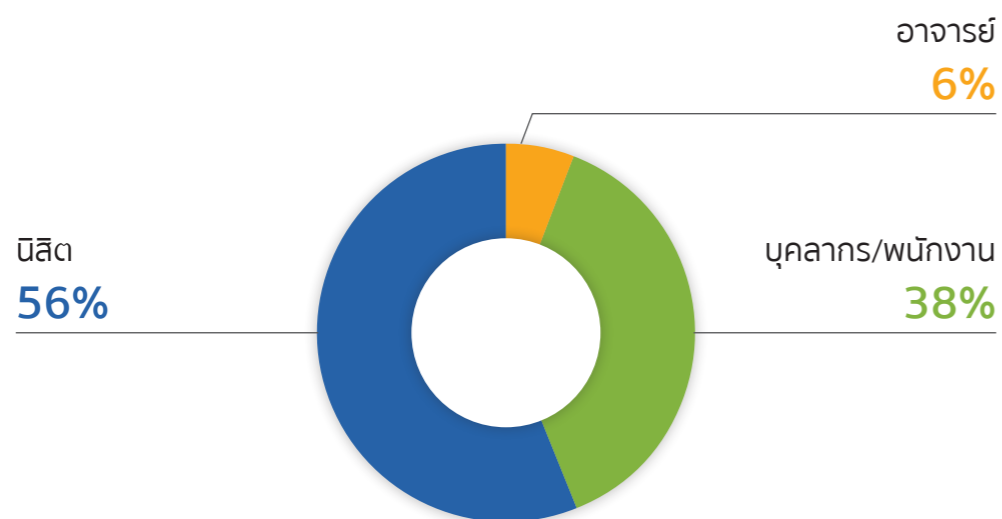
3.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วม Social Foresight Workshop ของจังหวัดพะเยา

เมื่อพิจารณาบริบท 5 ด้านตามการวิเคราะห์ STEEP คณะผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแต่ละด้านเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการการมองภาพอนาคตเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2563 และสามารถสรุปจำนวนและสัดส่วนของผู้เข้าร่วมจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งหมด จำนวน 70 คน สามารถแยกสัดส่วนได้ดังนี้

สัดส่วนกลุ่มผู้เข้าร่วมจากภายนอกมหาวิทยาลัย

สัดส่วนกลุ่มผู้เข้าร่วมจากภายในมหาวิทยาลัย

3.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านอนาคตศาสตร์

ผศ.ดร.อรอร ภูเจริญ จากสถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์กระบวนการและผลการศึกษา

บริบทและสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเชิงพื้นที่

1. ข้อมูลสภาพแวดล้อมทั่วไปเชิงพื้นที่ของจังหวัด

ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดพะเยา คณะผู้วิจัยได้นำกรอบการวิเคราะห์ STEEP มาใช้กำหนดแนวทางการศึกษา โดยได้แบ่งการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเพื่อการคาดการณ์อนาคต (Foresight) ในพื้นที่จังหวัดพะเยาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม (Social) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านเศรษฐกิจ (Economics) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) และ ด้านการเมืองและนโยบายภาครัฐ (Political) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านสังคม (Social)

- ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของจังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยาอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย มีระยะทางวัดจากกรุงเทพมหานคร 735 กิโลเมตร พื้นที่ 6,335 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,959,412 ไร่ ร้อยละ 51.89 ของพื้นที่ ป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบและป่าเบญจพรรณ หรือมีเทือกเขาล้อมรอบทั้งทางทิศตะวันตก ทิศตะวันออก ทิศใต้ และ ทางตอนกลางของจังหวัด มีทิวเขาผีปันน้ำโอบล้อมถือเป็นกำแพงตามธรรมชาติและเป็นเทือกเขาที่สำคัญ อันได้แก่ ดอยภูลังกา ดอยสันปันน้ำ ดอยแม่สูก ดอยขุนแม่แฝก ดอยขุนแม่ตา และดอยขุนแม่ต๋อม

เขตการปกครอง ประกอบด้วย 9 อำเภอ

1. อำเภอเมืองพะเยา
2. อำเภอดอกคำใต้
3. อำเภอจุน
4. อำเภอเชียงคำ
5. อำเภอเชียงม่วน
6. อำเภอปง
7. อำเภอแม่ใจ
8. อำเภอภูซาง
9. อำเภอภูกามยาว

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่สูงและภูเขา มีระดับความสูงของพื้นที่ตั้งแต่ 300 ถึง 1,500 เมตรจากระดับน้ำทะเล

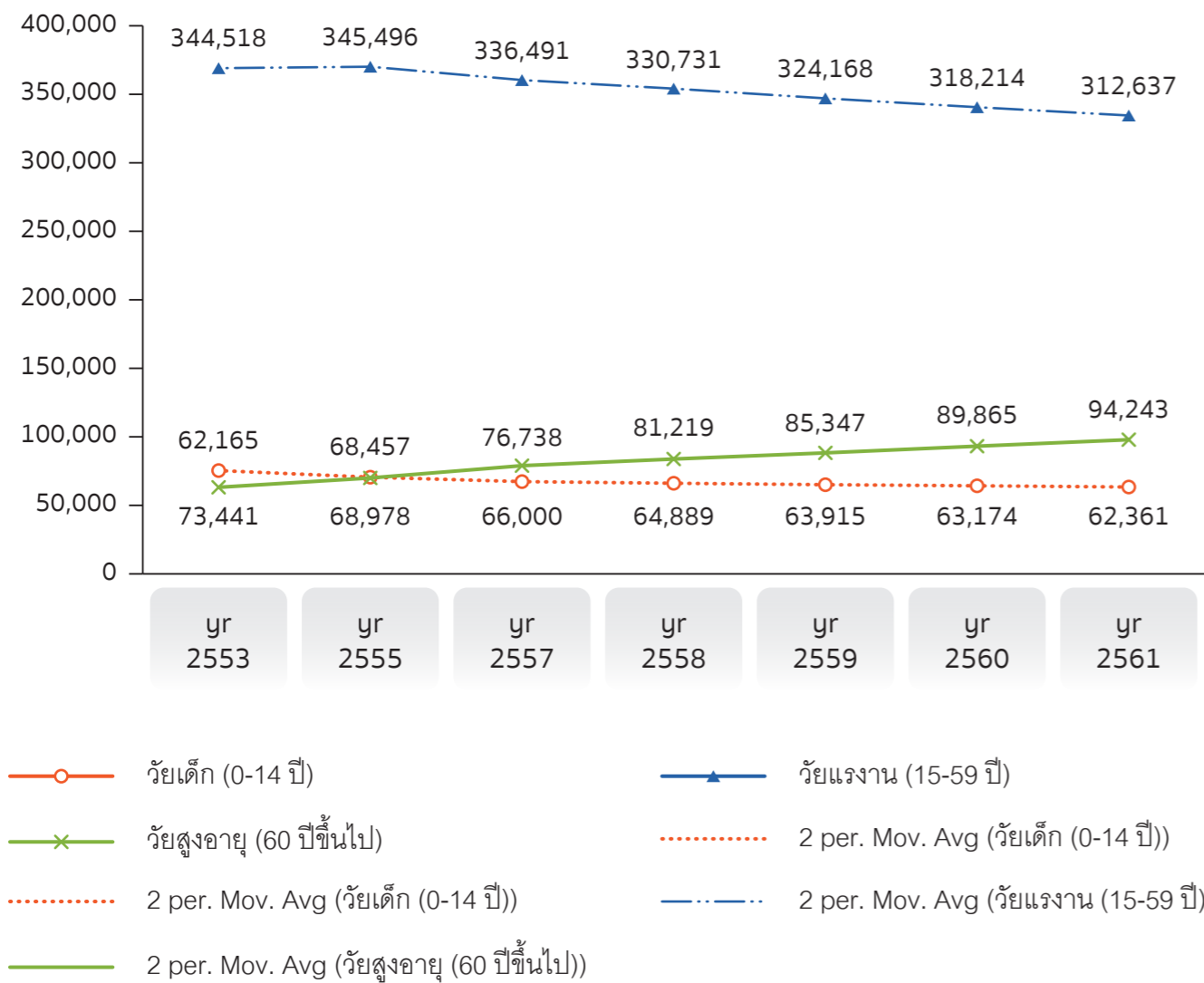

ที่มา : <http://www.phayao.go.th/2021/history.html> (สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2563)

- สถานการณ์ปัจจุบันรวมถึงแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจากค่าสถิติ

ประชากรในจังหวัดพะเยามีจำนวนประมาณ 475,215 คน ในปี 2561 จำแนกตามอายุ 0-14 ปี, 15-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป ได้จำนวนดังแผนภาพที่ 1

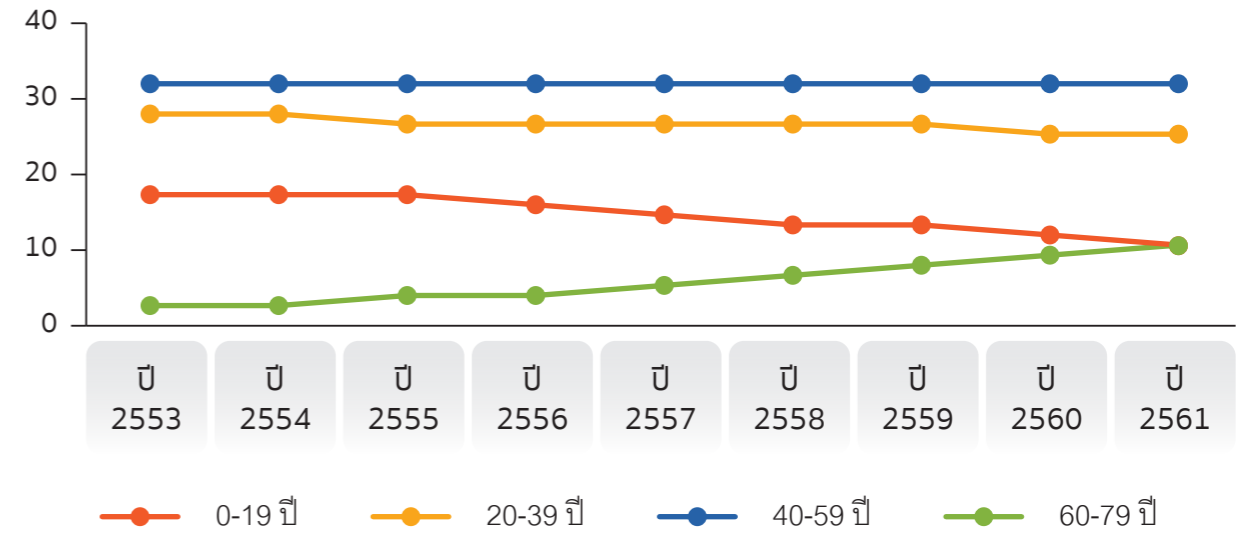
จำนวนประชากรจังหวัดพะเยาจําแนกตามอายุ 2553-2561

แผนภาพที่ 1 จำนวนประชากรจังหวัดพะเยาจําแนกตามอายุ 3 ช่วงอายุ ปี 2553-2561
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

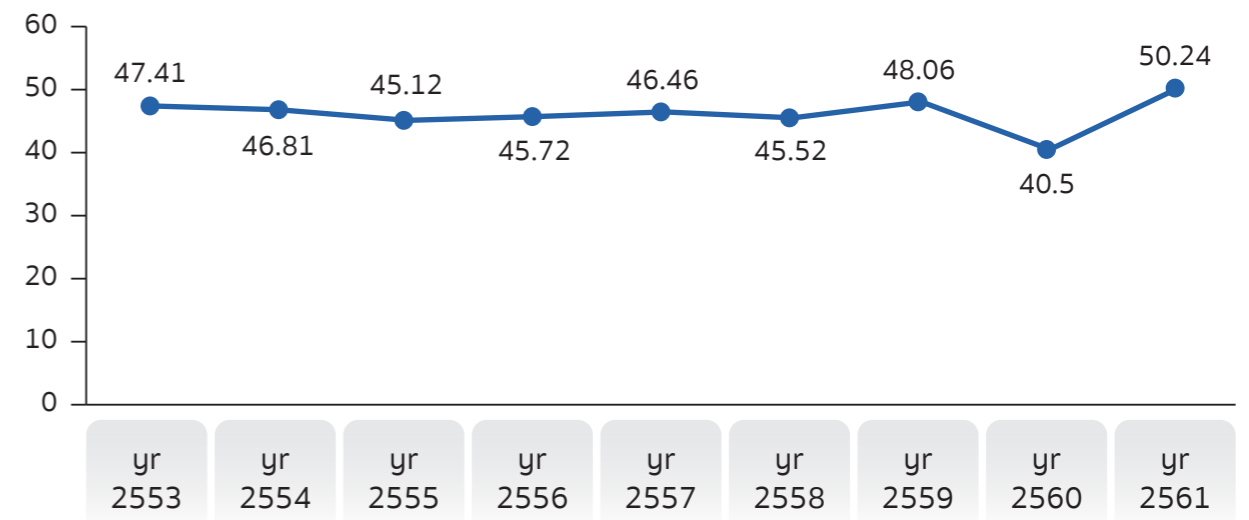
แผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าประชากรวัยเด็กจะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนประชากรวัยผู้ใหญ่จนถึงวัยสูงอายุจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งเมื่อจำแนกให้มียุคอายุละเอียดขึ้นเป็น 4 กลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป กำลังจะมีเส้นกราฟตัดกับกลุ่มอายุ 0-19 ปี แนวโน้มนี้แสดงให้เห็นว่าจังหวัดพะเยาเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว (ดูแผนภาพที่ 2)

ร้อยละของจำนวนประชากรจังหวัดพะเยาจําแนกตามอายุ 4 ช่วงอายุ ปี 2553-2561

แผนภาพที่ 2 ร้อยละของจำนวนประชากรจังหวัดพะเยาจําแนกตามอายุ 4 ช่วงอายุ ปี 2553-2561
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ร้อยละของการหย่าร้าง

แผนภาพที่ 3 ร้อยละของการหย่าร้าง ปี 2553-2561
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในแผนภาพที่ 3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจังหวัดพะเยามีแนวโน้มการหย่าร้างเพิ่มขึ้นมากกว่า 10% ซึ่งข้อมูลนี้เป็นการย้ำว่าสังคมครอบครัวจังหวัดพะเยาจะเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีสภาพครอบครัวเดี่ยวในอนาคต

ตารางที่ 1 ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกตามอาชีพ จังหวัดพะเยา ปี 2561

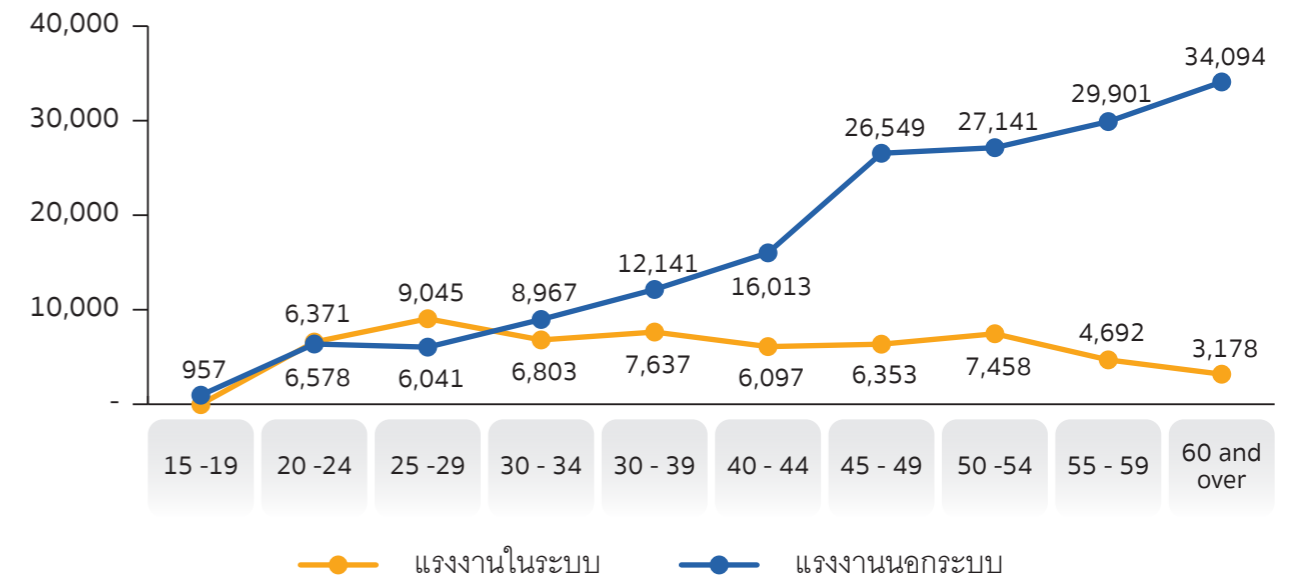
อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตรและการประมง	95,906	43
พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด	38,485	17
ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง	28,212	13
อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการขายและการให้บริการ	18,222	8
ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่างๆ	14,527	7
ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	9,433	4
ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านเทคนิคสาขาต่างๆ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง	7,669	3
เสมียน	7,195	3
ผู้บัญญัติกฎหมายข้าราชการระดับอาวุโสและผู้จัดการ	4,329	2
รวม	223,979	100

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แม้ว่าใน ตารางที่ 1 จะแสดงให้เห็นว่าจำนวนแรงงานที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และการประมงมีจำนวนมาก ในปี 2561 แต่เมื่อดูภาพย้อนหลัง ในปี 2550-2560 กลับพบว่า จำนวนแรงงานที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และการประมงมีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่อาชีพอิสระ และธุรกิจการค้า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปรากฏการณ์นี้จะส่งผลให้จังหวัดพะเยาเปลี่ยนสภาพจากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมที่ประกอบอาชีพอิสระ หรือประกอบอาชีพที่อยู่นอกระบบมากขึ้น ดังแผนภาพที่ 4 ที่จำนวนแรงงานนอกระบบมีมากกว่าแรงงานในระบบในทุกช่วงอายุ

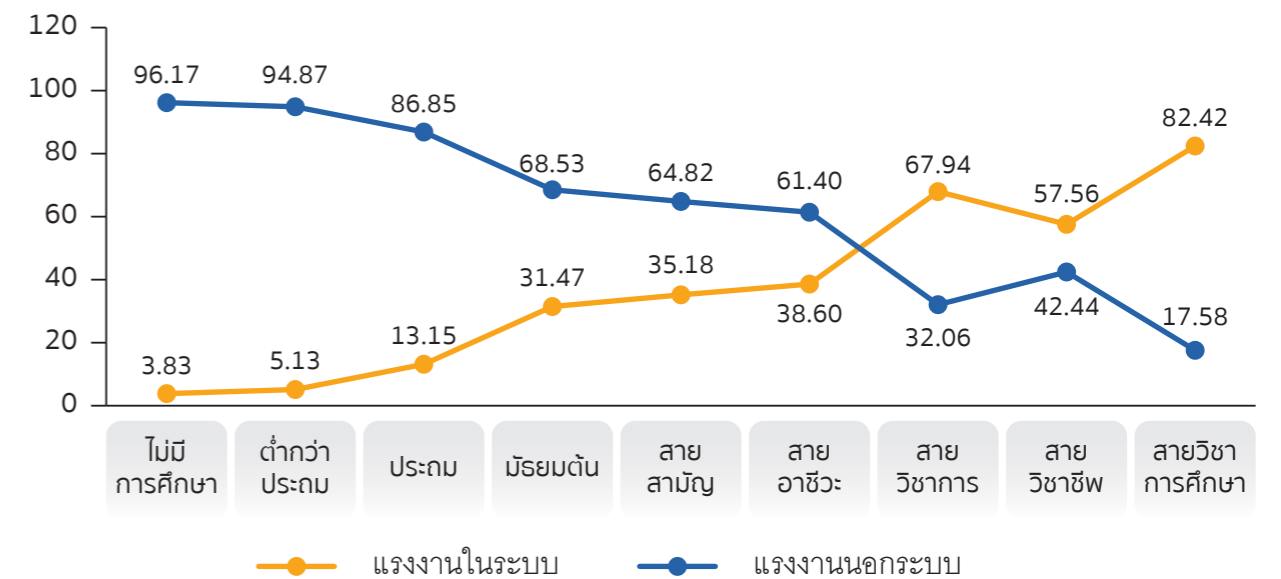

จำนวนผู้มีงานทำที่อยู่ในแรงงานในระบบและนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอายุ จังหวัดพะเยา พ.ศ. 2561

แผนภาพที่ 4 จำนวนแรงงานนอกระบบเทียบกับแรงงานในระบบ จังหวัดพะเยา ปี 2561
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ร้อยละของการศึกษาของแรงงานนอกระบบเทียบกับแรงงานในระบบ จังหวัดพะเยา ปี 2561

แผนภาพที่ 5 ร้อยละของการศึกษาของแรงงานนอกระบบเทียบกับแรงงานในระบบ จังหวัดพะเยา ปี 2561
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับการศึกษาของแรงงานนอกระบบในจังหวัดพะเยาส่วนมากอยู่ในระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จนถึงระดับประถมศึกษา

2. ด้านเทคโนโลยี (Technology)

- การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

ตารางที่ 2 ร้อยละจำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามการมีการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จังหวัดพะเยา พ.ศ. 2552 - 2561

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร	การใช้คอมพิวเตอร์	ใช้อินเทอร์เน็ต	การมีโทรศัพท์มือถือ
2552	502,803	26.4	18.5	55.1
2553	550,513	25.4	17.8	56.8
2554	504,158	26.1	20.0	53.9
2555	505,415	26.2	19.6	54.2
2556	506,742	23.8	18.4	57.8
2557	392,935	24.1	18.9	57.1
2558	392,483	20.1	20.0	59.9
2559	391,492	18.5	25.6	55.9
2560	617,649	16.3	28.0	55.8
2561	632,857	17.7	31.6	50.7

ที่มา : การสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ตารางที่ 3 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามประเภทค่าใช้จ่าย และขนาดของครัวเรือน

รายการ	2553	2555	2559	2561
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเดือน	11,202	11,484	13,101	12,752
ค่าอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	4,096	4,874	5,125	5,227
ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ	2,564	2,024	2,465	2,647
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	164	124	253	197
ค่ารักษาพยาบาลและรายจ่ายส่วนบุคคล	428	375	539	454
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางและสื่อสาร	2,151	2,247	2,476	2,069
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	470	520	546	473
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	1,329	1,319	1,696	1,685

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จังหวัดพะเยา, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563)

- เทคโนโลยีและนวัตกรรมในจังหวัดพะเยา

ระยะเวลานวัตกรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดพะเยา

ปี พ.ศ.	นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดพะเยา
2524	หัตถกรรมผ้าทอ
2560	โครงการถนนไร้เงินสด เทคโนโลยีการแปรรูปขยะด้วยวิธีเชิงกลชีวภาพ
2561	Application “KWAN PHAYAO” ตู้ลงทะเบียนอัตโนมัติด้วยตนเอง (Self Registration) โรงบำบัดน้ำเสียด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ฝายพับได้
2562	โดรนบินพ่นน้ำหมักชีวภาพ Food Panda เครื่องอบแห้งแบบถึงทรงกระบอกหมุนด้วยรังสีอินฟราเรด การอบแห้งข้าวเปลือกด้วยเครื่องอบแห้ง

โดรนบินพ่นน้ำหมักชีวภาพ

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา และสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา ได้คิดค้นสูตรน้ำหมักชีวภาพ ผลิตจากสุราพื้นบ้านผสมใบยาสูบ วิธีการฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพ จะใช้นวัตกรรมอากาศยานไร้คนขับ หรือโดรน ซึ่งจะช่วยประหยัดเวลา ลดการสูญเสีย น้ำหมัก เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการฉีดพ่นสารแบบดั้งเดิม สอดรับกับนโยบายเกษตรยุค 4.0 ของรัฐบาล ผลผลิตทางการเกษตรจะไม่มีสารพิษตกค้าง ทำให้ปลอดภัยกับตัวเกษตรกร ผู้ใช้และผู้บริโภค ถือเป็นการใช้โดรนเพื่อการเกษตรครั้งแรกในจังหวัดพะเยา

ที่มา : <https://www.technologychaoban.com>
(วันจันทร์ที่ 22 เมษายน พ.ศ.2562)

โครงการถนนไร้เงินสด

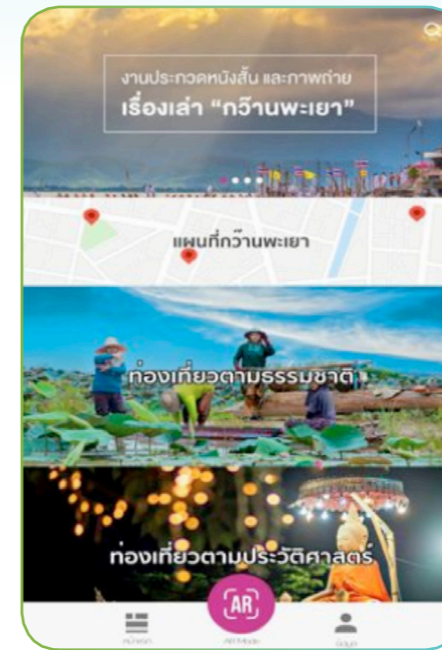
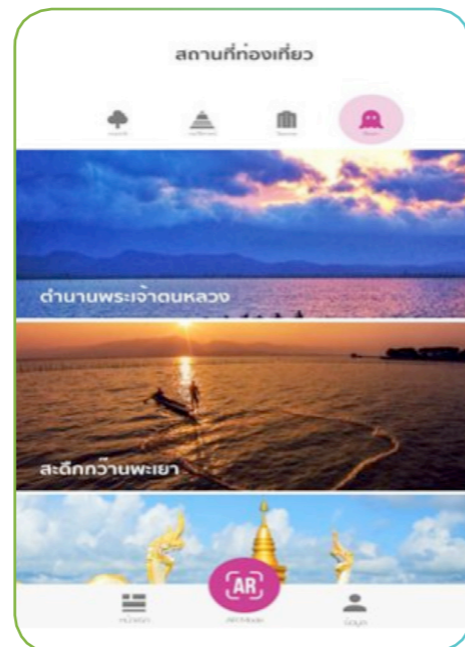
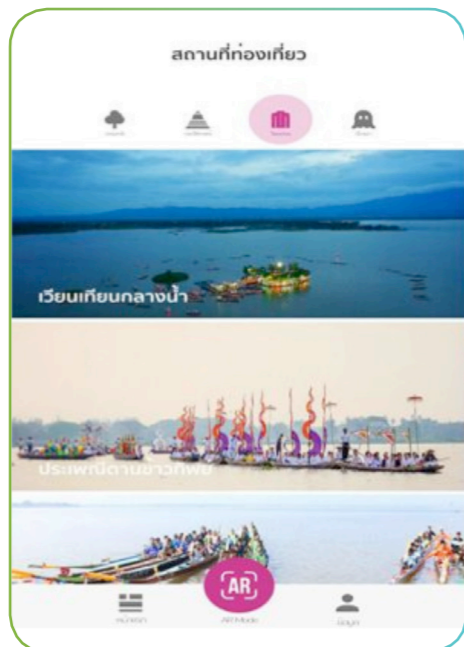
สถาบันการเงินของรัฐในพื้นที่จังหวัดพะเยา เริ่มรณรงค์ในโครงการถนนไร้เงินสด โดยเชิญชวนให้ประชาชนที่ใช้บริการร้านค้าบริเวณรอบถนนชายกว๊านพะเยา จ่ายค่าบริการสินค้าใช้คิวอาร์โค้ดในการจ่ายค่าสิ่งของแทนการใช้เงินสด

ที่มา : <https://www.77kaoded.com> (วันที่ 6 ธันวาคม 2560)

Application “KWAN PHAYAO”

จังหวัดพะเยาร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา จัดกิจกรรม Fam Trip เปิดตัว Application “KWAN PHAYAO” เพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกว๊านพะเยาในรูปแบบ Application AR (Augmented Reality) เป็น App. ที่จะพาสัมผัสสัมผัสท่องเที่ยวเมืองพะเยาได้อย่างทั่วถึงและยังมี feature ซึ่งทุกท่านจะล่องเรือท่องเที่ยวไปตามกว๊าน และกดสแกนภาพ จากนั้นจะเห็นภาพจำลอง เรื่องราวสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

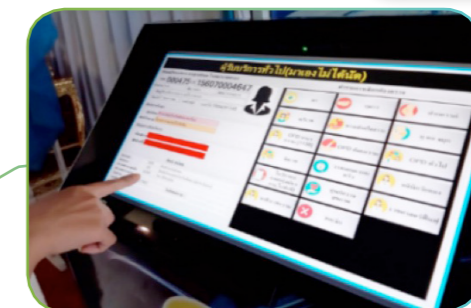
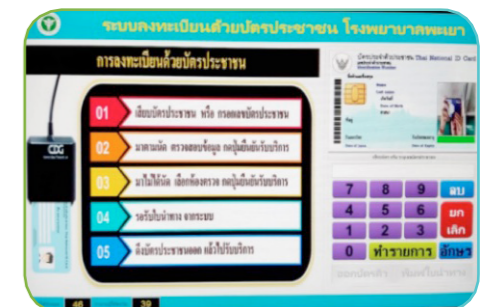

ที่มา : <https://apps.apple.com/th/app/kwan-phayao/id1445259067?l=th> (14 ธันวาคม 2561)

ผู้ลงทะเบียนอัตโนมัติด้วยตนเอง (Self Registration)

ทางโรงพยาบาลพะเยาได้พัฒนานวัตกรรมผู้ลงทะเบียนอัตโนมัติ (Self Registration) ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ รองรับการใช้บริการให้แก่ผู้ป่วยร้อยละ 90 ในปัจจุบัน โดยผู้รับบริการจะใช้เวลาเพียงประมาณ 30 วินาทีเท่านั้น ซึ่งสามารถลงทะเบียนเข้ารับการรักษา ตรวจสอบสิทธิ และพิมพ์ใบนำทางด้วยตนเองอัตโนมัติ เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลส่วนตัว สิทธิการรักษา แล้วลงทะเบียนเข้ารับการรักษาตามแผนของผู้ป่วยนอกที่นัดได้ทันที และสำหรับผู้ป่วยที่เคยมีประวัติการรักษาเดิมในโรงพยาบาลพะเยา

ที่มา : <https://pr.moph.go.th/> (25 สิงหาคม 2562)

Food Panda

เทคโนโลยีการแปรรูปขยะด้วยวิธีเชิงกลชีวภาพ

ศูนย์วิจัยพลังงานทดแทนและสิ่งแวดล้อม วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยพะเยาจัดการประชุมแบบครบวงจรและเป็นรูปธรรม ทั้งการคัดแยก การกำจัด และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถลดระยะเวลาในการหมักเหลือเพียง 1 เดือน โดยอาศัยเทคโนโลยีการกลับกองขยะด้วยสกรูในแนวตั้ง (Vertical Agitators) ซึ่งจะทำให้กองขยะที่อยู่ทางด้านล่างมีโอกาสสัมผัสกับอากาศได้มากขึ้น ทำให้เกิดกระบวนการย่อยสลายทางชีวภาพได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรและเป็นรูปธรรม ทั้งการคัดแยก การกำจัด และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ที่มา : [https://up.ac.th/th/News_ReadV17.aspx?itemID=15548&title=%](https://up.ac.th/th/News_ReadV17.aspx?itemID=15548&title=%20(18%20ตุลาคม%202560)) (18 ตุลาคม 2560)

เครื่องอบแห้งแบบถงทรงกระบอกหมุนด้วยรังสีอินฟราเรด

“เครื่องเร่งกระบวนการแห้งและเพาะงอกข้าวเปลือกสำหรับการผลิตข้าวฮางอก” และ “เครื่องอบแห้งแบบถงทรงกระบอกหมุนด้วยรังสีอินฟราเรด” วิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิป่าต้นน้ำห้วยร่องลึก

ที่มา : <https://mgronline.com/science/detail/9620000064965> (8 กรกฎาคม 2562)

โรงบำบัดน้ำเสียด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

จังหวัดพะเยากับมหาวิทยาลัยพะเยาเจอมเกล้า นำร่องสร้างโรงบำบัดน้ำเสียด้วยพลังงานแสงอาทิตย์และการบำบัดน้ำโดยสารตกตะกอนเฉียบพลัน เพื่อลดปริมาณน้ำเสียไหลลงสู่กว๊านพะเยา โดยจะขยายผลเพื่อทำการติดตั้งในบริเวณลำน้ำสาขาที่ไหลลงสู่กว๊านพะเยา และแหล่งน้ำเสื่อมโทรมในพื้นที่เพื่อลดปัญหาการเสื่อมโทรมของน้ำ

ที่มา : <http://news.ch3thailand.com/local/65524> (วันที่ 23 มี.ค. 61)

ฝายพับได้

เป็นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี จากตัวอย่างอ่างเก็บน้ำประแสร์ จังหวัดระยอง มาพัฒนาต่อยอดประตูน้ำ กว๊านพะเยา เพื่อเพิ่มระดับเก็บน้ำเดิมของประตูน้ำ โดยมีเป้าหมายสำหรับประโยชน์ด้านการเกษตรในฤดูฝนและฤดูแล้ง รวมทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ และแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภค บริโภค ใช้เป็นแหล่งน้ำดิบสำหรับการผลิตน้ำประปาอีกด้วย

ที่มา : <https://kaset1009.com/th/articles> (30 ตุลาคม 2561)

การอบแห้งข้าวเปลือกด้วยเครื่องอบแห้ง

นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ในชุมชนการอบแห้งข้าวเปลือก ด้วยเครื่องอบแห้ง ช่วยลดเวลาในการตากแดดแบบเดิม จาก 3 วัน เหลือ 1 วัน ลดแรงงานในการอบแห้งและเพิ่ม คุณภาพข้าว ได้แก่ ข้าวมีการแตกหักลดลง ข้าวใสมันวาวขึ้น เนื้อสัมผัสดี มีกลิ่นหอม สามารถลดจำนวนมอดข้าวได้ อย่างเห็นได้ชัด

ที่มา : <https://www.technologychaoban.com> (4 สิงหาคม พ.ศ.2562)

หัตถกรรมผักตบชวา

การนำความรู้ในการทำหัตถกรรมจากผักตบชวามา ฝึกสอนให้กับกลุ่มแม่บ้านตำบลสันป่าม่วง เป็นอาชีพเสริมให้ แก่ชาวบ้านหลังฤดูทำนา โดยเริ่มจากการสอนชาวบ้านนำก้าน ผักตบชวามาจักสานเป็นของชำร่วยและเปलगวน ซึ่งใช้วิธีการ ที่ไม่ซับซ้อนมาก โดยการนำเอาก้านผักตบชวามาตากให้แห้ง และสานขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ

ที่มา : www.museumthailand.com/uat/en/1776/storytelling/หัตถกรรมผักตบชวา

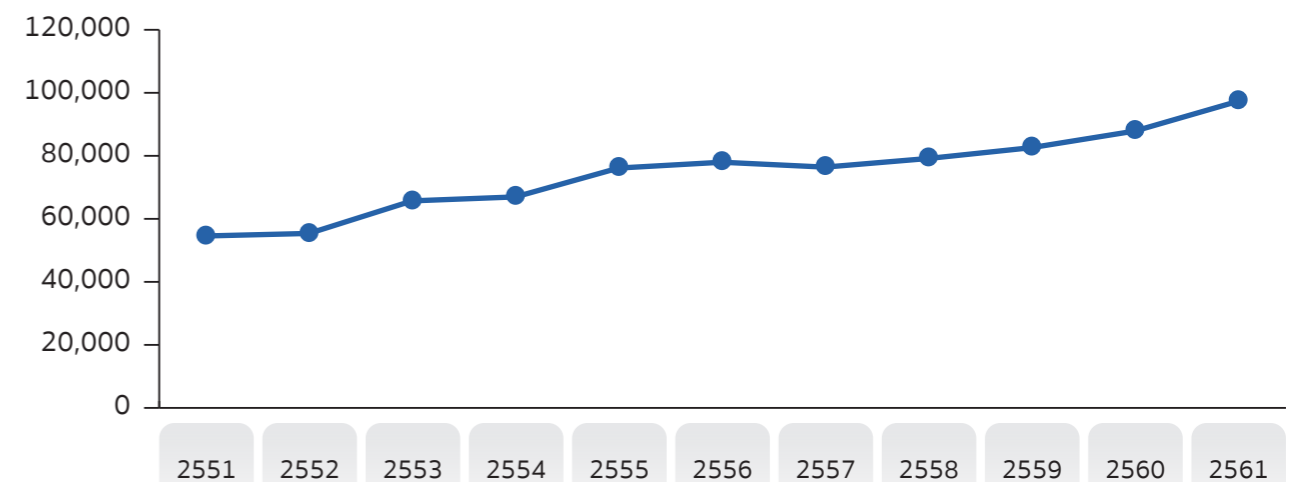

3. ด้านเศรษฐกิจ (Economics)

- ภาพรวมทางเศรษฐกิจ

สำหรับผลผลิตมวลรวมจังหวัดต่อหัวต่อปี (บาทต่อหัวต่อปี) ของจังหวัดพะเยาพบว่ามีค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2551 มีผลผลิตมวลรวมจังหวัดต่อหัวต่อปี อยู่ที่ 54,566 บาทต่อหัวต่อปี และในปี 2561 อยู่ที่ 97,306 บาทต่อหัวต่อปี (แผนภาพที่ 6) โดยอยู่ในอันดับที่ 47 ของประเทศ

GDP จังหวัดพะเยา

แผนภาพที่ 6 ผลผลิตมวลรวมจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2551-2561

ที่มา : แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน), 2562

ตารางที่ 4 ผลผลิตมวลรวมจังหวัดพะเยา พ.ศ. 2551-2561

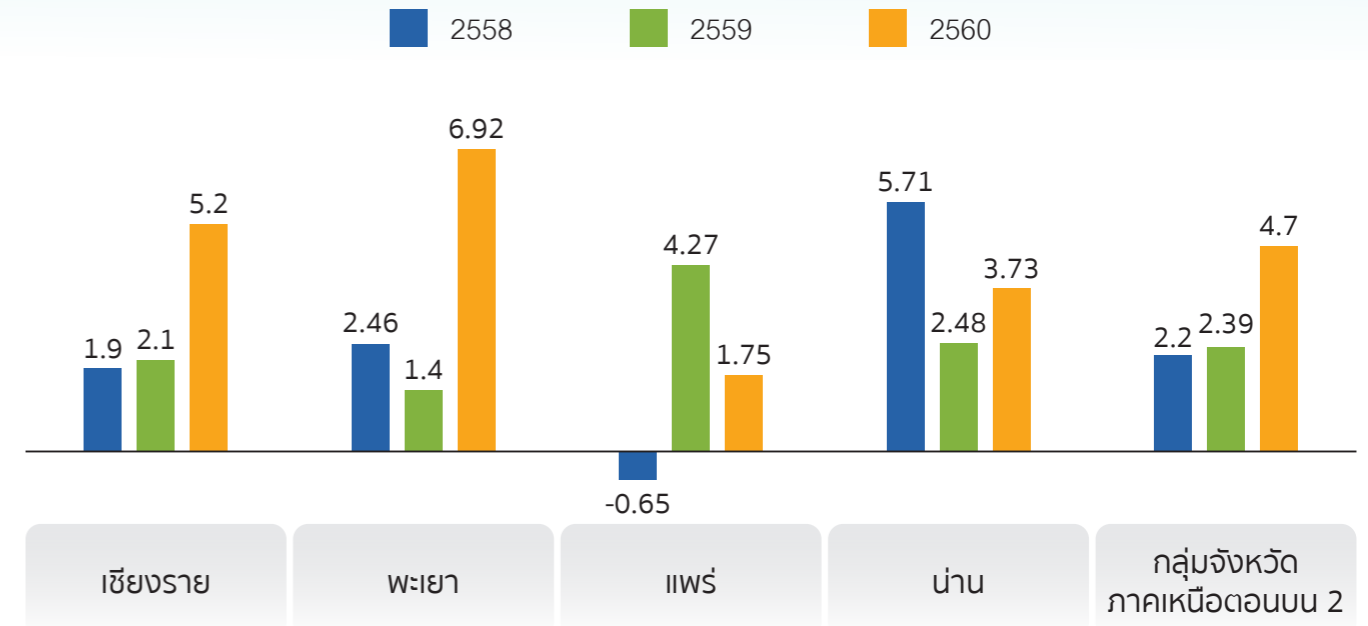
ปี พ.ศ.	GDP (บาทต่อหัว)
2551	54,566
2552	55,370
2553	65,705
2554	66,959
2555	76,120
2556	77,971
2557	76,416
2558	79,156
2559	82,594
2560	87,858
2561	97,306

สำหรับภาพรวมเศรษฐกิจจังหวัดพะเยา ในปี 2558-2560 จากผลผลิตมวลรวมของจังหวัดพะเยา (Gross Provincial Product: GPP) พบว่ามีค่าเพิ่มขึ้น โดยในปี 2558 มีผลผลิตมวลรวม 31,711 ล้านบาท และในปี 2560 มีค่าเพิ่มขึ้น เป็น 36,017 ล้านบาท (ตารางที่ 5) โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดพะเยาในภาพรวม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี พ.ศ. 2560 พบว่า จังหวัดพะเยามีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 6.92 ในขณะที่ลำดับที่สอง คือ จังหวัดเชียงราย มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ที่ ร้อยละ 5.2 (แผนภาพที่ 7)

ตารางที่ 5 ตัวชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยาในปี 2558-2560

ตัวชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	พะเยา		
	2558	2559	2560
ผลผลิตมวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)	32,711	33,999	36,017
ผลผลิตมวลรวมจังหวัดที่แท้จริง (แบบปริมาณลูกโซ่:CMVs) (ล้านบาท)	17,331	17,586	18,803
ผลผลิตมวลรวมจังหวัดต่อหัวต่อปี (บาทต่อหัวต่อปี)	79,156	82,594	87,858
ประชากร (1,000คน)	413	412	410
อัตราการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ	2.46	1.47	6.92

ที่มา : แผนพัฒนาภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน), 2562

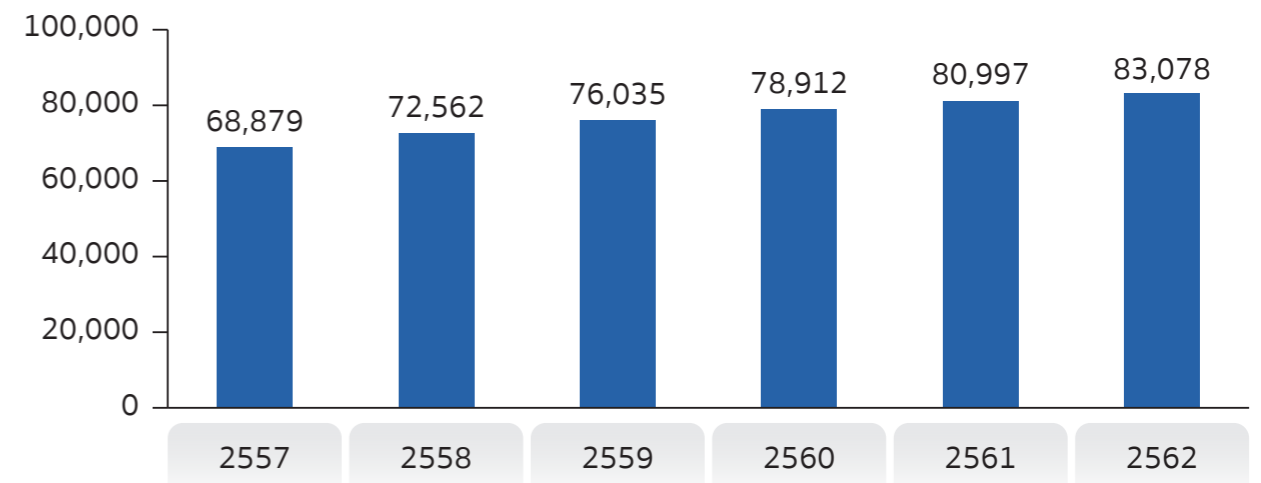

แผนภาพที่ 7 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคเหนือตอนบน 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2560
ที่มา : แผนพัฒนาภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน), 2562

- ด้านการเกษตร

1. จำนวนเกษตรกรจังหวัดพะเยา

จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2558-2561 พบว่า การขึ้นทะเบียนเกษตรกรมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยที่จังหวัดพะเยาในปี พ.ศ. 2558-2561 มีจำนวน 68,879, 72,562, 76,035, 78,912 และ 80,997 ตามลำดับ (แผนภาพที่ 8)

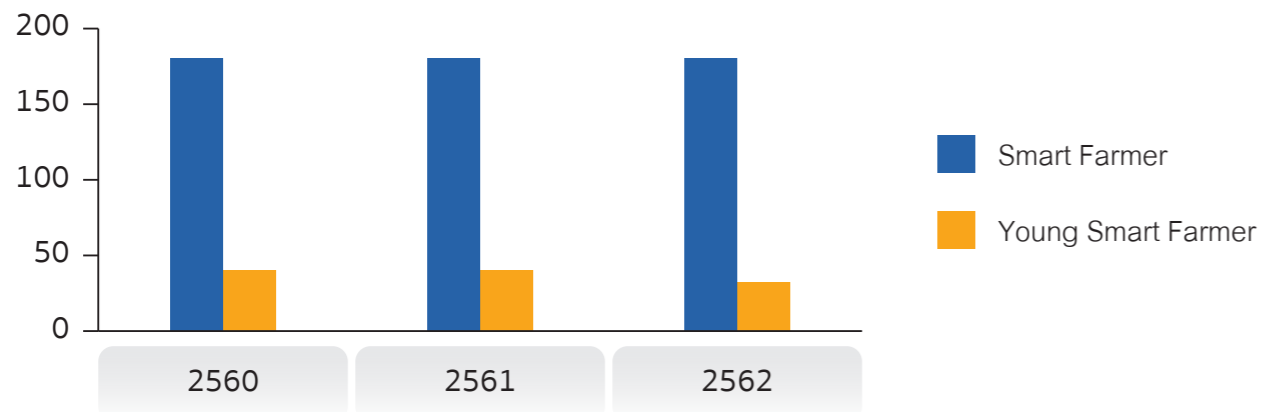

แผนภาพที่ 8 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2557-2562
ที่มา : สถิติเกษตรและประมง สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562

2. Smart Farmer และ Young Smart Farmer

จำนวน Smart Farmer, Young Smart Farmer ในปี พ.ศ. 2560-2562 พบว่า มีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer จำนวน 180 ราย เท่ากัน รวม 540 ราย และ เกษตรกรที่เป็น Young Smart Farmer จำนวน 40, 40 และ 32 ตามลำดับ รวม 112 ราย

แผนภาพที่ 9 จำนวนสมาชิกของ จำนวน Smart Farmer, Young Smart Farmer ในปี พ.ศ. 2560-2562
ที่มา: สถิติเกษตรและประมง สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562

3. สถิติการใช้ที่ดิน

จังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ทั้งหมด 3,959,412 ไร่ โดยแบ่งเป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร จำนวน 1,503,193 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.96 ของพื้นที่ทั้งหมด เมื่อจำแนกตามพื้นที่เพาะปลูกในปี พ.ศ. 2560 พบว่า จังหวัดพะเยามีพื้นที่นามากที่สุดจำนวน 730,449 ไร่ รองลงมาคือ พื้นที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น จำนวน 361,424 ไร่ และ พื้นที่พืชไร่ จำนวน 307,471 ไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 สถิติการใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2557-2560

ประเภทเนื้อที่	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560
เนื้อที่ทั้งหมด	3,959,412	3,959,412	3,959,412	3,959,412
เนื้อที่ป่าไม้	2,008,648	2,008,836	2,001,862	1,989,206
เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร	1,502,795	1,502,914	1,503,981	1,503,193
ที่นา	730,297	730,365	730,267	730,449
ที่พืชไร่	307,406	307,243	307,607	307,471
ที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น	361,387	361,338	361,609	361,424
ที่สวนผักและไม้ดอก	24,617	25,016	24,993	24,865

ที่มา: สถิติเกษตรและประมง สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562

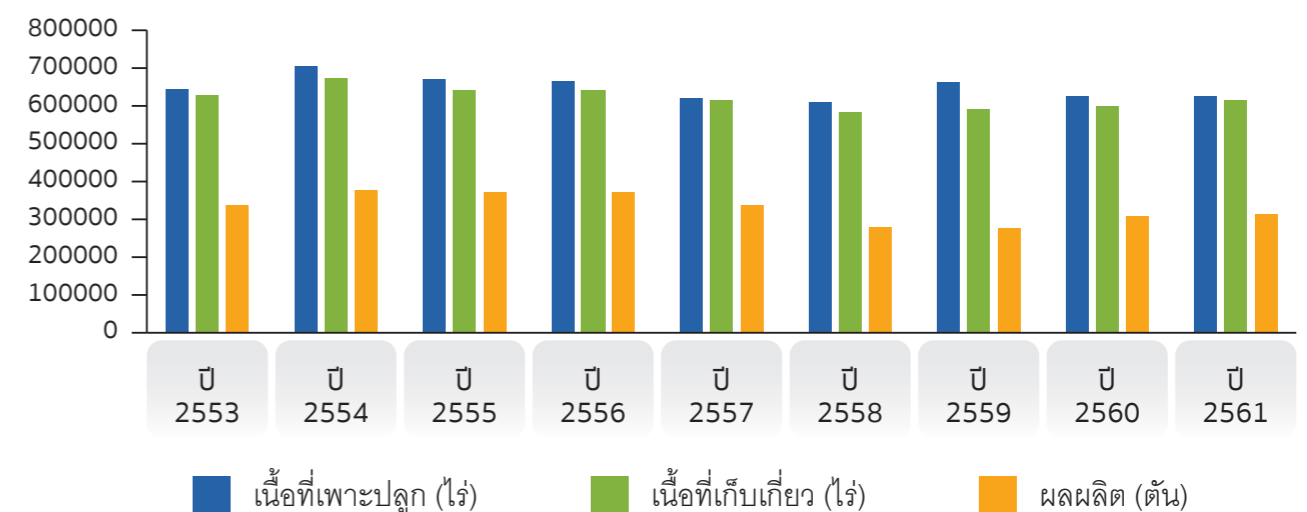
4. ผลผลิตทางการเกษตร

ผลผลิตภาคการเกษตรที่สำคัญของจังหวัด ประกอบไปด้วย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ยางพารา ลิ้นจี่ ถั่วเขียวถั่วดำมันสำปะลายนยาสูบ กระเทียม หอมแดง โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิที่มีปริมาณการผลิตมากและมีคุณภาพสูง ยางพารา ลิ้นจี่ และพืชไร่ต่างๆ มีผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ ดังนั้นการพัฒนาจังหวัดจึงมีแนวโน้มพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อสร้างจุดเด่นและลดต้นทุนการผลิตเพื่อสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ โดยจังหวัดพะเยาเลือก “ข้าวหอมมะลิปลอดภัย/GAP” เป็นผลิตภัณฑ์ที่สำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา

ข้าวนาปี ในปี พ.ศ. 2559, พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 จังหวัดพะเยามีเนื้อที่ 622,640, 624,180 และ 625,670 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 590,064, 599,666 และ 613,878 ไร่ และมีผลผลิต 275,846, 307,144 และ 314,240 ตัน ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติข้อมูลการปลูกข้าวนาปี ปี พ.ศ. 2559- 2561 พบแนวโน้มการปลูกข้าวเพิ่มขึ้นและผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นทุกปีตามลำดับ (แผนภาพที่ 10)

ข้าวนาปรัง ในปี พ.ศ. 2559, พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 จังหวัดพะเยามีเนื้อที่ 622,640, 624,180 และ 625,670 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 590,064, 599,666 และ 613,878 ไร่ และมีผลผลิต 275,846, 307,144 และ 314,240 ตัน ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติข้อมูลการปลูกข้าวนาปรัง ปี พ.ศ. 2559- 2562 พบแนวโน้มการปลูกข้าวเพิ่มขึ้นและผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นทุกปีตามลำดับ (แผนภาพที่ 11)

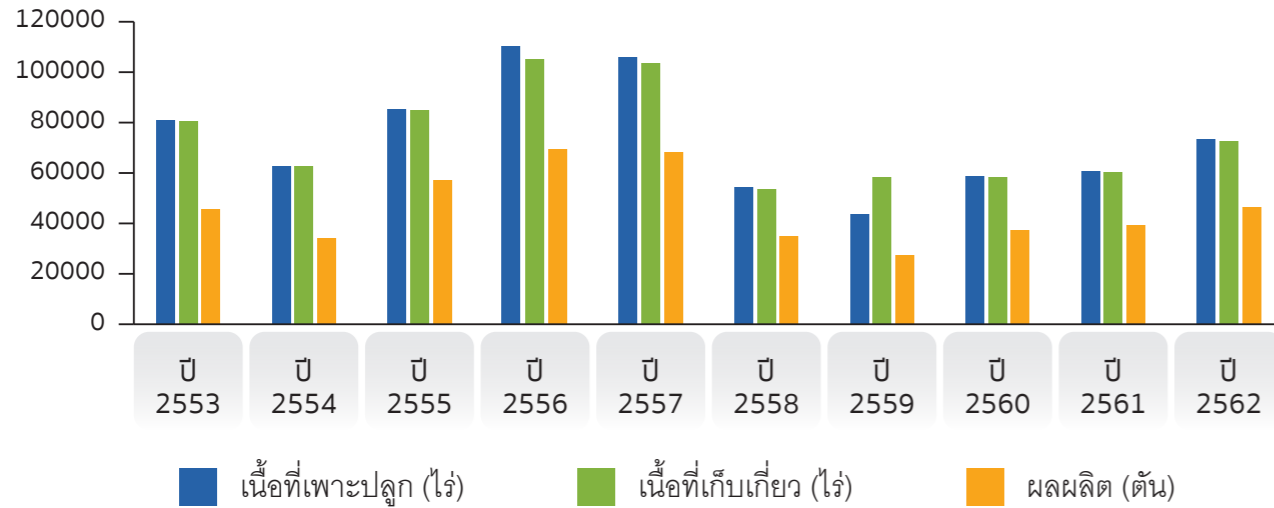
ข้าวนาปี

แผนภาพที่ 10 พื้นที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตข้าวนาปี ในปี พ.ศ. 2553-2561
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ข้าวนาปี

แผนภาพที่ 11 พื้นที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตข้าวนาปี ในปี พ.ศ. 2553-2562

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

5. การวิเคราะห์ศักยภาพทางการเกษตร

“ข้าวหอมมะลิปลอดภัย/GAP” เป็นผลิตภัณฑ์ที่สำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา โดยจังหวัดพะเยาเลือก “ข้าวหอมมะลิปลอดภัย/GAP” เป็นผลิตภัณฑ์ที่สำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา

ที่มา : เปิดงานวันหอมมะลิโลก (ออนไลน์). (2562) สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/economics/news_3059545

“ลันจีแม่ใจพะเยา” คือ ลันจีพันธุ์ฮงฮวย มีลักษณะผลใหญ่ ทรงยาวรี เปลือกบางสีแดงอมชมพู หนามสั้นและห่าง เนื้อผลแห้งกรอบสีขาวขุ่น ไม่แฉะน้ำ รสชาติหวาน มีกลิ่นหอม ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา (19 พ.ค. 2562) “การทำการเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์”

ที่มา : กองบรรณาธิการ TCIJ 24 พ.ค. 2562 (<https://www.tcijthai.com/news/2019/24/current/9066>)

เมื่อ 19 พฤษภาคม 2562 กรมทรัพย์สินทางปัญญา ขึ้นทะเบียนสินค้า GI เพิ่มอีก 4 รายการ “จำปาตะตูล มะม่วงน้ำดอกไม้สระแก้ว ปลายุดกร้าทะเลน้อยพัทลุง และลันจีแม่ใจพะเยา” ทำให้ล่าสุดมีสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้วรวม 107 สินค้าจาก 69 จังหวัด

การจัดตั้งสมาพันธ์เกษตรกรมัยยั้งพะเยา ร่วมขับเคลื่อนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม SDGsPGS วันที่ 15 กรกฎาคม 2562

ที่มา : ชาวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยพะเยา (<http://www.up.ac.th/th/NewsRead.aspx?itemID=18856>)

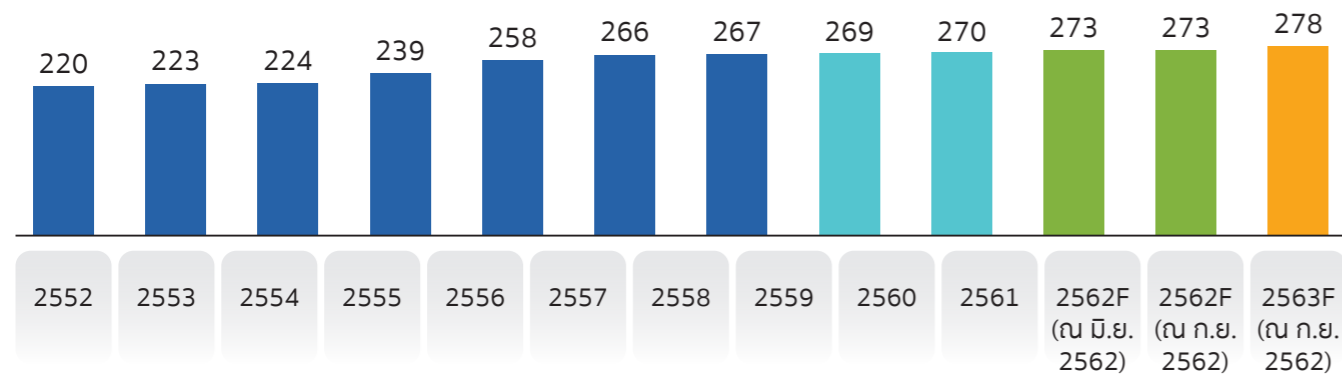
- ด้านอุตสาหกรรม

ในพื้นที่จังหวัดพะเยา มีโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ (สะสม) ในปี 2552-2563 พบว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยในปี 2552 มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการจำนวน 220 โรง และในปี 2562 มีจำนวนทั้งสิ้น 278 โรงงาน (แผนภาพที่ 12) โดยมีจำนวนทุนจดทะเบียนธุรกิจนิติบุคคลใหม่เพิ่มขึ้นจากปี 2552 จากจำนวนทุน 2,837.8 ล้านบาท เป็นจำนวนทุน 4,879.9 ล้านบาท และในปี 2562 (แผนภาพที่ 13) โดยมีปริมาณสินเชื่อเพื่อการลงทุนเพิ่มขึ้น จากปี 2552 จากจำนวนทุน 1,939.3 ล้านบาท เป็นจำนวนทุน 4,306.3 ล้านบาทและในปี 2563 (แผนภาพที่ 14)

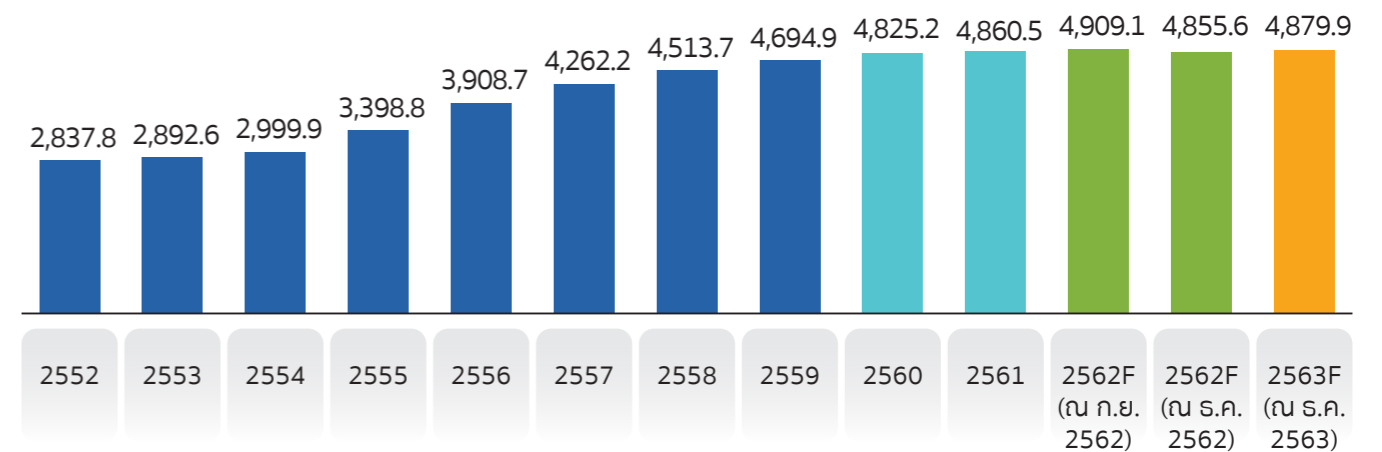
สำหรับการจ้างงานพบว่าในปี 2552 มีการจ้างงานเพิ่ม 18,812 คน แต่ในปี 2553 - 2558 มีการจ้างงานลดลง และมีเพิ่มขึ้นในปี 2559 - 2563 โดยในปี 2563 มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น 5,213 คน (แผนภาพที่ 15) สำหรับอัตราเงินเฟ้อพบว่าอัตราลดลง โดยในปี 2553 มีอัตราเงินเฟ้อ ร้อยละ 10.3 และในปี 2563 ลดลงเหลือร้อยละ 1.0 (แผนภาพที่ 16) สำหรับการจำนวนรถยนต์จดทะเบียนใหม่พบว่าในปี 2552 - 2556 มีจำนวนรถยนต์จดทะเบียนใหม่เพิ่มขึ้นจากในปี 2552 จำนวน 956 คัน แต่ในปี 2556 มีจำนวนรถยนต์จดทะเบียนใหม่สูงสุด จำนวน 3,150 คัน (แผนภาพที่ 17) และจำนวนรถจักรยานยนต์จดทะเบียนใหม่พบว่า มีค่าใกล้เคียงกันอยู่ระหว่าง 10,964 - 14,816 คัน (แผนภาพที่ 18)

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม (โรง)

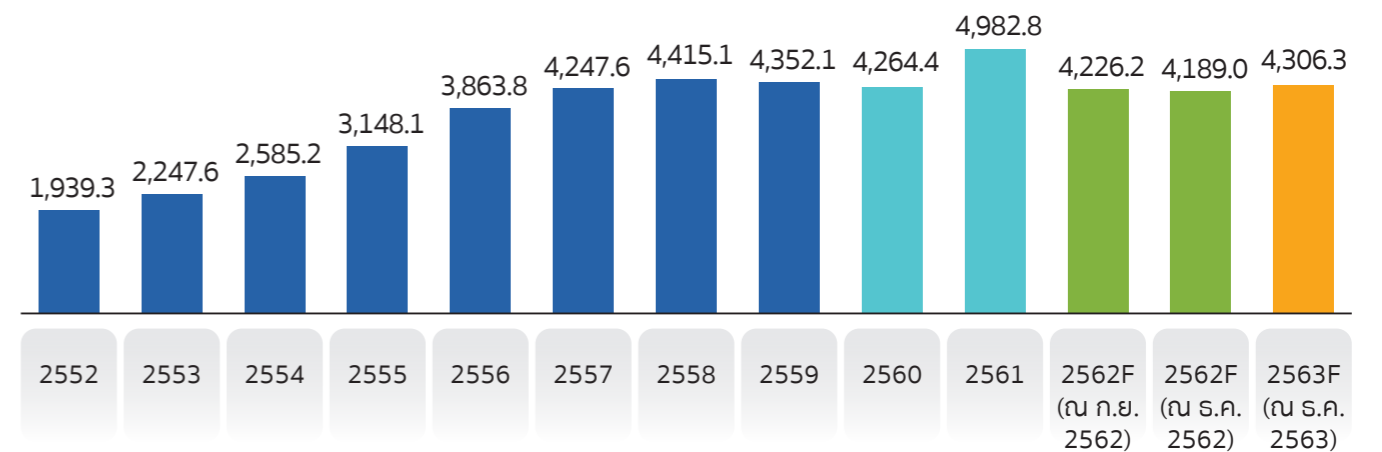
แผนภาพที่ 12 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดพะเยา ในปี 2552-2563
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จำนวนทุนจดทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรม (ล้านบาท)

แผนภาพที่ 13 จำนวนทุนจดทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดพะเยา ในปี 2552-2563
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

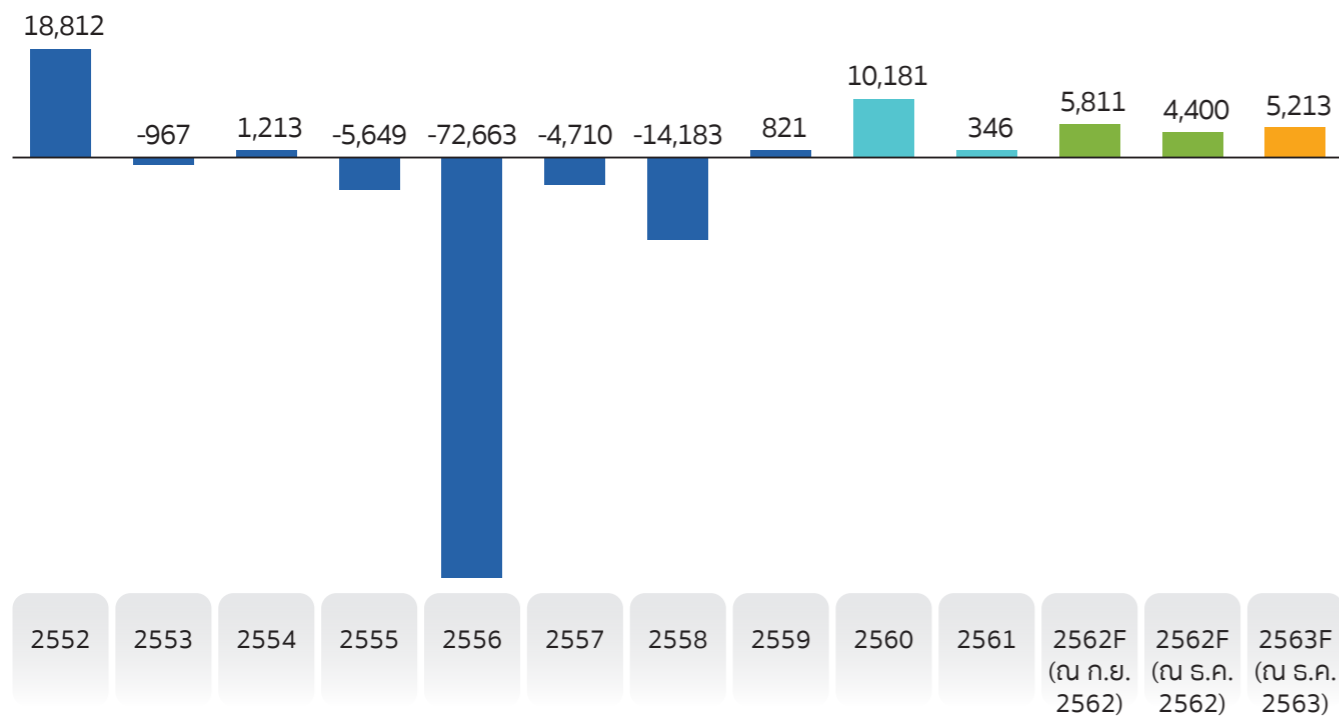
ปริมาณสินเชื่อเพื่อการลงทุน (ล้านบาท)

แผนภาพที่ 14 ปริมาณสินเชื่อเพื่อการลงทุนในจังหวัดพะเยา ในปี 2552-2563
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

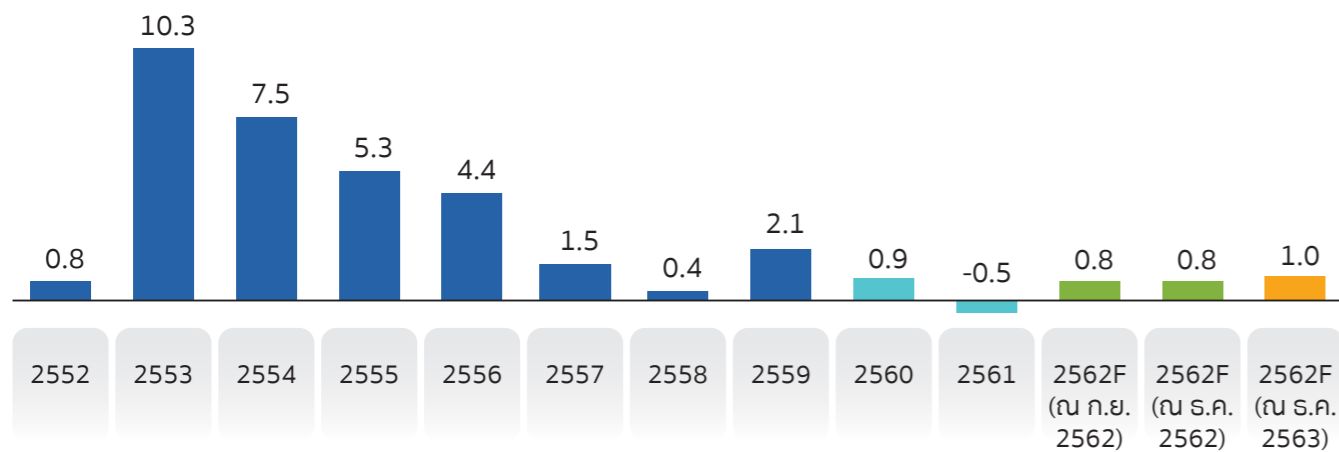

การจ้างงานส่วนเพิ่ม (คน)

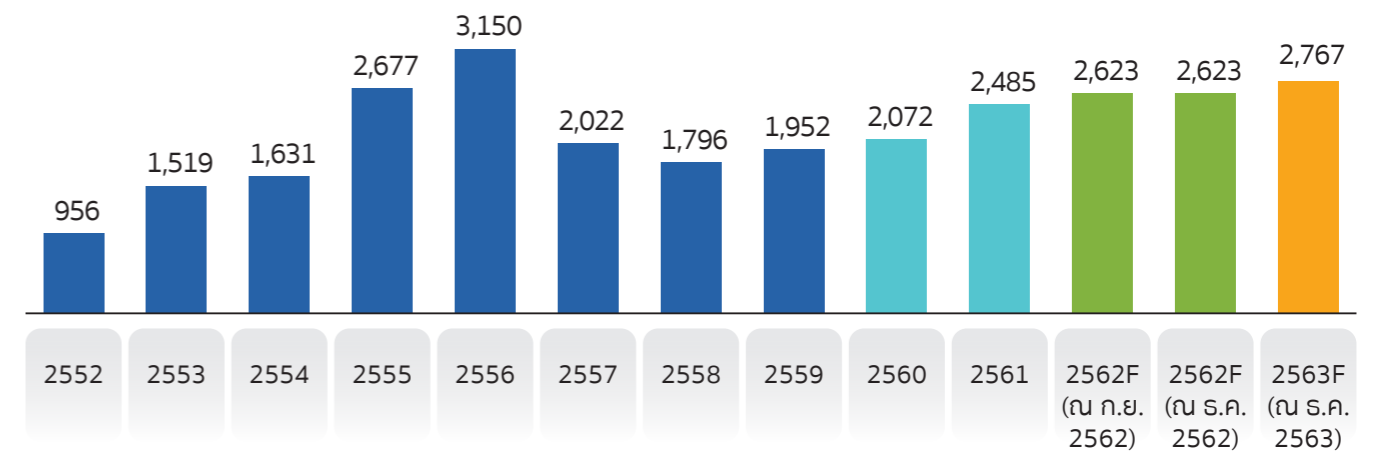
แผนภาพที่ 15 การจ้างงานส่วนเพิ่มในจังหวัดพะเยา ในปี 2552-2563
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (ร้อยละ)

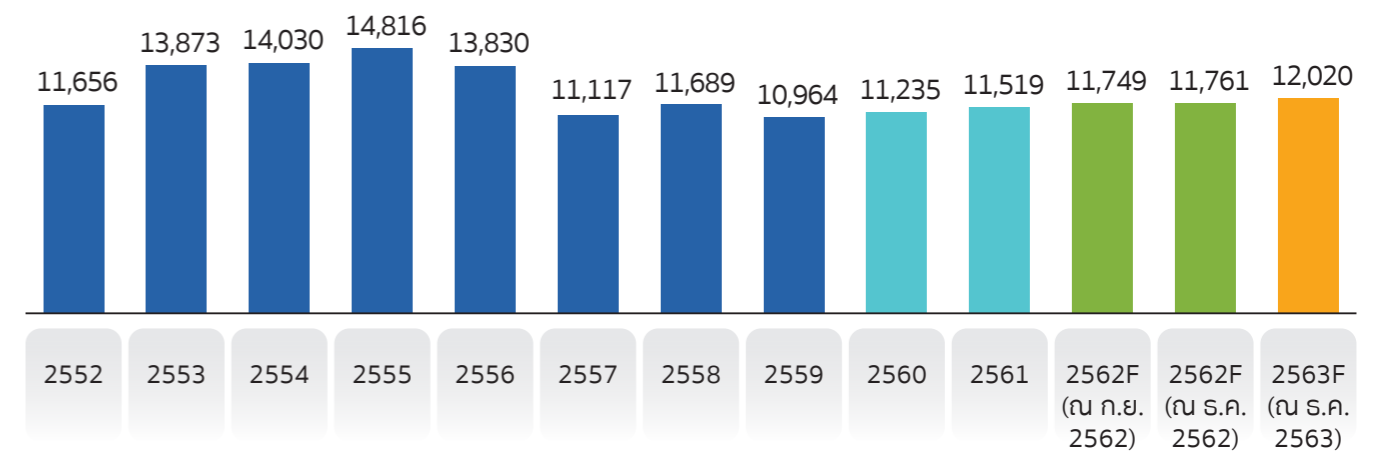
แผนภาพที่ 16 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในจังหวัดพะเยา ในปี 2552-2563
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จำนวนรถยนต์นั่งจดทะเบียนใหม่ (คัน)

แผนภาพที่ 17 จำนวนรถยนต์นั่งจดทะเบียนใหม่ในจังหวัดพะเยา ในปี 2552-2563
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จำนวนรถจักรยานยนต์จดทะเบียนใหม่ (คัน)

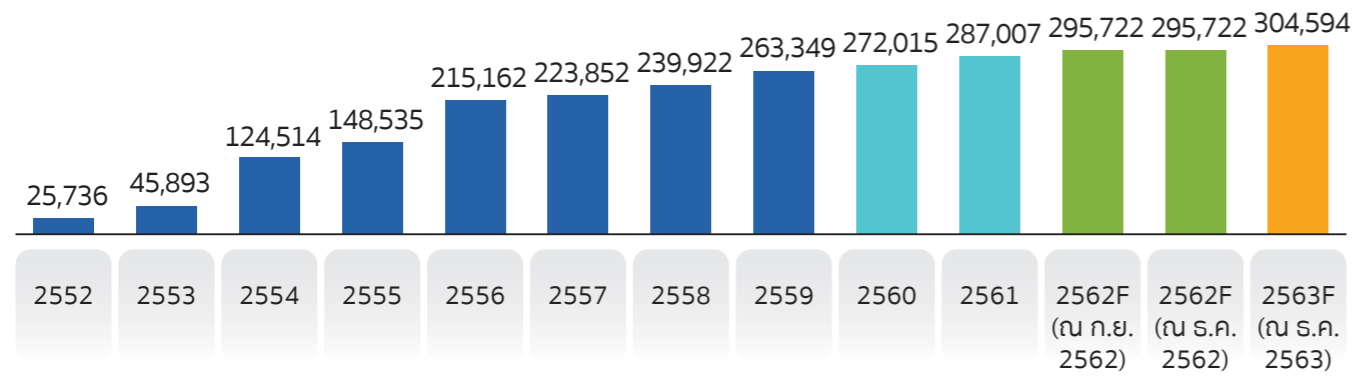

แผนภาพที่ 18 จำนวนรถจักรยานยนต์จดทะเบียนใหม่ในจังหวัดพะเยา ในปี 2552-2563
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

- ด้านการท่องเที่ยว

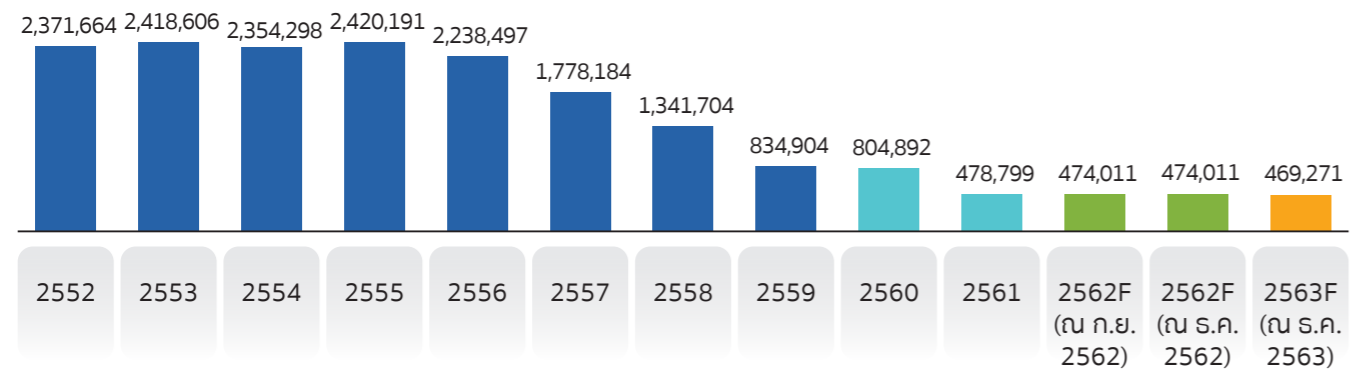
สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดพะเยา ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนและวัฒนธรรม จำนวน 12 แห่ง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จำนวน 7 สถานที่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 18 สถานที่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวิถีพุทธ จำนวน 30 สถานที่ และการท่องเที่ยวด้านกีฬาและนันทนาการ จำนวน 11 สถานที่ โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในปี 2552 มีจำนวน 25,736 คน ในขณะที่ในปี 2563 คาดว่าจะมีจำนวน 304,594 คน (แผนภาพที่ 19) และมีจำนวนผู้โดยสารผ่านสถานีขนส่งเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2552-2555 มีจำนวน 2,371,664-2,401,911 คน และลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2563 คาดว่าจะมีจำนวนผู้โดยสารผ่านสถานีขนส่ง 469,271 คน (แผนภาพที่ 20)

จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)

แผนภาพที่ 19 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดพะเยา ในระหว่างปี 2552-2563
ที่มา : แผนพัฒนาภาคกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน), 2562

จำนวนผู้โดยสารที่ผ่านสถานีขนส่ง (คน)

แผนภาพที่ 20 จำนวนผู้โดยสารที่ผ่านสถานีขนส่งจังหวัดพะเยา ในระหว่างปี 2552-2563
ที่มา : แผนพัฒนาภาคกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน), 2562

เทศกาลประเพณีที่สำคัญของจังหวัดพะเยา

1. งานสักการะบวงสรวงพ่อขุนงำเมือง
2. งานเทศกาลลั่นจี่ และของดีเมือง
3. งานประเพณีนมัสการพระเจ้าตนหลวง
4. งานวัฒนธรรมไทลื้อ อ.เชียงคำ
5. ประเพณีปู่จ้าวพญาล่อ
6. ประเพณีตานตุงไทลื้อ
7. ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุจอมทอง
8. ประเพณีแปดเป็งนมัสการพระเจ้าตนหลวง
9. พิธีบวงสรวงพ่อขุนงำเมือง
10. งานประเพณีไหว้พระธาตุวัดป่าแดงบุญนาคน
11. ประเพณีเวียนเทียนกลางน้ำ กว๊านพะเยา

ที่มา : <https://travel.mthai.com/news/203160.html>

(15 กุมภาพันธ์ 2562)

ที่มา : <https://khunnaiver.blogspot.com/2018/11/9-update-Chiangkham-hotels-resort-Homestay.html>
(2561)

- โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ

1. ถนนทางหลวงแผ่นดิน

มีถนนเส้นทางหมายเลข 3A (R3A) เป็นเส้นทางสายใหม่เชื่อมโยงระหว่าง จีน-ลาว-ไทย เป็นเส้นทางเชื่อมกรุงเทพฯ สู่คุนหมิง นอกจากนี้ ยังมีการก่อสร้างถนนเลียบเมืองพะเยา และจะเปิดใช้ในเดือนสิงหาคม 2563

ถนนผังเมืองรวม “พะเยา” พร้อมเปิดใช้ ส.ค. 63

2. รถไฟ

สถานีรถไฟที่ใกล้ที่สุดที่จะเดินทางมาจังหวัดพะเยา ได้แก่ สถานีรถไฟเด่นชัย จังหวัดแพร่ เป็นเส้นทางรถไฟ ทางเดียว ขนาด 1.00 เมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครระยะทาง 533.94 กิโลเมตร

3. ท่าอากาศยาน

ท่าอากาศยานที่อยู่ใกล้ที่สุดของจังหวัดเชียงราย คือ ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 1 แห่ง คือ ท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวงเชียงราย โดยการเดินทางจากท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวงเชียงรายมาจังหวัดพะเยาใช้เวลาประมาณ 1.30 ชม

ที่มา : http://164.115.25.123/pagth/index.php?psend=pagth_home&id=7

ที่มา : <https://www.thansettakij.com/content/413272> (2 พฤศจิกายน 2562)

4. ด้านศุลกากร

ด่านศุลกากรบ้านฮวก ตั้งอยู่ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ฝั่งตรงข้าม คือ แขวงไซยะบุรี สปป.ลาว เป็นช่องทางที่ราษฎรของทั้งสองประเทศสามารถเดินทางติดต่อค้าขายกันได้ทุกวัน ตั้งแต่ เวลา 06.00 - 18.00 น. ของทุกวัน จุดผ่านแดนไทย-ลาว มีจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่ง ได้แก่ บ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง เป็นเขตติดต่อกับบ้านปางมอน เมืองเชียงฮ่อน แขวงไซยะบุรี ส.ป.ป.ลาว

ที่มา : <https://www.77kaoded.com/news/punnavit/255157>

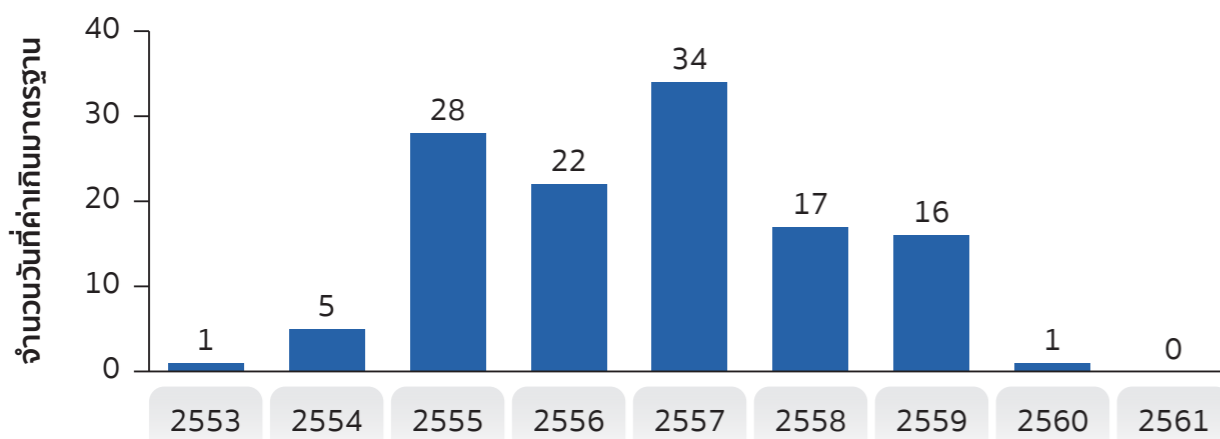
การเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2561

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

- อากาศ : คุณภาพอากาศจังหวัดพะเยา

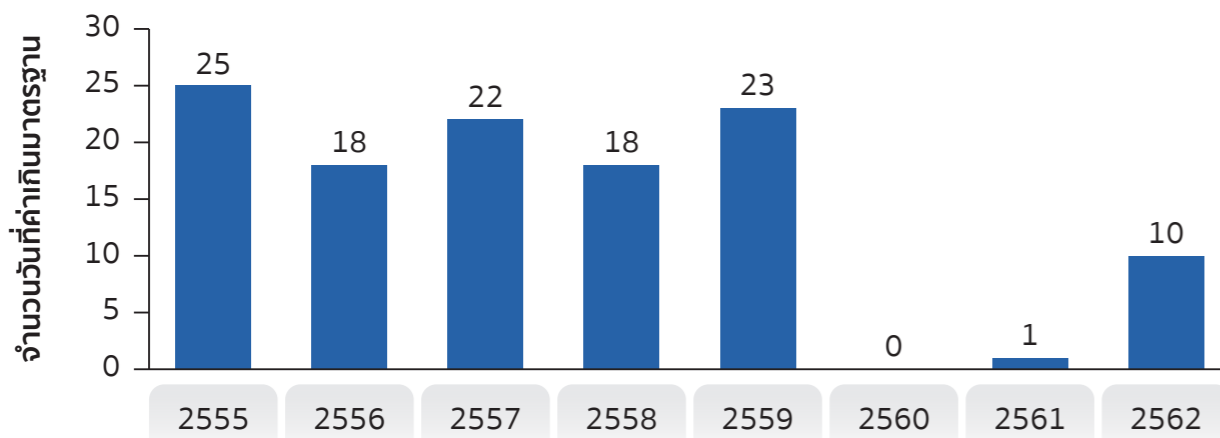
ประเด็นผลกระทบสูง ได้แก่ ฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ไม่เกิน 10 (PM10) และ 2.5 (PM2.5) ไมครอน ที่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างรุนแรง ต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานหลายวัน และหลายปี เนื่องจากการเผาป่าและพื้นที่โล่ง (มากกว่า 80% ของพื้นที่เผา หรือ hot spot เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ) อ้างอิงจาก สำนักงานเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

AQI ในจังหวัดพะเยา

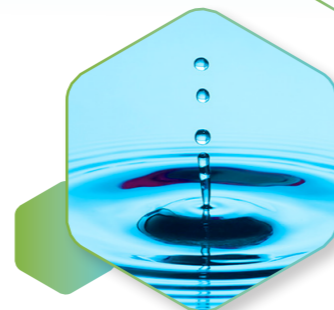

ข้อมูลจาก กรมควบคุมมลพิษ
แผนภาพที่ 21 AQI ในจังหวัดพะเยา

สถานการณ์ PM10 ในจังหวัดพะเยา

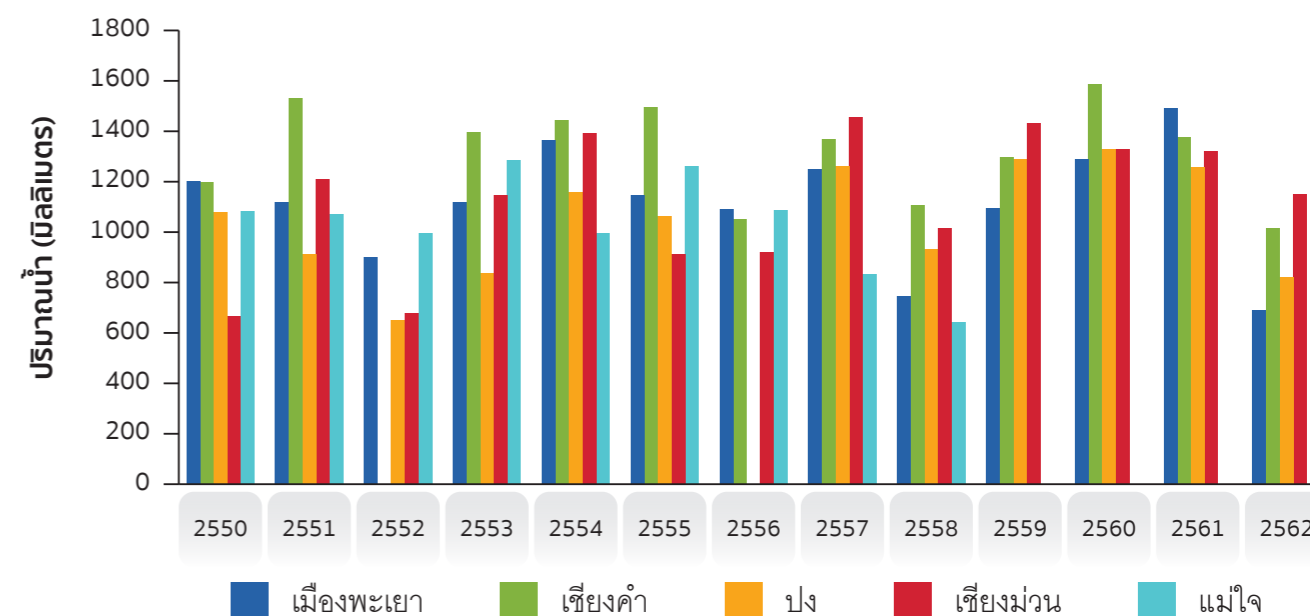
ข้อมูลจาก กรมควบคุมมลพิษ
แผนภาพที่ 22 สถานการณ์ PM10 ในจังหวัดพะเยา

- น้ำ : ปริมาณน้ำและคุณภาพน้ำ

ประเด็นผลกระทบสูง ได้แก่ น้ำแล้ง และน้ำท่วม โดยเฉพาะในพื้นที่เพาะปลูกข้าว และแหล่งน้ำขนาดใหญ่ลุ่มน้ำอิง เช่น ปี 2559 กว๊านพะเยา ประสบภาวะแล้งจัดที่สุดในรอบ 70 ปี จนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทั้งระบบในกว๊านพะเยาอย่างรุนแรงก่อให้เกิดการสูญเสียปริมาณน้ำ สัตว์น้ำเศรษฐกิจ และพืชน้ำที่เป็นแหล่งวางไข่และอนุบาลสัตว์น้ำขนาดเล็กในกว๊านพะเยา อ้างอิงจาก : สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ / ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเขต 1 (พะเยา)

สถานการณ์น้ำ จังหวัดพะเยา ปี 2550 - 2563

ข้อมูลจาก สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน, 2563
แผนภาพที่ 23 สถานการณ์น้ำ จังหวัดพะเยา ปี 2550 - 2563

- ดิน

ทรัพยากรดินและที่ดิน โดยรวมประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน อันเนื่องมาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ คือ ลม ฝน อุณหภูมิ หรือสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงรวมทั้งเป็นผลจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ตัดไม้ทำลายป่าและเปิดป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ การชะล้างพังทลายของดิน โดยเฉพาะในพื้นที่ดอนที่มีการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ลาดชัน การใช้ดินอย่างไม่ถูกต้องหลักวิชาการและขาดการบำรุงรักษา นอกจากนี้เป็นการสูญเสียทรัพยากรดินในพื้นที่ป่าซึ่งเป็นการสูญเสียสิทธิในที่ดินจากของรัฐเป็นของเอกชน ในหลากหลายลักษณะการถือครอง ได้แก่ กลุ่มที่มีสิทธิในการจำหน่ายจ่ายโอน (ยกเว้นกรณีข้อจำกัดห้ามโอน) ได้แก่ โฉนด และ น.ส. 3 และกลุ่มที่ไม่มีสิทธิในการจำหน่ายจ่ายโอน (ยกเว้นทางมรดก) ได้แก่ น.ค.3, กสน.5, ส.ท.ก.1, 2 และ ส.ป.ก. 4-01

- ทรัพยากรธรรมชาติ

ประเด็นผลกระทบสูง ได้แก่

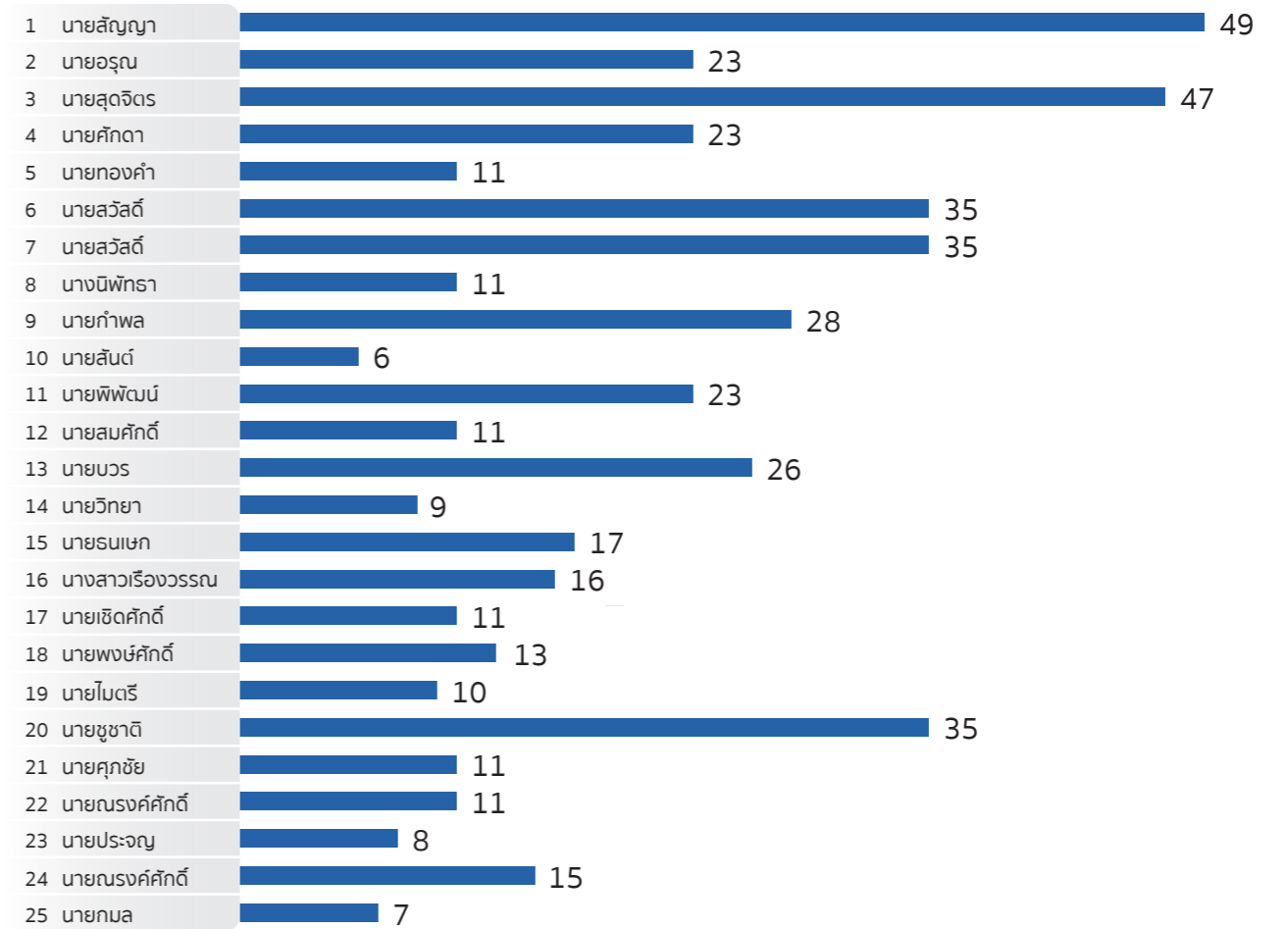
1. การปลูกยางพาราในพื้นที่รวมขนาดใหญ่โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอภูพานยาวและอำเภอเชียงคำ
2. การขุดเหมืองถ่านหินลิกไนต์ ในเขตพื้นที่ตำบลสระ อำเภอเชียงม่วน ซึ่งขณะนี้ได้ยุติการดำเนินการแล้วและปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นอ่างเก็บน้ำในการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลสระ
3. การขุดค้นพบซากฟอสซิลไดโนเสาร์ซอโรพอดในพื้นที่ต้นน้ำยม อำเภอเชียงม่วน ซึ่งเป็นพื้นที่แหล่งเดียวนอกพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการพบซากฟอสซิลไดโนเสาร์
4. การส่งเสริมคุณค่าการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์นกยูงไทย ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ชุมชนรอบป่าอนุรักษ์ เริ่มต้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ (ช่วงนกยูง) และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั่วไปในจังหวัดพะเยา โดยความร่วมมือของนักวิจัยมหาวิทยาลัยพะเยา หน่วยงานอนุรักษ์จังหวัดพะเยา แหล่งทุนวิจัย และภาคีเครือข่ายการอนุรักษ์นกระดับชาติและนานาชาติ

1) การเปลี่ยนแปลงผู้ว่าราชการจังหวัดและรองผู้ว่าราชการจังหวัด

จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารภาครัฐระดับสูงอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาการดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นปีแรกที่ตั้งเป็นจังหวัดพะเยา จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) พบว่า จังหวัดพะเยามีผู้ว่าฯ มาแล้ว 25 คน และระยะเวลาดำรงตำแหน่งโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 20.17 เดือน หรือเกือบ 2 ปี โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งได้นานที่สุด คือ นายสัญญา पालวัฒน์วิไชย ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาคนแรก ในขณะที่เมื่อพิจารณาระยะเวลาการดำรงตำแหน่งรายบุคคล พบว่า ผู้ว่าฯ จำนวน 10 จาก 24 คน (ไม่นับผู้ว่าฯ ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 1 คน) หรือคิดเป็นร้อยละ 41.67 ของจำนวนผู้ว่าฯ ทั้งหมด ดำรงตำแหน่งไม่ถึง 1 ปี

ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา (เดือน)

แผนภาพที่ 24 ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา (เดือน)
ที่มาของข้อมูล : เว็บไซต์จังหวัดพะเยา (phayao.go.th) เข้าถึงเมื่อ 25 พ.ค. 63

- มลภาวะ : ยังไม่พบแหล่งข้อมูลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นผลกระทบสูง ได้แก่ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมในกว๊านพะเยา (ตามผลการติดตามคุณภาพน้ำของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 2)

5. ด้านการเมืองและนโยบายภาครัฐ (Political)

ข้อมูลที่รวบรวมและนำเสนอนี้เป็นข้อมูลในช่วงระหว่าง พ.ศ.2553-2563 หรือข้อมูลย้อนหลัง 10 ปีเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายภาครัฐในจังหวัดพะเยา (Policy and Politics) โดยผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะข้อมูลสำคัญบางประเด็นที่จะช่วยในการทำความเข้าใจการเมืองและนโยบายในจังหวัดพะเยาได้ในเบื้องต้น อันจะช่วยในการออกแบบกระบวนการร่วมมองภาพอนาคตของสังคมพะเยาภายใต้โครงการนี้ได้

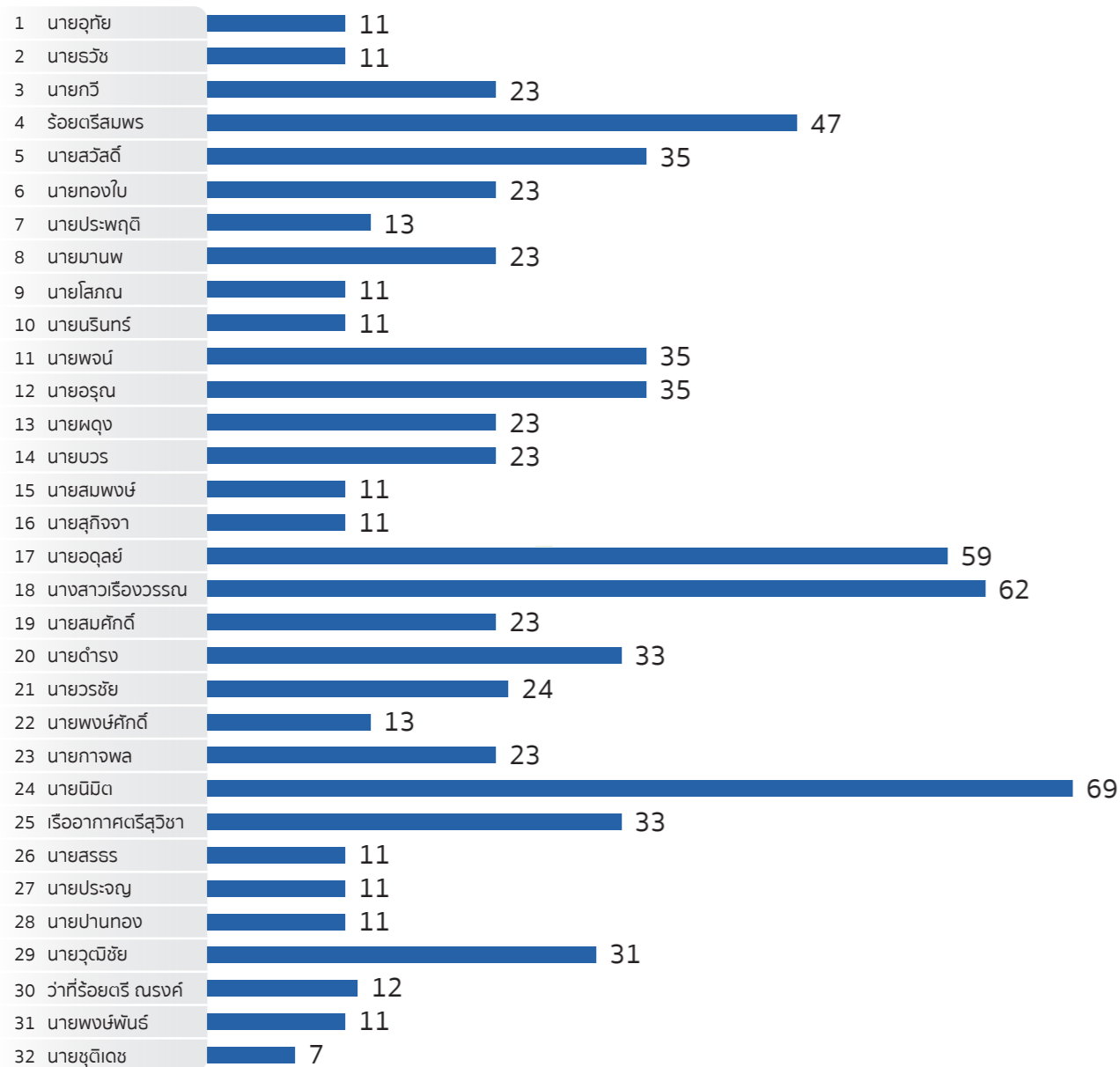
- บริบทและสถานการณ์ด้านนโยบายภาครัฐของจังหวัดพะเยา

นโยบายภาครัฐถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาจังหวัด ซึ่งข้อมูลสำคัญที่นำมาใช้ประกอบการพิจารณาบริบททางนโยบายของภาครัฐในจังหวัดพะเยามีประเด็นหลักด้วยกัน ได้แก่ การดำรงตำแหน่งของผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาและรองผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา ที่จะช่วยให้เห็นความต่อเนื่องของนโยบายภาครัฐได้ในระดับหนึ่ง และการได้รับจัดสรรงบประมาณของจังหวัดพะเยา ที่จะช่วยให้เห็นทรัพยากรที่ถูกใช้ในการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐ

การเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ การดำรงตำแหน่งของรองผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา โดยเมื่อพิจารณาจากแผนภาพที่ 25 พบว่า ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 24.7 เดือน หรือประมาณ 2 ปี ซึ่งนานกว่าระยะเวลาเฉลี่ยของการดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาประมาณ 4 เดือน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาระยะเวลาการดำรงตำแหน่งรายบุคคล พบว่า จำนวน 21 จาก 33 คน (ไม่นับรองฯ ที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบันจำนวน 2 คน) หรือคิดเป็นร้อยละ 63.63 ของจำนวนรองฯ ทั้งหมด ดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2 ปี

ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา (เดือน)

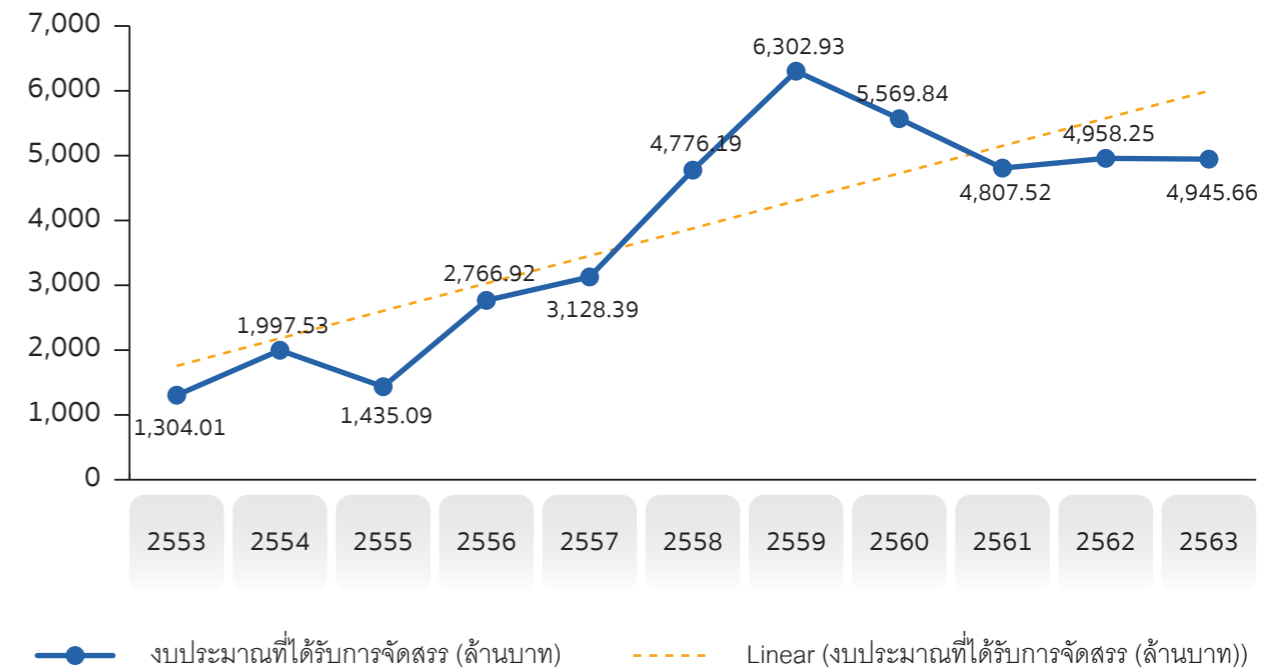

แผนภาพที่ 25 ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา (เดือน)
ที่มาของข้อมูล : เว็บไซต์จังหวัดพะเยา (phayao.go.th) เข้าถึงเมื่อ 25 พ.ค. 63

2) การจัดสรรงบประมาณจังหวัดพะเยา

ในช่วง 10 ปีย้อนหลัง (ปีงบประมาณ 2553-2563) การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้กับจังหวัดพะเยามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ดูแผนภาพที่ 26)

งบประมาณที่จังหวัดพะเยาได้รับจัดสรร (ล้านบาท) ปีงบประมาณ 2553-2563

แผนภาพที่ 26 งบประมาณที่จังหวัดพะเยาได้รับจัดสรร (ล้านบาท) ปีงบประมาณ 2553-2563
ที่มาของข้อมูล : สำนักงบประมาณ (www.bb.go.th) เข้าถึงเมื่อ 13 มิ.ย. 63

- บริบทและสถานการณ์ทางการเมืองของจังหวัดพะเยา

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลบริบทและสถานการณ์ทางการเมืองจังหวัดพะเยา จะอิงอยู่กับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งที่ได้เป็นผลการศึกษาของ ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยันต์ รัชชกุล (2563a) เป็นหลัก เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นได้ทั้งในส่วนของการเมืองเชิงพื้นที่ พฤติกรรมของนักการเมือง พฤติกรรมทางการเมืองที่สะท้อนผ่านการเลือกตั้งของคนพะเยา และรูปแบบการสื่อสารทางการเมือง โดยใน 3 หัวข้อแรกจะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนับตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2544 จนถึงการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2562 แต่หัวข้อสุดท้ายจะนำเสนอเฉพาะรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2562 เท่านั้น เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่รูปแบบการสื่อสารมีความชัดเจน หลากหลาย และน่าสนใจ ทั้งนี้ ข้อมูลบริบททางการเมืองที่นำเสนอในหัวข้อนี้ตัดย่อมาจากงานของ ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยันต์ รัชชกุล (2563a) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าเลือกตั้งทั่วไปในพื้นที่จังหวัดพะเยาปี พ.ศ. 2562

1) การแบ่งเขตเลือกตั้ง

ในการแบ่งเขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ. พะเยา ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดเขตเลือกตั้งแบบ 3 เขต คือ (ดูตารางที่ 7) ด้วยเหตุผลที่ว่าอำเภอภายในแต่ละเขตเป็นพื้นที่ติดต่อกันและมีการคมนาคมสะดวก และการแบ่งเขตเลือกตั้งลักษณะนี้เป็นเขตเลือกตั้งเดิมที่ใช้มาตั้งแต่การเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 (ยกเว้นการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2550 ที่มีการกำหนดให้จังหวัดมีเพียงแค่เขตเลือกตั้ง) ดังนั้น ในการเลือกตั้งช่วงหลัง ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งฯ ทั้งจากพรรคการเมืองเดิมและพรรคการเมืองใหม่สามารถสร้างฐานคะแนนเสียงสนับสนุนได้ก่อนการประกาศพระราชกฤษฎีกาการเลือก เนื่องจากการแบ่งเขตการเลือกตั้งที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง

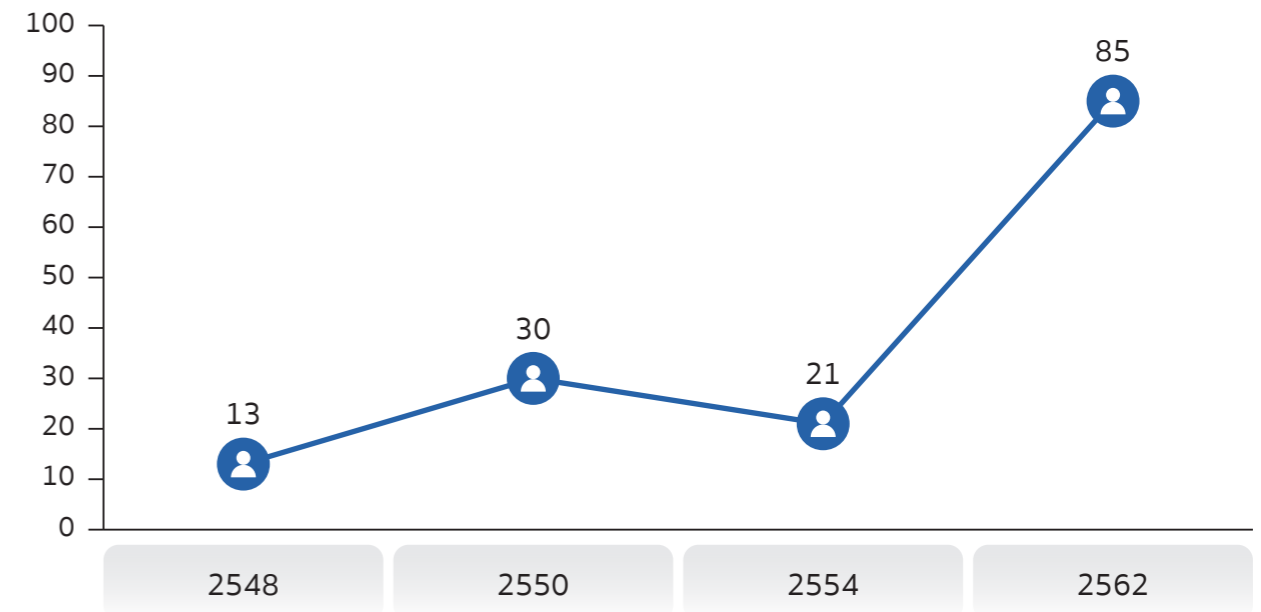
ตารางที่ 7 แสดงการแบ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดพะเยาตั้งแต่ พ.ศ. 2544 - 2562

การเลือกตั้ง (พ.ศ.)	เขตเลือกตั้ง	แผนที่
2544 2548	เขตเลือกตั้งที่ 1 อ.เมืองพะเยา และ อ.แม่ใจ เขตเลือกตั้งที่ 2 อ.เชียงคำ อ.จุน และ อ.ภูซาง เขตเลือกตั้งที่ 3 อ.ดอกคำใต้ อ.ภูกามยาว อ.ปง และ อ.เชียงม่วน	
2550	เขตเลือกตั้งที่ 1 ทั้งจังหวัด	
2554 2557 2562	เขตเลือกตั้งที่ 1 อ.เมืองพะเยา และ อ.แม่ใจ เขตเลือกตั้งที่ 2 อ.เชียงคำ อ.จุน และ อ.ภูซาง เขตเลือกตั้งที่ 3 อ.ดอกคำใต้ อ.ภูกามยาว อ.ปง และ อ.เชียงม่วน	

ที่มา : ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยันต์ รัชชกุล (2563a)

2) จำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั่วไป

การเลือกตั้งฯ จังหวัดพะเยา พ.ศ. 2562 มีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด นับตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2548

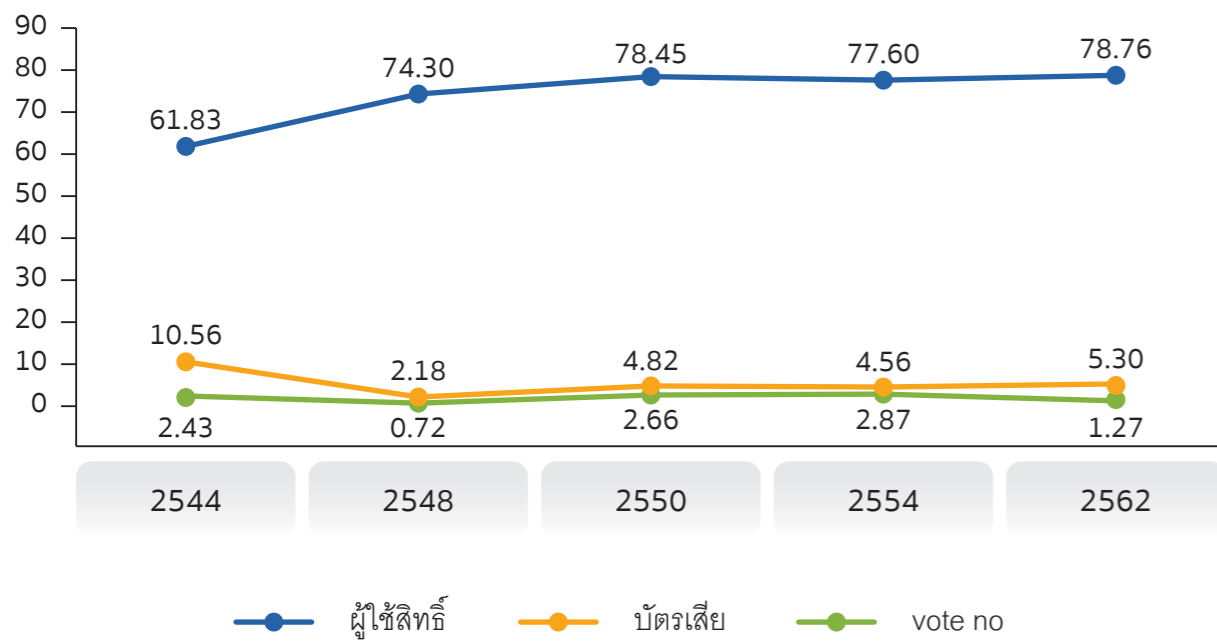
แผนภาพที่ 27 จำนวนผู้รับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต จังหวัดพะเยา พ.ศ. 2548-2562 ที่มา: ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยันต์ รัชชกุล (2563a)

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญของจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ จังหวัดพะเยา พ.ศ. 2562 ที่มีจำนวนสูงมากขึ้นนั้น เป็นผลกระทบส่วนหนึ่งจากการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้ง เป็นรูปแบบวิธีการระบบจัดสรรปันส่วนผสม ซึ่งทำให้พรรคการเมืองต้องส่งตัวแทนลงสมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้งก่อนจึงจะสามารถได้รับคะแนนแบบระบบบัญชีรายชื่อ โดยมีความแตกต่างจากวิธีการระบบผสมแบบคู่ขนานที่ใช้มาตั้งแต่การเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 และ 2550 ที่การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและระบบบัญชีรายชื่อแยกออกจากกัน ดังนั้นการส่งผู้สมัครฯ ในแต่ละเขตอาจไม่ได้หวังผลในการชนะการเลือกตั้งในเขตนั้น แต่หมายถึงผลคะแนนที่จะถูกนับในการคำนวณสัดส่วนที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนแบบบัญชีรายชื่อ จนนำมาสู่การเกิดกระแสข่าวว่ามีพรรคการเมืองว่าจ้างให้บุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตต่างๆ เพื่อหวังผลการเก็บคะแนนจากผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้พรรคการเมืองของตนในการคำนวณให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ

3) พฤติกรรมการเลือกตั้งของคนพะเยา

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพะเยา พ.ศ. 2562 พบว่าจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งฯ ทั้งนอกเขต และในเขตจำนวน 391,849 คน มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 308,616 คน คิดเป็นร้อยละ 78.76 และมีจำนวนผู้ใช้สิทธิ ทั้งนอกเขตและในเขต จำนวนบัตรเสีย และบัตรไม่เลือกผู้สมัครใด

จากจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งฯ พ.ศ. 2562 เมื่อเทียบกับการเลือกตั้งฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2544, พ.ศ. 2548, พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2554 แสดงให้เห็นว่าในการเลือกตั้งฯ จังหวัดพะเยาครั้งนี้มีผู้ใช้สิทธิมากที่สุด (ดังแผนภาพ ที่ 28) ทั้งนี้สามารถแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความตื่นตัวในการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก โดยแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 จะบัญญัติให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่เช่นกัน ในขณะที่เดียว จำนวนบัตรไม่เลือกผู้สมัครใดก็มีจำนวนลดลงจากการเลือกตั้ง พ.ศ. 2557 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งฯ มีความต้องการในการเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในเลือกตั้งครั้งนี้

แผนภาพที่ 28 ร้อยละของจำนวนประชากรผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง บัตรเสีย และไม่ประสงค์ลงคะแนน
ที่มา : ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยนต์ รัชชกุล (2563a)

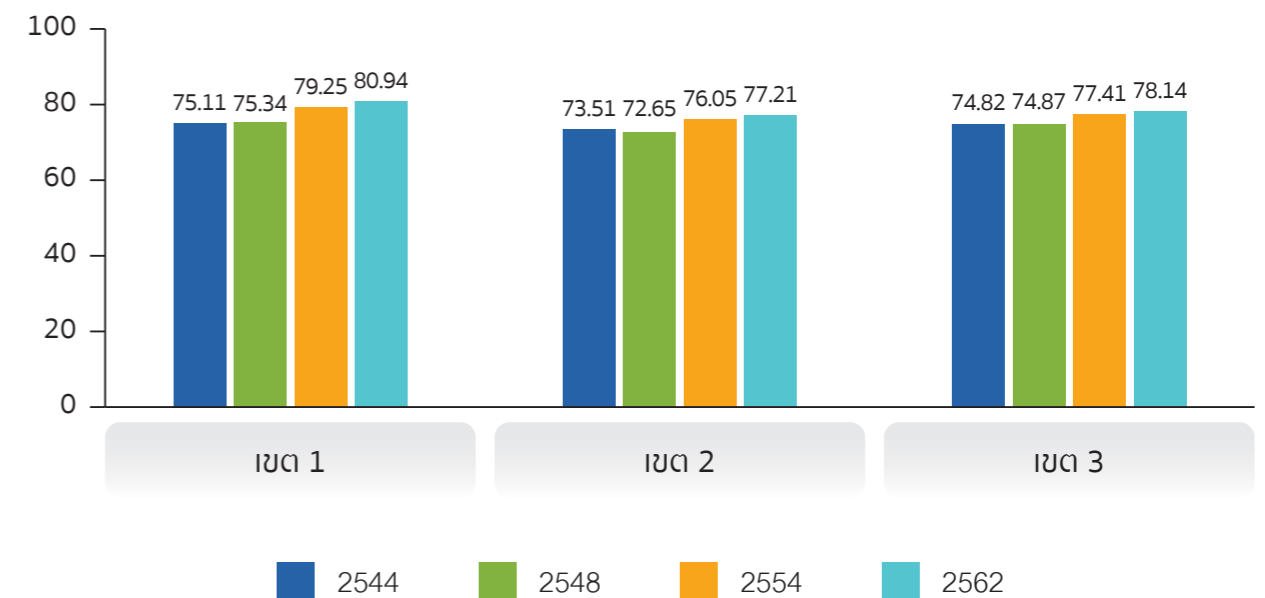
นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง บัตรเสีย และไม่ประสงค์ลงคะแนน ในแต่ละเขตเลือกตั้งพบว่า ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด คือ เขต 1 ร้อยละ 80.94 รองลงมา คือ เขต 3 ร้อยละ 78.76 และ เขต 2 ร้อยละ 77.21 (ตามตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบร้อยละผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง บัตรเสีย และไม่ประสงค์ลงคะแนน แต่ละเขตเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้งที่	ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง	บัตรเสีย	บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน
1	80.94	9.83	1.58
2	77.21	4.68	1.35
3	78.76	6.64	1.1

ที่มา: ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยนต์ รัชชกุล (2563a)

และเมื่อเทียบเป็นรายเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่การเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 (ยกเว้นการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ที่มีเขตเลือกตั้งทั้งจังหวัด) สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างของการใช้สิทธิเลือกตั้ง บัตรเสีย และไม่ประสงค์ลงคะแนน กรณีได้ดังนี้

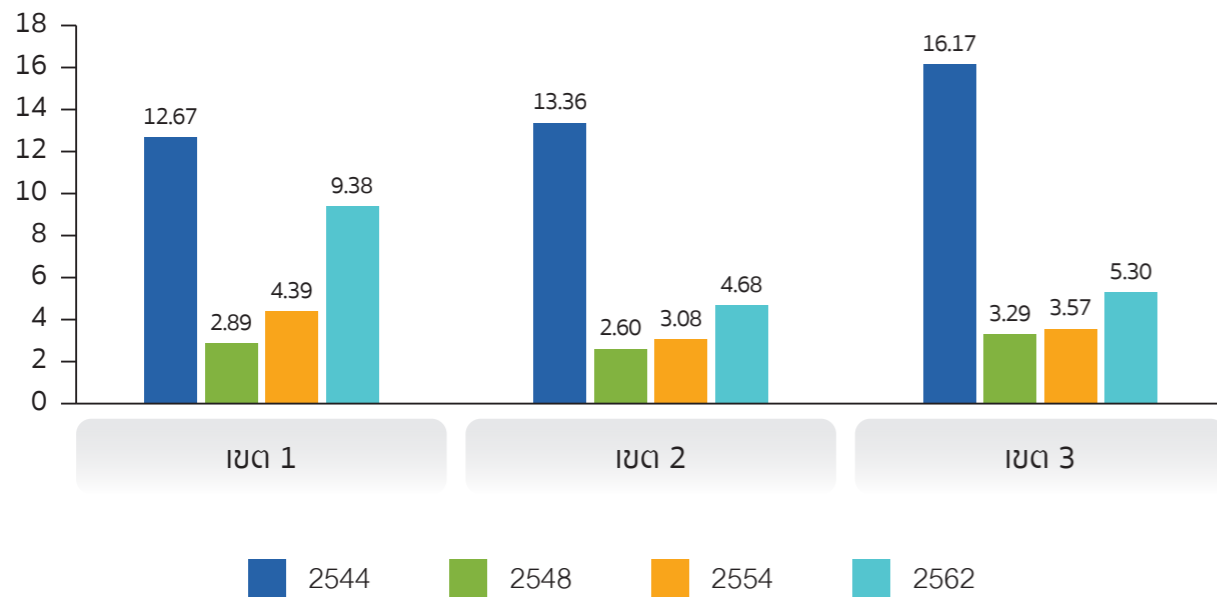
แผนภาพที่ 29 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพะเยา ในแต่ละเขต พ.ศ. 2544, พ.ศ. 2548, พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2562

ที่มา : ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยนต์ รัชชกุล (2563a)

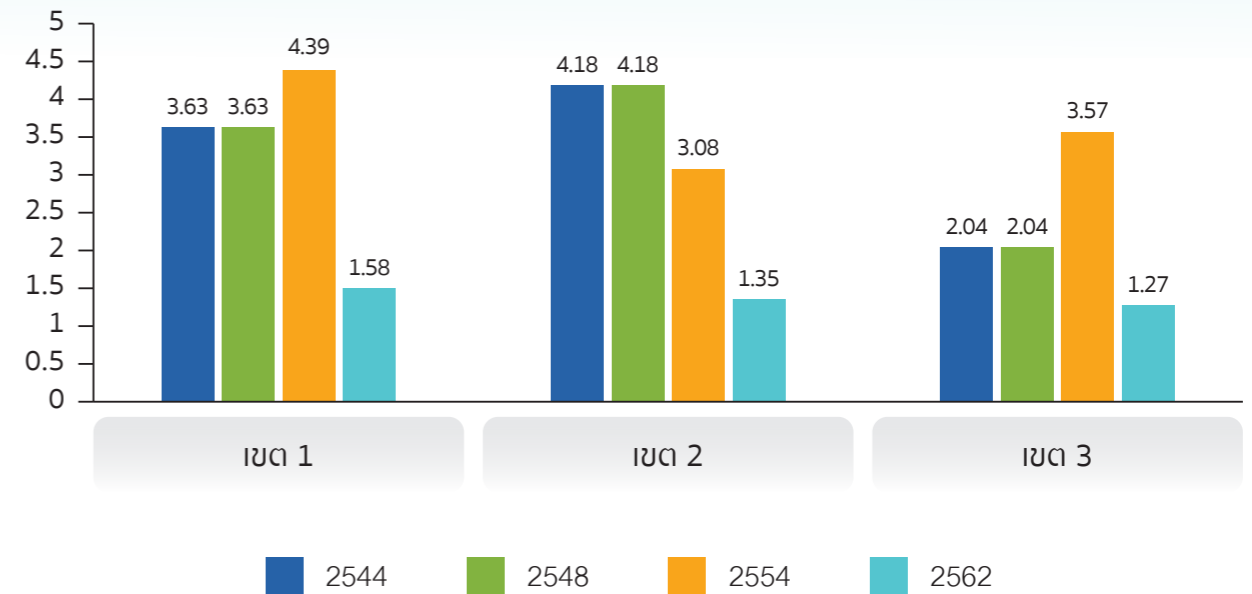

กรณีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่าทุกเขตเลือกตั้งฯ ของจังหวัดพะเยาตั้งแต่การเลือกตั้ง พ.ศ.2554 จำนวนผู้มาใช้ 70 สิทธิเกินร้อยละ โดยผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งที่ 1 มีจำนวนมากที่สุด โดยเฉพาะการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 สูงถึงร้อยละ 80.94 (ดังแผนภาพที่ 29)

แผนภาพที่ 30 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละบัตรเสียในการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรจังหวัดพะเยาในแต่ละเขต พ.ศ. 2544, พ.ศ. 2548, พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2562
ที่มา : ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยันต์ รัชชกุล (2563a)

กรณีบัตรเสีย ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงความเข้าใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งฯ พบว่าจำนวนบัตรเสียของการเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 มีจำนวนมากที่สุดโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 10.58 ดังแผนภาพที่ 30 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนรูปแบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้มีการเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้ง 2 บัตร ซึ่งในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 ก็พบว่าจำนวนบัตรเสียที่เพิ่มมากขึ้นจากการเลือกตั้ง พ.ศ. 2554 เป็นผลจากการเปลี่ยนระบบการเลือกตั้ง และการไม่มีชื่อผู้สมัครในบัตรเลือกตั้งครั้งนี้ โดยพบว่าเขต 1 (ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2562) และเขต 3 (พ.ศ. 2544 และ 2548) มีจำนวนบัตรเสียสูงสุดสูงสุด

แผนภาพที่ 31 แสดงการเปรียบเทียบร้อยละของบัตรไม่เลือกผู้ใดในเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรจังหวัดพะเยาในแต่ละเขต พ.ศ. 2544, พ.ศ. 2548, พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2562
ที่มา : ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยันต์ รัชชกุล (2563a)

กรณีบัตรไม่เลือกผู้ใด ในการเลือกตั้งสามารถแสดงถึงนัยยะทางการเมืองได้ เช่น การไม่เห็นด้วยกับการจัดการเลือกตั้งขององค์กรการ หรือการไม่มีผู้สมัครที่มีสิทธิเลือกตั้งสนใจเลือกในการเลือกตั้งครั้งนั้น แต่จากข้อมูลเปรียบเทียบในการเลือกตั้งที่ผ่านมา (แผนภาพที่ 31) สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในการเลือกตั้งครั้งนี้มีจำนวนบัตรดังกล่าวลดลงในทุกเขตเลือกตั้งฯ ทั้งนี้นอกจากจะสะท้อนความต้องการในการเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในเลือกตั้งครั้งนี้อย่างชัดเจนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ยังเป็นผลสะท้อนจากการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งฯ ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และท้องถิ่นของตน โดยมั่นใจว่าจะแน่นอนเสียของตนจะมีผลต่อการคำนวณที่นั่งของ ส.ส. ทั้งแบบแบ่งเขต แบบบัญชีรายชื่อ รวมถึงการเลือกนายกรัฐมนตรีทางอ้อมด้วย หลังจากที่มีการเลือกตั้งไม่ได้จัดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2557

อย่างไรก็ตามสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง อาจเป็นผลจากรัฐธรรมนูญดังกล่าวไว้ข้างต้น นำมาสู่การที่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งฯ ในแบบแบ่งเขตเป็นจำนวนมาก ซึ่งหมายความว่าผู้มีสิทธิในจังหวัดพะเยามีตัวเลือกที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

4) การสื่อสารทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้ง

จากรูปแบบ และวิธีการของผู้สมัครที่มีลักษณะทางการเมืองนั้น สามารถเห็นถึงความชัดเจนของเป้าหมายในการสื่อสารทางการเมืองของผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งฯ กับผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งฯ ตามคุณสมบัติกลุ่มอายุตามโครงสร้างประชากร ตารางที่ 9

ตารางที่ 9 สื่อสารการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งฯ ของของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขต จังหวัดพะเยา ในการเข้าถึงประชากรกลุ่มต่าง ๆ ตามคุณสมบัติกลุ่มอายุตามโครงสร้างประชากร

วิธีการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นทางการ	กลุ่มเป้าหมายตามกลุ่มอายุ			
	18 - 26 ปี	27 - 35 ปี	36 - 59 ปี	60 ปีขึ้นไป
การแจกเอกสาร			✓	✓
การใช้พาหนะต่างๆ ในการหาเสียงเลือกตั้ง			✓	✓
การปิดแผ่นป้ายโฆษณา กรณีแผ่นติดประกาศเกี่ยวกับเลือกตั้ง	✓	✓	✓	✓
การหาเสียงเลือกตั้งทางอิเล็กทรอนิกส์	✓	✓		
อื่นๆ กรณีวิทยุกระจายเสียง			✓	✓
อื่นๆ กรณีการสื่อสารแบบตัวต่อตัว	✓	✓	✓	✓

ที่มา : ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยรัตน์ รัชชกุล (2563b)

2. การวิเคราะห์ สังเคราะห์สถานการณ์และศักยภาพ (Key issues) เชิงพื้นที่ของจังหวัด

1. ประเด็นหลักของสถานการณ์และศักยภาพเชิงพื้นที่ของพะเยา : Future of Living

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์และศักยภาพเชิงพื้นที่ของพะเยา บนฐานของข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ โดยมี 3 ขั้นตอนดังนี้

1) ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ Key issues ของจังหวัดพะเยา

เกษตร	Technology	Slow Life
แรงงาน	Learning	Smart City
ผู้สูงอายุ	Living	Life Long Learning
สุขภาพดี	Wellness	Zero west
การท่องเที่ยว	Well being	ทุนมนุษย์
วัยเกษียณ	เกษตรปลอดภัย	นวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจ

2) นำคำสำคัญที่ได้มาจัดกลุ่มคำ ได้ดังนี้

Future of City	Future of Learning	Phayao Well-being
Future of Living	Future of well-being	Phayao Learning City
Future of smart	Future of Wellness	Living Well-being

3) นำกลุ่มคำที่ได้มาอภิปรายและลงความเห็นร่วมกันว่า สถานการณ์และศักยภาพเชิงพื้นที่ของพะเยาคือประเด็นใด ซึ่งคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า “การใช้ชีวิต (Living)” สามารถเป็น Key issue หรือสถานการณ์และศักยภาพ (Key issues) เชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา ที่จะนำมาใช้ในการร่วมมองภาพอนาคตทางสังคมในจังหวัดพะเยาต่อไปได้

2. สภาพการณ์และศักยภาพเชิงพื้นที่ของพะเยาภายใต้ประเด็น Future of Living

จังหวัดพะเยาเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์ในเชิงทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดพะเยามี 2 กลุ่มแม่น้ำใหญ่ คือ กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน ซึ่งเป็นความได้เปรียบด้านต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติที่ทำให้คนจังหวัดพะเยาไม่ต้องแสวงหาอนาคตในเมืองใหญ่ และจังหวัดพะเยายังมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทำให้จังหวัดพะเยาสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้หลายรูปแบบ ในเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพะเยายังมีทรัพยากรที่เป็นต้นทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถนำไปบูรณาการกับเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology) และบูรณาการกับเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Issue) ต่อยอดเป็นการพัฒนาแพลตฟอร์มต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและต้นทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมได้ นอกจากนี้ จังหวัดพะเยายังมีทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นต้นทุนมนุษย์ที่ดี ต้นทุนมนุษย์ถูกหล่อหลอมด้วยประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของพะเยา ตั้งแต่ยุคสมัยที่เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงราย รวมถึงการมีพรมแดนใกล้กับประเทศจีน จังหวัดพะเยายังมีการรวมกลุ่มของชุมชน เช่น กลุ่มสร้างบ้านแปงเมือง กลุ่มอาชีพ 14 กลุ่มรอบกว๊านพะเยา การรวมกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ ซึ่งมีศักยภาพที่จะทำให้จังหวัดพะเยาเป็นเมืองแห่งความสุขสมบูรณ์ (Well Living) หรือ Phayao Well-Living

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในพะเยาจากการเลือกตั้งที่ผ่านมาจะเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน เช่น การเกิดพรรคการเมืองใหม่ ที่ถึงแม้ว่าจำนวนเสียงจะไม่พอที่จะทำให้ผู้สมัครจากพรรคการเมืองใหม่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ทำให้ประชาชนได้เห็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่ นั่นคือ การสื่อสารภายในของคนรุ่นใหม่ที่มีความเป็นระบบมากขึ้น คนรุ่นใหม่มีความเป็นพลเมืองที่มีลักษณะตื่นตัว (Active Citizen) มีความเป็นพลเมืองที่ใฝ่รู้ (Learning Citizen) รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อันเกิดจากแพลตฟอร์ม การสื่อสารที่เข้าถึงทุกคนได้ง่ายขึ้น ผู้คนรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกัน ความเป็นพลเมืองที่มีลักษณะตื่นตัว และมีความเป็นพลเมืองที่ใฝ่รู้ จะกลายเป็นต้นทุนของจังหวัดพะเยา อันจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้จังหวัดพะเยาแตกต่างจากเมืองอื่นกับการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบขนส่งที่ก้าวหน้ามาก ทำให้คนสามารถทำงานจากที่ไหนก็ได้ ความสะดวกเช่นนี้จะทำให้คนเลือกมาอยู่ในจังหวัดพะเยามากขึ้น

มุมมองในเรื่อง Future of Living ของจังหวัดพะเยา พิจารณาได้ในหลากหลายประเด็น เช่น ประเด็นสุขภาพ คนพะเยาให้ความสำคัญกับสุขภาพมากที่สุด หากจังหวัดพะเยามีโครงสร้างที่ดีในเรื่องสุขภาพ เช่น โรงพยาบาลดี หรือศูนย์การแพทย์ที่ดี จะช่วยให้เมืองเป็นเมืองที่น่าอยู่และดีขึ้น ประเด็นการศึกษา การมีมหาวิทยาลัยพะเยา ทำให้เมืองมีความเข้มแข็งด้านการศึกษามากขึ้น เมื่อคนในจังหวัดพะเยาร่วมมือกับมหาวิทยาลัยพะเยา จึงทำให้เกิดการเชื่อมโยงมหาวิทยาลัยกับศูนย์เรียนรู้จำนวนมาก และปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เมืองถูกขับเคลื่อนไปด้วยความรู้ และจะเป็นปัจจัยที่ทำให้คนนอกจังหวัดพะเยาอยากมาอยู่ ประเด็นคุณภาพชีวิต หรือ Quality of Life ในจังหวัดพะเยา ที่ไม่มีการจราจรที่ติดขัด มีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงจนเกินไป ซึ่งจังหวัดพะเยาก็ถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีค่าครองชีพต่ำ (Low Cost Living) ประเด็นเรื่องความปลอดภัย (Safety) คือ จังหวัดพะเยาเป็นเมืองที่ปลอดภัย ทำให้ชีวิตคนในจังหวัดมีความสุขไม่กังวลมากนัก ประเด็นนี้จะเป็นปัจจัยที่เป็น Future of Living ของจังหวัดพะเยาเช่นกัน ประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบขนส่งที่ก้าวหน้ามาก ทำให้คนสามารถทำงานจากที่ไหนก็ได้ ความสะดวกเช่นนี้จะทำให้คนเลือกมาอยู่ในจังหวัดพะเยามากขึ้น

กล่าวโดยสรุป สำหรับจังหวัดพะเยา ด้วยปัจจัยทางทรัพยากร สังคม สภาพเศรษฐกิจ แม้ว่าจังหวัดพะเยาจะเป็นเมืองรอง แต่ในอนาคตจะสามารถพัฒนาเมืองรองอย่างจังหวัดพะเยาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นความท้าทาย คือ การมีส่วนร่วมในการมองภาพอนาคตการใช้ชีวิต (Future of Living) ในระดับนโยบายของจังหวัด ซึ่งจำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมของชุมชน หอการค้า หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกำหนดมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร หรือเกษตรอินทรีย์ ผ่านการจัดตั้งสมาพันธ์ด้านเกษตรอินทรีย์ หรือการกำหนดทิศทางด้านอื่น

ดังนั้น การกำหนด Future of Living จึงต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจระหว่างคนกับคน หน่วยงานกับหน่วยงาน รวมถึงในระดับผู้กำหนดนโยบาย เพื่อคุณภาพชีวิตของคนพะเยาและอนาคตของจังหวัดพะเยาในท้ายที่สุด โดยคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญ (Focus areas) ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ (critical success factors) ของอนาคตจังหวัดพะเยาไว้ 5 ประเด็น ได้แก่

- การเรียนรู้กับการใช้ชีวิตในพะเยา (Learning and Living in Phayao)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านสังคม ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ ในการสำรวจของสำนักงานผู้ประสานงานสหประชาชาติประจำประเทศไทย หรือ UNDP การสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (SDG 4) เป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนก่อนปี พ.ศ. 2573 (สำนักงานผู้ประสานงานสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2563)

สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่รัฐบาลไทยตระหนักถึงความสำคัญของการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคนให้มีความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (Thanosawan, 2012) อันได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการแก้ปัญหา ความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาชุมชนและสังคม โดยรวมเรียกว่าคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่ดีของโลก (Global citizenship)

อาจกล่าวได้ว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมของคนในประเทศไทยให้สามารถเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกหลังยุคโควิด-19

ในฐานะที่จังหวัดพะเยาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก และเป็นจังหวัดที่มีฐานวัฒนธรรมและชุมชนที่เข้มแข็ง (ประกอบศิริ ภักดีพิณี และคณะ, 2551) การมองภาพอนาคตทางการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในจังหวัดพะเยามีผลการวิจัยเรียงตามเครื่องมือการวิเคราะห์ภาพอนาคต

นอกจากนี้ ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียจำนวน 7 คน พบว่า มี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28% ที่มองว่าการเข้าถึงการเรียนรู้ หรือการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันของคนในจังหวัดพะเยา จะทำให้ภาพอนาคตของจังหวัดเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจาก การศึกษาจะทำให้ความเหลื่อมล้ำลดลงตามไปด้วย โดยผู้มีส่วนได้เสียคนที่ A และ B กล่าวไว้ว่า

มันควรจะเป็นในเรื่องของการแบ่งปันมากกว่าถ้าเกิดในระดับสังคมอย่างนี้ เมื่อผู้ที่มีทักษะสูง มีความรู้สูง มีรายได้สูงควรจะแบ่งปันกลุ่มที่มี กลุ่มที่ด้อยโอกาสมากกว่า อันนี้จะมีการเชื่อมต่อเหมือนมหาลัยพะเยาที่ทำให้กับชุมชนทำให้กับท้องถิ่น ว่าตัวเองก็แบ่งปันในส่วนของตัวเองความรู้ ติตัวทางปัญญา สร้างความยั่งยืนอะไรพวกนี้ ได้ประโยชน์มากกว่า

ผู้มีส่วนได้เสียคนที่ A

ถ้าเป้าหมายของมหาวิทยาลัย คือ การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน และลดความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสะดวก จะเป็นคำตอบของการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความรู้ที่เกิดขึ้นสามารถใช้ชุมชนเป็นฐาน เพราะชุมชนในจังหวัดพะเยาเข้มแข็ง และให้ความรู้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งวัฒนธรรม การท่องเที่ยว ฯลฯ

ผู้มีส่วนได้เสียคนที่ B

- เทคโนโลยีกับการใช้ชีวิตในพะเยา (Technology and Living in Phayao)

จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่ก่อตั้งขึ้นเป็นลำดับที่ 72 โดยแยกออกจากจังหวัดเชียงรายเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2520 สภาพของตัวเมืองพะเยาเป็นบริเวณที่อยู่ติดกว๊านพะเยาซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของภาคเหนือ เนื่องจากตัวจังหวัดพะเยาเป็นการยกฐานะมาจากอำเภอที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก ทำให้ประชากรในตัวเมืองไม่หนาแน่นมาก โดยในจังหวัดมีประชากรจำนวน 472,356 คน นอกจากนั้นสภาพภูมิประเทศของจังหวัดพะเยาประกอบด้วยที่ราบสูงและภูเขา มีเทือกเขาสูงทางทิศตะวันตก ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศตะวันออกเฉียงใต้ และตอนกลางของพื้นที่จังหวัด รวมถึงมีสภาพที่เป็นป่าไม้และพื้นที่การเกษตรจำนวนมาก ทำให้การพัฒนาในระยะแรกของจังหวัดพะเยาในด้านกายภาพ เช่น การกระจายตัวของเมือง และการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นไปอย่างช้าๆ และในระยะเริ่มต้นมีการใช้เทคโนโลยีไม่มากนัก โดยจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของจังหวัดพะเยาคือการก่อตั้งมหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา บริเวณพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เมื่อปี พ.ศ. 2543 ทำให้มีประชากรที่เป็นคนรุ่นใหม่เข้ามาอยู่ในพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมถึงมีประชากรแฝงที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่เพื่อประกอบธุรกิจต่างๆ เพิ่มมากขึ้น และเมื่อมหาวิทยาลัยพะเยาได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศในปี พ.ศ. 2553 และเพิ่มจำนวนรับนิสิต ก็ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของประชากรและเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจและการใช้จ่ายภายในจังหวัดมากขึ้น รวมถึงทำให้เกิดการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นสอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีเครื่องจักรกล การเกษตร เทคโนโลยีการสื่อสาร และการคมนาคม เป็นต้น

จากการที่เมืองพะเยาและชุมชนเมืองในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดพะเยา เป็นเมืองขนาดเล็ก และยังมีสภาพการอยู่อาศัยที่ไม่หนาแน่น ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่คิดว่าลักษณะของการใช้ชีวิตในเมืองกับการใช้ชีวิตในชนบทของพะเยาแตกต่างกันไม่มากนัก อย่างไรก็ตามในด้านของการใช้เทคโนโลยีนั้น ยังพบว่ามีความเหลื่อมล้ำอยู่มากระหว่างคนในเมืองกับคนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากเมือง และระหว่างคนที่มียาได้มาก กับคนที่มียาได้น้อย นอกจากนั้นโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัลของจังหวัดพะเยา เช่น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ก็ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด โดยเฉพาะพื้นที่รอบนอก ทำให้เกิดการกระจุกตัวของเทคโนโลยีอยู่ในเขตเมืองเป็นหลัก อย่างไรก็ตามในส่วนของการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยาก็มีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านอื่นๆ เช่นเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตร เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพด้านเกษตร การใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่น เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ในระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า นั้น จะกระทบต่อการใช้ชีวิตของคน ในจังหวัดพะเยาอย่างแน่นอน โดยจะกระทบกับวิธีการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ วิถีชีวิต วัฒนธรรม สวัสดิภาพ และความเป็นอยู่ ของผู้คนในพะเยาทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความสะดวก สบาย สุขภาพกาย และสุขภาพจิต นอกจากนี้เทคโนโลยีจะเข้ามา เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนในจังหวัดพะเยามากขึ้นตามการพัฒนา ของเทคโนโลยีและการขยายตัวของเมือง แต่จากแนวโน้มอัตรา การเพิ่มจำนวนประชากรที่ลดลงและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะมี ผลทำให้เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในพะเยาต้องมีความเหมาะสมและ สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาการใช้ชีวิตของกลุ่ม คนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยาด้วย

- วัฒนธรรมกับการใช้ชีวิตในพะเยา (Culture and Living in Phayao)

จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในระดับพื้นที่ของจังหวัดพะเยาและจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งการระดมความคิดเห็นในที่ประชุมในพื้นที่จังหวัดพะเยา สามารถสรุปได้ว่าวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งและส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วไปในจังหวัดพะเยา วัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับทุกมิติของการดำเนินชีวิตของผู้คนในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม มิติทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. วัฒนธรรมกับมิติทางเศรษฐกิจ

พื้นที่จังหวัดพะเยาเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งอารยธรรมที่มีความเจริญรุ่งเรืองในฐานะอาณาจักรโบราณที่มีหลักฐานทางโบราณคดีที่บ่งชี้ความเจริญรุ่งเรืองของการดำรงชีวิตและควมมีอารยธรรมของความเป็นเมืองเก่าอย่างชัดเจน โบราณสถาน วัดเก่า หลักศิลาจารึก และโบราณวัตถุที่ถูกขุดค้นพบในพื้นที่จังหวัดพะเยา ทำให้เกิดความน่าสนใจสำหรับผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์และรากเหง้าของชุมชนเมืองพะเยา สร้างรายได้ให้กับผู้คนที่มืบทบาทหรือมีอาชีพรองรับ การเข้ามาศึกษาประวัติศาสตร์และสร้างรายได้ให้กับชุมชนบนฐานของการเรียนรู้วัฒนธรรม

2. วัฒนธรรมกับมิติทางสังคม

ด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของผู้คนในพื้นที่จังหวัดพะเยา ทำให้เกิดความแตกต่างของภาษาท้องถิ่น อาหารท้องถิ่น การแต่งกายประจำชาติพันธุ์ ประเพณีและความเชื่อของชาติพันธุ์ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการสร้างรูปแบบของการอยู่ร่วมกัน บนความแตกต่างของชาติพันธุ์ได้อย่างลงตัว ความแตกต่างทาง วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ที่หลากหลายนั้นสามารถสร้างแรงดึงดูด ผู้คนที่สนใจความงามและคุณค่าของชาติพันธุ์ต่างๆ ให้เข้ามาใช้ ชีวิตและเกิดกระบวนการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจบนฐานของ วัฒนธรรม

3. วัฒนธรรมกับมิติทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความเป็นจังหวัดสองลุ่มน้ำ กล่าวคือ ลุ่มน้ำโขง และลุ่มน้ำ เจ้าพระยา ประกอบกับต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีความ หลากหลายและอุดมสมบูรณ์ด้วยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อให้เกิด พืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ป่าที่หลากหลาย ก่อให้เกิดการใช้ ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพในวิถีท้องถิ่น จังหวัด พะเยามีต้นทุนธรรมชาติสูงมากจนเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของ ผู้คน เช่น อาหารพื้นบ้าน เครื่องใช้ สมุนไพรหรือยารักษาโรค และอื่นๆ

วัฒนธรรมจึงเป็นแรงผลักดันสำคัญที่มีอิทธิพลและผลกระทบสูงต่อการใช้ชีวิตของผู้คนในจังหวัดพะเยา ในปัจจุบัน และต่อเนื่องถึงอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า วัฒนธรรมยังคงมีความสำคัญ มีความเข้าถึงและเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิต นอกจากนี้ มีแนวโน้มของการสร้างเศรษฐกิจบนฐานวัฒนธรรม (culture based economy) เพิ่มมากขึ้นด้วยความสามารถของ เทคโนโลยีทางการสื่อสารและความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการสื่อสารของผู้คนจังหวัดพะเยาและนอก พื้นที่จังหวัดพะเยา

- สวัสดิภาพกับการใช้ชีวิตในพะเยา (Well-being and Living in Phayao)

Well-being คือการมีชีวิตที่ดี การมีสุขภาพที่ดี การมีสุขภาพกาย สุขภาพใจ สุขภาวะทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ดี โดยมีการศึกษาของรัธและฮาร์เตอร์ (Rath and Harter, 2010a: 6, 2010b: 1) ได้เสนอองค์ประกอบของความอยู่ดี มีสุขที่เป็นสากลว่าประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ (1) ความอยู่ดีมีสุขทางอาชีพ (Career Wellbeing) หมายถึง ความอยู่ดีมี สุขทางด้านอาชีพหรือหน้าที่การงาน ความอยู่ดีมีสุขทางด้านอาชีพเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุขใน ด้านอื่นๆ ตามมา (2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม (Social Wellbeing) หมายถึง การมีสังคมมีความรัก และมีเพื่อนพ้อง

เป็นเรื่องที่มีผลต่อความรู้สึกเป็นสุขในชีวิต บุคคลที่มีความอยู่ดีมีสุขทางสังคมจะมีความใกล้ชิดที่จะช่วยพวกเขาให้ไปสู่ความสำเร็จมีความสุขในชีวิตและมีสุขภาพที่ดี (3) การอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Financial Wellbeing) หมายถึง การมีสถานะทางการเงินที่เหมาะสมกับตนเอง หรือตามสภาพ ความเป็นอยู่มีการจัดการสภาพทางการเงินอย่างชาญฉลาด และมีอิสระทางการเงินที่จะใช้จ่ายในแต่ละครั้ง (4) ความอยู่ดีมีสุขทางร่างกาย (Physical Wellbeing) หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงอันเนื่องมาจากการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนอย่างเพียงพอ และ (5) ความอยู่ดีมีสุขทางสภาพแวดล้อม (Community Wellbeing) หมายถึง การอยู่อาศัยในชุมชนและสภาพแวดล้อมที่มีสภาพที่ดีมีความปลอดภัยในที่อยู่อาศัยและมีความภาคภูมิใจต่อชุมชนที่อาศัย

จังหวัดพะเยาตั้งอยู่ในสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี มีแหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ กว๊านพะเยา หนองเล็งทรายและแม่น้ำอิง ทำให้พะเยาเป็นเมืองอาหารและเป็นเมืองเกษตรเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีตระหนักถึงการผลิตและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย โดยมีการจัดตั้งสมาพันธ์เกษตรยั่งยืนของจังหวัดพะเยา ที่ให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าอินทรีย์ มีกลุ่มพะเยาเวลเนสที่ให้ความสำคัญกับการอยู่ดีกินดีของคนในจังหวัดพะเยา โดยคนในจังหวัดพะเยามีอารยธรรมที่หลากหลาย ทุกคนจากทุกภาคสามารถใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข เช่น มีคนอีสานอพยพมาก็กลายเป็นอีสานล้านนา มีไทลื้อ มีกลุ่มคนจีน (จากบทสัมภาษณ์คุณจรัส) นอกจากนั้นระบบคมนาคมขนส่งในเมืองและระหว่างจังหวัด ก็มีความสะดวกมีการเชื่อมโยงถนนสายต่างๆ ไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศลาว และประเทศจีน นอกจากนั้นประชาชนได้รับการบริการ มีสาธารณูปโภคที่พอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งในตัวเมืองก็มีสวนสาธารณะหลายแห่งเช่นกว๊านพะเยา สถานีวิจัยประมงที่เป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทางด้านค่าครองชีพ (cost of living) ในจังหวัดพะเยา เช่นค่าที่พัก ค่าสาธารณูปโภค และค่าอาหารในจังหวัดพะเยามีค่าค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ รวมทั้งวิถีชีวิตที่เป็นคนในชนบท ซึ่งสถาบันครอบครัวมีผลต่อสุขภาพจิต สมาชิกในครอบครัวมีความรัก มีความห่วงใย มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จะเห็นได้ว่า ด้านสวัสดิภาพกับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยาเป็นปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) ที่คนในจังหวัดพะเยาเห็นว่ามีค่าสำคัญสูงกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ เนื่องจากด้านสวัสดิภาพจะมีความเกี่ยวเนื่องและมีความเชื่อมโยงครอบคลุมกับทุกๆ มิติในการดำรงชีวิตในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้าของคนในจังหวัดพะเยา

- การทำงานกับการใช้ชีวิตในพะเยา (Working and Living in Phayao)

ข้อมูลบริบทและสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้รวบรวมและวิเคราะห์ไว้ในหัวข้อที่ 2.1. ได้แสดงให้เห็นว่า จังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้าจะเป็นพื้นที่ที่สามารถรองรับการทำงานในรูปแบบที่หลากหลาย โดยไม่ได้จำกัดเพียงการประกอบอาชีพด้านการเกษตรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีความเป็นไปได้ของการเกิดอาชีพใหม่มากขึ้นผ่านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เช่น ผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรม Start-up ที่เติบโตจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก หรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการทางสังคมที่ให้บริการทางสุขภาพอย่างทั่วถึงด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น

การทำงานในรูปแบบที่หลากหลายเหล่านี้ขึ้นอยู่กับฐานของการเติบโตและพัฒนาตนเองของแรงงานนอกระบบในจังหวัดพะเยา ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มแรงงานหลักในพื้นที่และเป็นกลุ่มแรงงานที่ต้องสร้างสมดุลระหว่างการทำงานกับการใช้ชีวิตของตน ยกตัวอย่างเช่น บุคคลหนึ่งอาจมีอาชีพหลักคือเกษตรกร แต่ในช่วงระหว่างการทำงานหรือช่วงเว้นว่างจากการทำงานก็ต้องดูแลครอบครัวที่อาจมีเด็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่ต้องการการดูแล อยู่ที่บ้าน ในขณะที่อีกบุคคลหนึ่งทำอาชีพหลักคือรับจ้างทั่วไปและมีอาชีพรองคือขายของออนไลน์ ซึ่งช่วงเวลากการทำงานทั้งสองอาชีพมีความยืดหยุ่นมาก จึงทำให้ต้องบริหารจัดการเวลาเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างช่วงเวลากการทำงานกับการดูแลสุขภาพ เป็นต้น ในปัจจุบัน กรณีตัวอย่างเหล่านี้มีความหลากหลายอย่างมาก และในอนาคต ด้วยแนวโน้มของสถานการณ์ 5 ด้านตามการวิเคราะห์ STEEP คาดการณ์ได้ว่า ความหลากหลายของอาชีพในจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้า จะเพิ่มสูงขึ้นไปอีก ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยานั้นเอง

แนวโน้ม / สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง (Trend) และการจัดทำข้อมูล

ในช่วงแรกของหัวข้อที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนหลังและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกจังหวัดพะเยา โดยได้มีการนำเอาชุดแรงผลักดันของสถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ จำนวน 50 ปัจจัย มาคัดเลือกให้เหลือเพียง 30 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพะเยา แล้วนำมากำหนดเป็น แนวโน้มหรือประเด็นความท้าทายสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสำคัญเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา (Trend) และแนวโน้ม / ประเด็นความท้าทายสำคัญของประเทศ / โลกที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา (Megatrend) และในช่วงท้ายจะเป็นการนำเสนอกระบวนการสำรวจข้อมูลเชิงลึกและการระดมความคิดเห็นที่คณะนักวิจัยได้ดำเนินการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงที่มาของข้อมูลที่ได้และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการดังกล่าวในเบื้องต้น

2.1 แนวโน้ม / ประเด็นความท้าทายสำคัญ ต่อการเปลี่ยนแปลงสำคัญเชิงพื้นที่ของ จังหวัดพะเยา

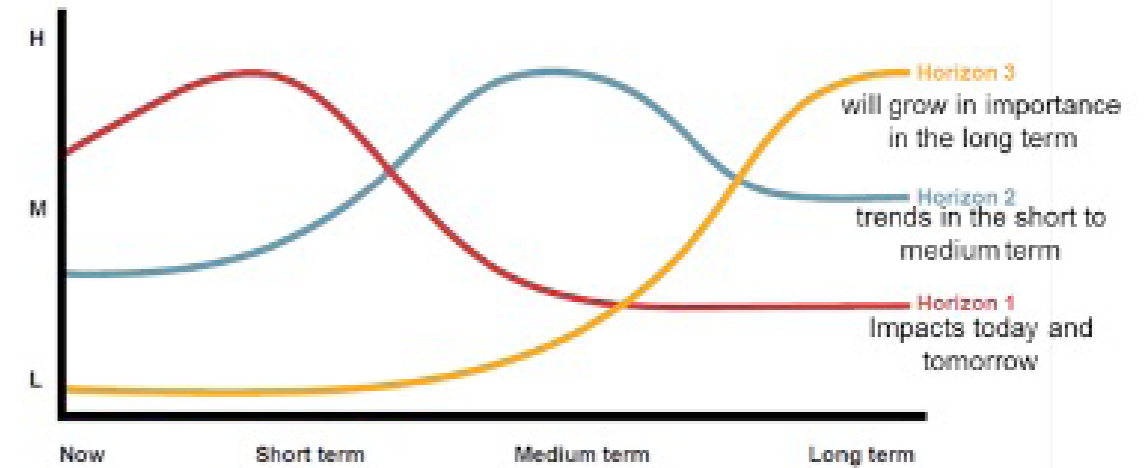
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2562) ได้นิยามว่า “แนวโน้ม (Trend)” หมายถึง “ทิศทางการเปลี่ยนแปลงใน ด้านต่างๆ ในอนาคต ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงภายในระยะสั้นนับจาก ปัจจุบัน (3-5 ปี) หรือระยะปานกลาง (6-10 ปี)” ซึ่งคณะผู้วิจัย ได้นิยามดังกล่าวมาเป็นกรอบสำหรับการพิจารณาแนวโน้มหรือ ความท้าทายสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสำคัญของจังหวัดพะเยา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 วิธีการวิเคราะห์ Trend

การวิเคราะห์แนวโน้มและประเด็นความท้าทายสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา อาศัยได้นำเอาชุดปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันสำหรับการมองภาพอนาคต (Driving Force Cards) จำนวน 50 ปัจจัย ที่ผ่าน การวิเคราะห์ สรุป และจัดทำโดย สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ มาเป็นชุดข้อมูลตั้งต้น จากนั้น นำปัจจัยทั้งหมดมาพิจารณาประกอบกับข้อมูลจากการดำเนินโครงการ 4 ชุดด้วยกัน ได้แก่ (1) ชุดข้อมูลจากเอกสาร และสถิติที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 ของรายงานฉบับนี้ (2) ข้อมูลการประเมินผลกระทบ / ความสำคัญของปัจจัยจาก แบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่เป็นผู้ประเมิน (3) ข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ (4) ข้อมูลการประเมินความไม่แน่นอนของปัจจัยจากแบบสอบถามที่นักวิจัยซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ประเมิน

ทั้งนี้ หลักคิดสำคัญประกอบการพิจารณาปัจจัยที่เป็นแนวโน้มและประเด็นความท้าทายสำคัญต่อการ เปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ในจังหวัดพะเยา คือ นักวิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยอาศัยหลักการสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึก ที่ต้องพิจารณาสัญญาณ 3 รูปแบบ ได้แก่ H1 สัญญาณที่เด่นชัดอย่างมากในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ H2 สัญญาณ ที่มีแนวโน้มจะเกิดในอนาคตระยะสั้นและระยะปานกลาง และ H3 สัญญาณที่จะมีความสำคัญอย่างมากในระยะยาว (ดูรูปภาพที่ 7)

รูปภาพที่ 7 สัญญาณของการสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึก

ที่มา : Institute of Risk Management (2018). Horizon Scanning: A Practitioner's Guide. หน้า 8.

จากข้อมูลและหลักคิดที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น คณะนักวิจัยได้คัดเลือกแนวโน้มที่สำคัญต่อการ เปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ที่สำคัญของจังหวัดพะเยาให้ เหลือเพียง 30 ปัจจัย ที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่และ เหมาะสมต่อการนำไปจัดกิจกรรมในกระบวนการประชุม เชิงปฏิบัติการในวันที่ 24 สิงหาคม 2563 ต่อไป ทั้งนี้ สามารถอธิบายแต่ละปัจจัยโดยจำแนกตามมิติของ การวิเคราะห์ STEEP ได้ดังต่อไปนี้

2.1.2 ด้านสังคม (Social)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คนประเด็นเกี่ยวกับแรงขับเคลื่อนทางด้านสังคมที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้าได้ข้อมูลดังตารางที่ 10 พบว่า แรงขับเคลื่อนเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในระดับมากที่สุด คือ ระดับ 4.80 รองลงมาคือ สังคมสูงวัย (Aging Society) ระดับ 4.30 และบทบาทของชนพื้นเมืองดิจิทัล (Role of digital natives) ระดับ 4.20

จากการประเมินความไม่แน่นอนของแรงผลักดันโดยนักวิจัย พบว่า แรงผลักดันที่มีความไม่แน่นอนมากที่สุด คือ การตอบสนองความต้องการลูกค้า (Need for Customization) และช่องว่างระหว่างวัย (Rising generation gap) โดยมีระดับความคิดเห็นที่เท่ากันอยู่ที่ 3.2 รองลงมาคือ บทบาทของชนพื้นเมืองดิจิทัล (Role of digital natives) ระดับ 3

ตารางที่ 10 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยขับเคลื่อนด้านสังคมที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในปี 2030

ปัจจัยขับเคลื่อน ด้านสังคม (DF)	ระดับความคิดเห็น ต่อความสำคัญ (ผู้เชี่ยวชาญพื้นที่)	ระดับความคิดเห็น ต่อความไม่แน่นอน (นักวิจัย)
สังคมสูงวัย (Aging Society)	4.30	1.4
ความต้องการความเป็นธรรม (Demand for fairness)	3.70	2.8
ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (Income inequality)	3.80	2.4
สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)	4.80	2
สุขภาพจิต (Mental Wellbeing)	4.10	2.6
การตอบสนองความต้องการลูกค้า (Need for Customization)	4.10	3.2
โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันฯ (Non-communicable Diseases)	4.10	2.6
ช่องว่างระหว่างวัย (Rising generation gap)	3.90	3.2
บทบาทของชนพื้นเมืองดิจิทัล (Role of digital natives)	4.20	3
ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบท (Rural and Urban Divide)	3.70	3
รวม	4.07	2.62

2.1.3 ด้านเทคโนโลยี (Technology)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คนประเด็นเกี่ยวกับแรงขับเคลื่อนทางด้านเทคโนโลยีที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้าได้ข้อมูลดังตารางที่ 11 พบว่า แรงขับเคลื่อนเกี่ยวกับเทคโนโลยีพลังงานทดแทน (Renewable energy technology) และการใช้อินเทอร์เน็ตในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต (Internet of Things) เป็นแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในระดับมากที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นที่เท่ากันคือ ระดับ 4.50 รองลงมาคือ บิ๊กดาต้า (Big Data) และระบบโครงข่ายบล็อกเชน (Blockchain) โดยมีระดับความคิดเห็นเท่ากันอยู่ที่ 4.40

จากการประเมินความไม่แน่นอนของแรงผลักดันโดยนักวิจัย พบว่า แรงผลักดันที่มีความไม่แน่นอนมากที่สุด คือ วิทยาการหุ่นยนต์ (Robotics) ระดับ 4 รองลงมาคือ รถไฟความเร็วสูง (High-speed trains) และการเรียนรู้ของเครื่องจักรกล (Machine learning) โดยมีระดับความคิดเห็นที่เท่ากันอยู่ที่ 3.8

ตารางที่ 11 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยขับเคลื่อนด้านเทคโนโลยีที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในปี 2030

ปัจจัยขับเคลื่อน ด้านเทคโนโลยี (DF)	ระดับความคิดเห็น ต่อความสำคัญ (ผู้เชี่ยวชาญพื้นที่)	ระดับความคิดเห็น ต่อความไม่แน่นอน (นักวิจัย)
ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence)	3.80	3.4
บิ๊กดาต้า (Big Data)	4.40	2.6
ระบบโครงข่ายบล็อกเชน (Blockchain)	4.40	2.4
ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber security)	4.30	3
เทคโนโลยีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Energy efficiency technology)	4.30	3
รถไฟความเร็วสูง (High-speed trains)	3.40	3.8
การใช้อินเทอร์เน็ตในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำรงชีวิต (Internet of Things)	4.50	2.2
การเรียนรู้ของเครื่องจักรกล (Machine learning)	3.90	3.8
เทคโนโลยีพลังงานทดแทน (Renewable energy technology)	4.50	2.8
วิทยาการหุ่นยนต์ (Robotics)	3.40	4
รวม	4.09	3.1

2.1.4 ด้านเศรษฐกิจ (Economics)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คนประเด็นเกี่ยวกับแรงขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้าได้ข้อมูลดังตารางที่ 12 พบว่า แรงขับเคลื่อนเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry) เป็นแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในระดับมากที่สุด คือ ระดับ 4.50 รองลงมาคือ สังคมไร้เงินสด (Cashless society) การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น (Flexible work) และอุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ (Health and wellness industry) มีระดับความคิดเห็นอยู่ที่ 4.40

จากการประเมินความไม่แน่นอนของแรงผลักดันโดยนักวิจัย พบว่า แรงผลักดันที่มีความไม่แน่นอนมากที่สุด คือ แรงงานที่มีทักษะสูง (Highly skilled workforce) ระดับ 3.4 รองลงมาคือ เครื่องจักรกลอัตโนมัติ (Automation) และนโยบายสวัสดิการ (Welfare policies) โดยมีระดับความคิดเห็นที่เท่ากันอยู่ที่ 3.2

ตารางที่ 12 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในปี 2030

ปัจจัยขับเคลื่อน ด้านเศรษฐกิจ (DF)	ระดับความคิดเห็นต่อความสำคัญ (ผู้เชี่ยวชาญพื้นที่)	ระดับความคิดเห็นต่อความไม่แน่นอน (นักวิจัย)
อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry)	4.50	1.6
เครื่องจักรกลอัตโนมัติ (Automation)	3.60	3.2
ค่าครองชีพ (Cost of living)	4.20	3
สังคมไร้เงินสด (Cashless society)	4.40	2.6
การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น (Flexible work)	4.40	2.8
อุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ (Health and wellness industry)	4.40	2
แรงงานที่มีทักษะสูง (Highly skilled workforce)	4.10	3.4
อุตสาหกรรมค้าปลีกและบริการ (Retail and service industry)	3.80	3
เศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing economy)	4.20	2.8
นโยบายสวัสดิการ (Welfare policies)	4.20	3.2
รวม	4.18	2.76

2.1.5 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คนประเด็นเกี่ยวกับแรงขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้าได้ข้อมูลดังตารางที่ 13 พบว่า แรงขับเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) เป็นแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในระดับมากที่สุด คือ ระดับ 4.70 รองลงมาคือ ภัยแล้ง (Droughts) มีระดับความคิดเห็นอยู่ที่ 4.60 และภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการจัดการของเสีย (Waste management) มีระดับความคิดเห็นเท่ากันอยู่ที่ 4.30

จากการประเมินความไม่แน่นอนของแรงผลักดันโดยนักวิจัย พบว่า แรงผลักดันที่มีความไม่แน่นอนมากที่สุด คือ ภาษีมลพิษ / ภาษีสิ่งแวดล้อม (Pollution tax / Green tax) และความเป็นธรรมในการใช้น้ำ (River governance) โดยมีระดับความคิดเห็นที่เท่ากันอยู่ที่ 3.8 รองลงมาคือ ความเป็นธรรมในการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land-use governance) ระดับ 3.6

ตารางที่ 13 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยขับเคลื่อนด้านสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในปี 2030

ปัจจัยขับเคลื่อน ด้านเศรษฐกิจ (DF)	ระดับความคิดเห็นต่อความสำคัญ (ผู้เชี่ยวชาญพื้นที่)	ระดับความคิดเห็นต่อความไม่แน่นอน (นักวิจัย)
ภาวะโลกร้อน (Global Warming)	4.30	2
ภัยแล้ง (Droughts)	4.60	2.4
โรคระบาด (Pandemics)	4.10	2.6
ความเป็นธรรมในการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land-use governance)	4.00	3.6
ฝุ่นละอองขนาดเล็ก / มลพิษทางอากาศ (PM 2.5 / Air pollution)	4.20	2.4
ภาษีมลพิษ / ภาษีสิ่งแวดล้อม (Pollution tax/ Green tax)	3.80	3.8
ความเป็นธรรมในการใช้น้ำ (River governance)	4.10	3.8
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals)	4.70	2.8
อุทกภัย (Floods)	4.20	2.6
การจัดการของเสีย (Waste management)	4.30	3
รวม	4.23	2.9

2.1.6 ด้านการเมืองและนโยบายภาครัฐ (Political)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คนประเด็นเกี่ยวกับแรงขับเคลื่อนทางด้านเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้าได้ข้อมูลดังตารางที่ 14 พบว่า ความไม่แน่นอน / การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง (Political instability / transition) เป็นแรงขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในระดับมากที่สุด คือ ระดับ 4.60 รองลงมาคือ คอร์รัปชัน (Corruption) และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Role of local governments) โดยมีระดับความคิดเห็นเท่ากันอยู่ที่ 4.30

จากการประเมินความไม่แน่นอนของแรงผลักดันโดยนักวิจัย พบว่า แรงผลักดันที่มีความไม่แน่นอนมากที่สุด คือ ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ (Ethnic conflict) สงครามการค้าระหว่างประเทศ (International trade war) และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Role of local governments) โดยมีระดับความคิดเห็นที่เท่ากันอยู่ที่ 3.8

ตารางที่ 14 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยขับเคลื่อนทางด้านสังคมที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่ออนาคตจังหวัดพะเยาในปี 2030

ปัจจัยขับเคลื่อน ด้านสังคม (DF)	ระดับความคิดเห็นต่อความสำคัญ (ผู้เชี่ยวชาญพื้นที่)	ระดับความคิดเห็นต่อความไม่แน่นอน (นักวิจัย)
แผนพัฒนาชาติระยะยาว (Long-term national plan)	3.80	3
คอร์รัปชัน (Corruption)	4.30	3.2
ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ (Ethnic conflict)	2.50	3.8
ระบอบระหว่างประเทศ (International regimes)	3.30	3.2
สงครามการค้าระหว่างประเทศ (International trade war)	3.80	3.8
ความไม่แน่นอน / การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง (Political instability / transition)	4.60	3.6
ความรุ่งเรืองของจีน (Rise of China)	4.00	2.6
บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Role of local governments)	4.30	3.8
บทบาทของสหรัฐอเมริกา (Role of the U.S)	3.40	3.2
ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม / การประท้วง (Social movement / protests)	3.50	3.2
รวม	3.75	3.34

2.2 แนวโน้ม / ประเด็นความท้าทายสำคัญของประเทศ / โลกที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา (Megatrend)

Megatrends หรือแรงผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคในระดับโลกที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตของผู้คนหรือเป็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกที่จะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับภาคธุรกิจ ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน รวมถึงชีวิตการทำงานและการใช้ชีวิต จะมีความสำคัญอย่างมากต่อปัจจัยขับเคลื่อนของการดำรงชีวิตของผู้คนในอนาคต จากการทบทวนรายงานการศึกษาของบริษัทที่ปรึกษาทางธุรกิจหลายแห่งได้กล่าวถึง Megatrends ที่สำคัญ อาทิ การเปลี่ยนแปลงอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของโลก การขาดแคลนทรัพยากร ผลกระทบของภาวะโลกร้อน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การกลายเป็นเมืองหรือมหานครอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุ การเกิดโลกไร้พรมแดนและการเติบโตของเศรษฐกิจใหม่แบบก้าวกระโดด การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 การเป็นปัจเจกบุคคล เป็นต้น ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาถึงผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา พบว่า Megatrends ที่น่าจะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนในจังหวัดพะเยา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การขาดแคลนทรัพยากร ผลกระทบของภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเมื่อนำ Megatrends ทั้ง 5 ด้าน มาวิเคราะห์ถึงปัจจัยขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคต พบว่ามีความสัมพันธ์กันดังแสดงในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 15 Megatrends ที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนในจังหวัดพะเยา

แรงผลักดันที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของจังหวัดพะเยา	Megatrend				
	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุ	ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	การขาดแคลนทรัพยากร	ผลกระทบของภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม	การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
1. ความต้องการความเท่าเทียม (Demand for fairness)	✓		✓	✓	
2. ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (Income inequality)		✓	✓	✓	
3. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)		✓			
4. สุขภาพจิต (Mental Wellbeing)	✓				✓
5. ช่องว่างระหว่างวัย (Rising generation gap)	✓				
6. บทบาทของคนรุ่นดิจิทัล (Role of digital natives)		✓			
7. ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence)		✓			
8. บิ๊กดาต้า (Big Data)		✓			
9. ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber security)	✓	✓			
10. การใช้อินเทอร์เน็ตในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำรงชีวิต (Internet of Things)	✓	✓			
11. เทคโนโลยีพลังงานทดแทน (Renewable energy technology)			✓		
12. วิทยาการหุ่นยนต์ (Robotics)		✓			
13. อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry)		✓	✓	✓	
14. สังคมไร้เงินสด (Cashless society)		✓			
15. การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น (Flexible work)	✓	✓			
16. อุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ (Health and wellness industry)	✓	✓			

แรงผลักดันที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของจังหวัดพะเยา	Megatrend				
	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุ	ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	การขาดแคลนทรัพยากร	ผลกระทบของภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม	การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
17. อุตสาหกรรมค้าปลีกและบริการ (Retail and service industry)		✓			
18. เศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing economy)		✓	✓		✓
19. ภาวะโลกร้อน (Global Warming)			✓	✓	
20. ภัยแล้ง (Droughts)			✓	✓	
21. การระบาดใหญ่ (Pandemics)			✓		
22. ฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่าศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมโครเมตร / มลภาวะอากาศ (PM 2.5 / Air pollution)		✓		✓	
23. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals)		✓	✓	✓	
24. การจัดการของเสีย (Waste management)		✓	✓	✓	
25. แผนพัฒนาชาติระยะยาว (Long-term national plan)	✓				✓
26. การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption)					✓
27. สงครามการค้าระหว่างประเทศ (International trade war)					✓
28. ความไม่แน่นอน / การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง (Political instability / transition)					✓
29. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Role of local governments)					✓
30. การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movement)					✓

2.3 การสำรวจข้อมูลเชิงลึกและการระดมความคิดเห็น

กระบวนการสำรวจข้อมูลเชิงลึกและการระดมความคิดเห็นที่คณะนักวิจัยได้ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปได้ตามเครื่องมือที่ได้ออกแบบไว้ในบทที่ 1 จำนวน 4 เครื่องมือ โดยเครื่องมือที่ได้มีการดำเนินงานและมีผลการศึกษาเบื้องต้นแล้ว คือ (1) การสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึก (2) การสร้างวิสัยทัศน์ และ (3) การสร้างและวิเคราะห์ฉากทัศน์ ส่วนเครื่องมือลำดับที่ 4 อยู่ในแผนการดำเนินงานระยะต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1. การสำรวจข้อมูลเชิงลึกและการระดมความคิดเห็น

ในการพัฒนาภาพอนาคตจังหวัดพะเยา คณะผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ (ดังแสดงในตารางข้างล่าง) โดยในระยะที่ 1 เป็นการดำเนินงานที่เน้นการทำความเข้าใจบริบทและแนวโน้มสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา เพื่อสร้างชุดคำอธิบายบริบทและแนวโน้มสำคัญที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา โดยผลผลิตที่ได้จากระยะนี้ได้ถูกนำไปพัฒนาเป็น Driving force cards จำนวน 30 การ์ด ที่ได้นำไปใช้ในกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการการมองภาพอนาคตจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2563 ส่วนระยะที่ 2 เป็นการดำเนินงานเพื่อสร้างกระบวนการร่วมมองภาพอนาคต อันจะนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์และการสื่อสารสู่สาธารณะในระยะที่ 3 ต่อไป

ตารางที่ 16 ภาพรวมความก้าวหน้าของการสำรวจข้อมูลเชิงลึกและการระดมความคิดเห็น

ระยะที่	กิจกรรมหลัก / เครื่องมือการมองอนาคต	เทคนิค / เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ข้อมูลที่ได้	ผลผลิตหลัก
1	การสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึก	1) การวิจัยเอกสาร 2) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3) แบบสอบถามกับผู้เชี่ยวชาญ (ประเมินความสำคัญ) และนักวิจัย (ประเมินความไม่แน่นอน)	• การเปลี่ยนแปลงย้อนหลัง 10 ปี • แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง • ผลการประเมินความสำคัญของแรงผลักดัน • ผลการประเมินความไม่แน่นอนของแรงผลักดัน • แรงผลักดันที่สำคัญของจังหวัดพะเยา 30 ปัจจัย	ชุดคำอธิบายบริบทและแนวโน้มสำคัญที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา

ระยะที่	กิจกรรมหลัก / เครื่องมือการมองอนาคต	เทคนิค / เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ข้อมูลที่ได้	ผลผลิตหลัก
2	การวิเคราะห์และสร้างฉากทัศน์	1) การระดมความคิดเห็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การสร้างคำและภาพเปรียบเทียบ 3) การเลือกฉากทัศน์ที่อยากอยู่และไม่อยากอยู่	<ul style="list-style-type: none"> ชุดแรงผลักดันที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญ แรงผลักดันที่มีความสำคัญมากที่สุด 2 ปัจจัย คำอธิบายชั่วคราวข้ามของความไม่แน่นอนของ 2 แรงผลักดันที่ได้รับเลือก 4 ฉากทัศน์ของภาพอนาคตจังหวัดพะเยา คำอธิบายภาพสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายใต้แต่ละฉากทัศน์ ฉากทัศน์ที่ถูกเลือก 2 ฉากทัศน์ 	ภาพอนาคตที่ได้จากกระบวนการร่วมมองภาพอนาคตของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
	การสร้างวิสัยทัศน์	1) แบบสอบถาม online (3 คำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอนาคตพะเยา) 2) การระดมความคิดเห็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การสร้างคำและภาพเปรียบเทียบ	<ul style="list-style-type: none"> ความคิดเห็นของคนพะเยาต่อทิศทางอนาคตของจังหวัดพะเยา ภาพและคำเปรียบเทียบอนาคตการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา ภาพและคำเปรียบเทียบประเด็นสำคัญของอนาคตการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา 	ข้อมูลสำหรับการพัฒนาวิสัยทัศน์ในขั้นตอนต่อไป
3 (แผนการดำเนินงานขั้นต่อไป)	การพยากรณ์ย้อนหลัง	กิจกรรมที่คาดว่าจะดำเนินการ 1) การสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ 2) แบบสอบถาม online กับสาธารณะเพื่อรวบรวมความคิดเห็นต่อภาพอนาคตที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) แบบสอบถามกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อรวบรวมความคิดเห็นต่อภาพอนาคตและแนวทางการพัฒนาสู่ภาพอนาคต	ข้อมูลที่คาดว่าจะได้รับ <ul style="list-style-type: none"> ความคิดเห็นต่อภาพอนาคตที่ได้ถูกสร้างขึ้น ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทางดำเนินงานเพื่อพัฒนาอนาคตจังหวัดพะเยา 	วิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนาสู่อนาคตที่ผ่านการร่วมมองภาพอนาคตจังหวัดพะเยา
	การสื่อสารสู่สาธารณะ	1) การจัดเวทีนำเสนอภาพอนาคต 2) การแสดงนิทรรศการ	<ul style="list-style-type: none"> ความคิดเห็นต่อภาพอนาคตจังหวัดพะเยา 	ภาพอนาคตที่ผ่านความคิดเห็นของสาธารณะ

2.3.2. การสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึก (Deep Horizon Scanning)

คณะนักวิจัยได้ทำการสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึกผ่าน 3 วิธีการด้วยกัน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ และการระบุปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ตามลำดับ โดยแต่ละวิธีการมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์แนวโน้มจากข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ถูกคัดเลือกจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์และในหลากหลายรูปแบบ เช่น เอกสารราชการ หนังสือ งานวิจัย ฐานข้อมูลเปิด เป็นต้น จากนั้น คณะนักวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการวิเคราะห์และระบุปัจจัยขับเคลื่อนที่เป็น Trend และ Megatrend

2. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่

ในกระบวนการนี้ทางคณะผู้วิจัยได้เข้าสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ โดยมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานคือ (1) การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ (2) การจัดทำแบบสัมภาษณ์ (3) การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ (4) การสรุปผลข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดผลการดำเนินงานดังนี้

1) การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ

คณะผู้วิจัยได้มีการประชุมหารือเพื่อวิเคราะห์และคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในการการสัมภาษณ์โดยมีหลักการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์และมุมมองต่อการพัฒนาจังหวัดพะเยามาอย่างยาวนาน และกลุ่มคนเหล่านี้ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะในจังหวัด โดยแบ่งผู้เชี่ยวชาญตามด้านการวิเคราะห์คือ ด้านสังคม (Social) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านเศรษฐกิจ (Economics) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ด้านการเมืองและนโยบายภาครัฐ (Political) (STEEP) จำนวน 10 คน

2) การจัดทำแบบสัมภาษณ์

หลังจากที่ได้รายชื่อผู้เชี่ยวชาญแล้ว คณะผู้วิจัยได้ระดมความคิดเห็นจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของจังหวัดพะเยาต่อปัจจัยกำหนดอนาคตของจังหวัดพะเยา โดยนำข้อมูลจากเอกสารที่ได้รวบรวมไว้และคู่มือปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) มาจัดทำแบบสัมภาษณ์ มีกระบวนการขั้นตอนดังนี้

- (1) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งปัจจัยภายในจังหวัดและเอกสารประกอบการอบรม Foresight Training จากสถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- (2) คณะนักวิจัยได้ระดมความคิดเห็นและมีการดัดแปลงปัจจัยขับเคลื่อน (Driving forces) เพื่อให้เข้ากับบริบทของจังหวัดพะเยา โดยแบบสัมภาษณ์โครงการพะเยา Foresight 2030 ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการให้ระดับคะแนนความสำคัญต่อปัจจัยขับเคลื่อนตามด้านการวิเคราะห์ คือ ด้านสังคม (Social) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านเศรษฐกิจ (Economics) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ด้านการเมืองและนโยบายภาครัฐ (Political) (STEEP) ด้านละ 10 ปัจจัย รวมจำนวน 50 ปัจจัย ใน 5 ระดับ

ตอนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากปัจจัยขับเคลื่อนที่ได้กล่าวไว้ในตอนที่ 1 โดยจะประกอบด้วย ปัจจัยขับเคลื่อน / แรงผลักดัน ความหมาย และผลกระทบของแรงผลักดัน

- (3) คณะผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแบบตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ดร.เมธิ พยอมยงค์ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) 2) ผศ.ดร.ปฐมาวดี จงรักษ์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ 3) ผศ.ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนานุกูล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
- (4) คณะผู้วิจัยได้ประชุมหารือและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ต่อไป

3) การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) ในตอนที่ 1 ของแบบสัมภาษณ์ โดยมีนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ ให้ข้อมูลในภาพรวมของโครงการและอธิบายกระบวนการสัมภาษณ์ ความหมายของปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) เพื่อทำความเข้าใจระหว่างทีมนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ โดยมีชุดคู่มือคำอธิบายปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) ประกอบด้วย (แบบสัมภาษณ์และชุดคู่มือคำอธิบาย อีกทั้งได้ซักถามรายละเอียดแต่ละปัจจัย และผู้ให้สัมภาษณ์สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ในแต่ละปัจจัย เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญต่อไป

4) การสรุปผลข้อมูล

หลังจากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่แล้ว คณะนักวิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปผลเป็นสองส่วนเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการดำเนินงานในกิจกรรมต่อไป

3. การระบุปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญต่ออนาคตจังหวัดพะเยา

คณะนักวิจัยได้ทำการระบุปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญต่ออนาคตจังหวัดพะเยาโดยอาศัยข้อมูลและบริบทต่างๆ ของจังหวัดพะเยา แล้วได้นำมากำหนดเป็นแนวโน้มภายใน (Trend) และภายนอก (Megatrend) จังหวัดพะเยา

2.3.3. การสร้างวิสัยทัศน์ (Visioning)

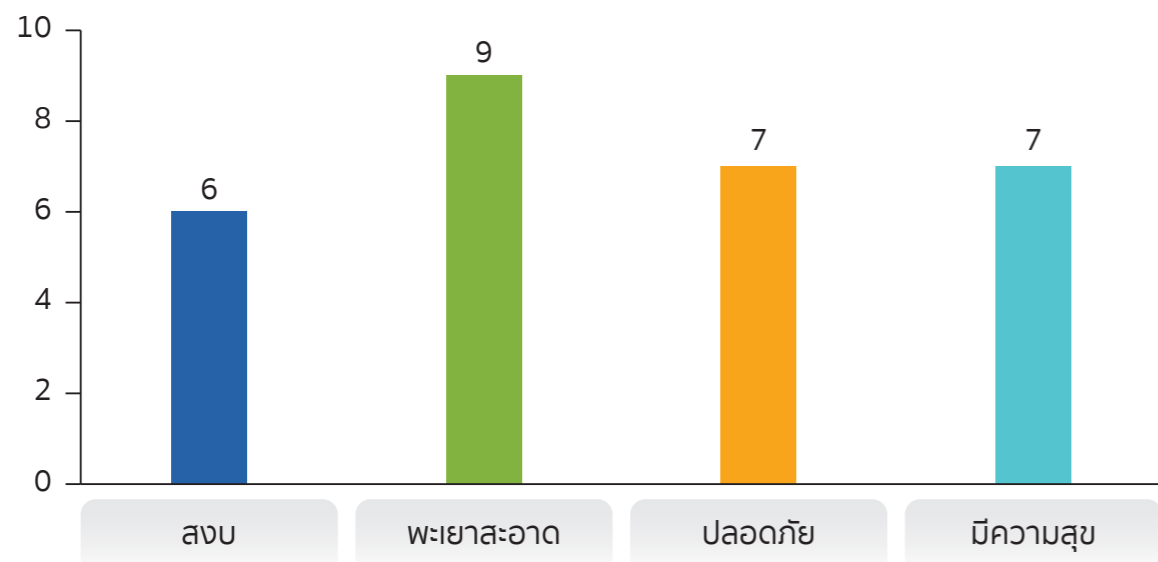
คณะนักวิจัยได้ทำการสำรวจและระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างวิสัยทัศน์อนาคตการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา โดยอาศัย 3 วิธีการด้วยกัน ได้แก่ การสำรวจคำสำคัญจากคนในจังหวัดพะเยา การวาดภาพอนาคตจังหวัดพะเยา และการสร้างคำและภาพเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.3.1. การสำรวจคำสำคัญจากคนในพื้นที่จังหวัดพะเยา

ทางคณะผู้วิจัยได้จัดหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำไปประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการจัดกลุ่มคำเพื่อใช้ในกิจกรรมการเปรียบเทียบภาพอนาคต คือ จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับภาพอนาคตของจังหวัดพะเยา ภายใต้หัวข้อ “The Future of Living in Phayao 2030”

ในส่วนของข้อเสนอคำสำคัญของแต่ละท่าน ทางคณะผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างคำบางส่วนมา เช่น การจราจรปลอดภัย เมืองปลอดภัย พะเยาน่าอยู่ ท่องเที่ยวเกษตร อนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ใส่ใจผู้สูงอายุ เกษตรยั่งยืน ปลอดภัย สังคมสงบสุข เมืองแห่งการเรียนรู้ เมืองแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล สิ่งแวดล้อมดี ผู้คนมีความสุข ทันสมัย Slow life บ้านเมืองสะอาด สังคมผู้สูงอายุ เศรษฐกิจดี แหล่งท่องเที่ยวเยอะ พอเพียง เทคโนโลยีเด่น การคมนาคมสะดวก นวัตกรรม อี้อาหาร ไร่อาชญากรรม สวนพฤกษศาสตร์ ทั้งนี้ยังมีคำที่มีจำนวนการตอบกลับซ้ำๆ กัน คือ สงบ พะเยา สะอาด ปลอดภัย และมีความสุข

จำนวนความถี่

แผนภาพที่ 32 จำนวนความถี่คำสำคัญ

2.3.3.2. การสร้างคำและภาพเปรียบเทียบประเด็นสำคัญ (Focus Areas / Critical Success Factors)

หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้เข้าสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ จึงได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์และการให้คำสำคัญ (Keywords) ทั้งจากนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดพะเยา และนำมาจัดกลุ่มคำเพื่อใช้ในการทำ **กิจกรรมการสร้างคำเปรียบเทียบอนาคตการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา** ได้ 5 กลุ่มตามศักยภาพเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยาที่ อันประกอบด้วย 1. การเรียนรู้ (Learning) 2. สวัสดิภาพ (Well-being) 3. เทคโนโลยี (Technology) 4. การทำงาน (Working) และ 5. วัฒนธรรม (Culture) โดยมีผลการระดมความคิดเห็นในแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้ (Learning)

“Learning เปรียบเหมือนเป็นการเรียนรู้และเพื่อให้เกิด การเจริญเติบโต ทางความคิด ทางพฤติกรรม ทางปัญญาที่จะทำให้อยู่กับสังคม มีชุดประสบการณ์สู่เนื้อหาในการเรียนให้มาสร้างวิชา สร้างปัญญาจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ของชาวจังหวัดพะเยาจะเป็นเหมือนเมล็ดพันธุ์ที่จะงอกงามไปสู่สติปัญญา”

2) สวัสดิภาพ (Well-being)

“สวัสดิภาพ (well-being) เปรียบเหมือนกับสถาบันครอบครัว ชุมชน สังคม ที่มีการดูแล รักษา เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ทำให้เจริญก้าวหน้าไปในระยะยาว ที่ต้องคิดบวก และจะทำให้จิตใจอยู่อย่างมีความสุขตลอดไป”

3) เทคโนโลยี (Technology)

“เทคโนโลยี เปรียบเหมือนกับรถไฟ เพราะเทคโนโลยีเปรียบเสมือนกับเครื่องมือหนึ่งในการอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตของผู้คน และมีความทันสมัยที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ สามารถเข้าถึงผู้คนได้ง่ายขึ้น เชื่อมโยงถึงสถานที่ต่างๆ เหมือนกับถ้าใครตามไม่ทันเทคโนโลยีก็เหมือนกับตกขบวนรถไฟได้”

4) การทำงาน (Working)

“ในสังคมปัจจุบันมีอาชีพที่หลากหลาย สังคมที่จะพัฒนาก้าวไปข้างหน้าได้ต้องมีพื้นฐานในการขับเคลื่อน ที่เป็นภาพของการทำงานที่หลากหลายอาชีพ ในความหลากหลายของอาชีพจึงเปรียบเหมือนต้นไม้ต้นหนึ่ง ที่มีราก ดูดซับน้ำและอาหาร มีลำต้น กิ่ง ใบ จนนำมาสู่การออกดอก ออกผลของต้นไม้ต้นหนึ่ง ในสภาพแวดล้อมสังคมปัจจุบันในแต่ละอาชีพสามารถสร้างความสมดุลในการประกอบอาชีพ ไม่ได้เน้นไปอาชีพใดอาชีพหนึ่งที่เยอะเกินไป ก็ทำให้ต้นไม้ต้นนั้นไม่สมบูรณ์ได้ ถ้าต้นไม้ต้นหนึ่ง ถูกแดด เยอะเกินไปหรือได้รับอาหารน้อยเกินไป ก็จะไม่ออกดอกออกผล ฉะนั้น ความสมดุลของแต่ละอาชีพที่เกิดขึ้นในสังคม จะทำให้ต้นไม้หรือสังคม ออกงาม เหมือนกับต้นไม้ต้นนี้ที่ออกดอกออกผล เจริญเติบโต”

5) วัฒนธรรม (Culture)

กลุ่ม Culture 1 ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า “วัฒนธรรมเปรียบเหมือนกับชีวิต เป็นสิ่งที่เรียงร้อยดวงใจ คือ อุดมการณ์ ภาษา วัฒนธรรม เข้าด้วยกัน อีกทั้งเป็นเรื่องของภาษา ประเพณี การสืบทอด กาย ใจ และสิ่งแวดล้อมที่สุดท้าย แล้วสิ่งเหล่านี้จะเป็นรากฐานของชีวิต เป็นองค์ความรู้เพื่อสู่ความสมบูรณ์ของประเทศชาติ”

กลุ่ม Culture 2 ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า “เปรียบวัฒนธรรมเหมือนตลาด วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น ภาษา จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ตลาด จึงเปรียบเหมือนเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนที่มีวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน เช่น การใช้ภาษาของแต่ละท้องถิ่นที่ไม่เหมือนกัน ความแตกต่างในการนับถือศาสนา หรือประเพณีที่มีการรวมกันของจารีตประเพณีในการสืบทอดกันมา”

2.3.4. การสร้างและวิเคราะห์ฉากทัศน์ (Scenario Building and Analysis)

การสร้างและวิเคราะห์ฉากทัศน์นี้ได้ดำเนินการในระหว่างการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการการมองภาพอนาคตจังหวัดพะเยา โดยได้มีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1.การเลือกปัจจัยขับเคลื่อน 2 ปัจจัย 2.การมองภาพชั่วตรงข้ามของปัจจัยขับเคลื่อน 3.การสร้างฉากทัศน์ และ 4.การเลือกฉากทัศน์ที่อยากอยู่และไม่อยากอยู่ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเลือกปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) ที่ส่งผลกระทบต่อจังหวัดพะเยา จำนวน 2 ปัจจัย

ในการเลือกปัจจัยขับเคลื่อน คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อย คือ 1.กิจกรรมภายในกลุ่ม เพื่อพูดคุยกันว่าปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) ไหนที่กลุ่มคิดว่าส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของจังหวัดพะเยามากที่สุด จำนวน 2 ปัจจัย และ 2.กิจกรรมการโหวต (Vote) เพื่อเลือกปัจจัยขับเคลื่อนในภาพรวม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมภายในกลุ่ม เพื่อเลือกปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) ที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของจังหวัดพะเยา จำนวน 2 ปัจจัย ได้ข้อสรุปดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้ปัจจัยขับเคลื่อนคือ

1. ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (Income inequality) ได้ให้ความเห็นว่า รายได้มวลรวมของจังหวัดพะเยา อาจจะอยู่ในระดับเล็กน้อย แต่ถ้านำไปเปรียบเทียบกับเรื่องการกระจายรายได้แล้ว รายได้มวลรวมของจังหวัดพะเยาพอเอาไปจัดสรรแล้ว จะเห็นความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ได้อย่างชัดเจน และ 90% รายได้ของคนในจังหวัดพะเยาอยู่ต่ำกว่าเส้นดัชนีความยากจน
2. สุขภาพจิต (Mental Wellbeing) ได้ให้ความเห็นว่า เราอาจจะคิดว่าสุขภาพจิตของคนพะเยาอาจจะดีทุกคน พะเยาอยู่ดีมีสุข แต่ในความเป็นจริงแล้ว ยอดของเรื่องสุขภาพจิตของคนภาคเหนือ ส่วนใหญ่แล้ว มีอัตราการฆ่าตัวตาย ทั้งสำเร็จและไม่สำเร็จอยู่ในอัตราสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องสุขภาพจิตของคนในพื้นที่จังหวัดพะเยาเองด้วย และอาจจะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาในระยะยาว

กลุ่มที่ 2 ได้ปัจจัยขับเคลื่อนคือ

1. สุขภาพจิต (Mental Wellbeing) ได้ให้ความเห็นว่า ทางกลุ่มมีความเห็นที่คล้ายกับกลุ่มที่ 1 มีส่วนเสริมซึ่งกันและกัน และสัญญาณอ่อนๆ เราคิดว่าเราอาจจะไม่เป็นอะไร แต่หลายคนที่เราพบเจอ เริ่มเป็นโรคซึมเศร้ากันหมด เพราะอาจจะมาแบบที่เราไม่รู้ตัวค่อยๆ เข้ามาจากการเสพสื่อสังคมออนไลน์ ผู้คนที่เราพบเจอ พูดจาไม่เข้าหูกัน ก็เริ่มรับไม่ไหว ทำให้สุขภาพจิตเริ่มพังไปแบบที่เราไม่รู้ตัว เช่นในโรงเรียน ไม่ได้มีครูสุขภาพจิต มีครูแนะแนวแต่ไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเต็มที่

2. บทบาทของคนรุ่นดิจิทัล (Role of digital natives) ได้ให้ความเห็นว่า ทางกลุ่มได้มีการพูดคุยว่าจังหวัดพะเยามีของดีมากมาย มีการเกษตร การท่องเที่ยวที่เยอะ แต่การนำไปประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ยังไม่ค่อยมี จึงอยากจะเชื่อมโยงคำว่ากลุ่มคนกับช่องว่างระหว่างวัยมาเชื่อมกัน และตัวดิจิทัล คือ เจ้าของหรือผู้ประกอบการถ้าส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ประกอบการที่เป็นในเชิงภูมิปัญญามักจะเป็นคนดั้งเดิม แต่จะไม่ชินกับการใช้ดิจิทัลในการทำมาแล้ว ทางกลุ่มจึงอยากให้คนรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือและน่าจะจะเป็นช่วงเริ่มต้นที่แต่ละคนออกมา Live สด ขายของกันมากขึ้น จึงเป็นเรื่องของสัญญาณอ่อนๆ ที่เราสามารถจะเชื่อมเข้าด้วยกัน ให้ผู้ผลิตผลิตของออกมาขาย ส่วนเราเป็นคนขายให้ แบบนี้จะเป็นสัญญาณที่ดีที่จะส่งผลต่อจังหวัดพะเยา

กลุ่มที่ 3 ได้ปัจจัยขับเคลื่อนคือ

1. การจัดการของเสีย (Waste management) ได้ให้ความเห็นว่า การจัดการของเสียมีวิธีการจัดการที่หลากหลายที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศและไม่กระทบต่อระบบนิเวศ มีผลกระทบต่อสุขภาพและชุมชน เช่น แนวทางการจัดการของเสียของเทศบาลเมืองน่าน โดยให้ชุมชนจัดการของเสียในครัวเรือน บริเวณหน้าบ้านของตนเองให้สะอาดในทุกๆ วัน จึงได้รับรางวัลในด้านการจัดการของเสีย
2. สงครามการค้าระหว่างประเทศ (International trade war) ได้ให้ความเห็นว่า จังหวัดพะเยามีด่านบ้านฮวกที่สามารถเชื่อมต่อไปยัง สปป.ลาว เวียดนามหรือประเทศจีน ทำให้เกิดการค้ำระหว่างประเทศได้

กลุ่มที่ 4 ได้ปัจจัยขับเคลื่อนคือ

1. อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry) ได้ให้ความเห็นว่า จังหวัดพะเยาเป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคง แข็งแรง มีพื้นฐานทางด้านการเกษตรมาอย่างยาวนาน ถ้าเราเติมคุณค่าลงไปในระบบเกษตร ไม่ว่าจะเป็น ระบบการผลิต การตลาด หรือทุกระบบครบวงจร ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จะทำให้ภาคการผลิตซึ่งเชื่อมโยงไปถึงอุตสาหกรรมอาหารมีความมั่นคง และจังหวัดพะเยาจะเป็นพื้นที่ที่สามารถรองรับผลผลิตทางด้านการเกษตรได้ทุกประเภทและทุกชนิดและจะกลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมอาหารที่สามารถส่งออกได้ และจะเป็นเป้าที่ใหญ่โตและเป็นแหล่งผลิตที่มีความสำคัญ เพียงแต่ว่าต้องนำเอาระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเติมคุณค่าเข้าไปและจะกลายเป็นระบบการผลิตที่มีความสำคัญ จังหวัดพะเยาจะมีความมั่นคง และสามารถเชื่อมโยงไปถึงทุกๆ ด้าน ทุกๆ มิติ

2. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้ให้ความเห็นว่า เนื่องจากจังหวัดพะเยามีภูมิปัญญาดั้งเดิมอยู่ก่อนแล้ว จึงนำเอาสิ่งที่มีอยู่มาเผยแพร่ผ่านทางเทคโนโลยี ทุกคนมีโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Line Instagram สามารถติดตามข่าวสาร โดยเลื่อนเข้าสู่แอปพลิเคชัน ไม่ต้องลงพื้นที่ในการติดตามงานจริง แต่มีมือถือเราก็สามารถติดตามงานได้ เราไม่ต้องไปดูขั้นตอนกระบวนการในพื้นที่จริงได้ แต่เราสามารถอ่านในอินเทอร์เน็ตได้ นั่นก็คือเราสามารถนำเอาภูมิปัญญา มาสร้างเป็นความเข้มแข็งให้กับชุมชนภายในจังหวัด และสิ่งที่จังหวัดจะได้หลังจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้คือ มีสื่อในการกระจายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ประชาชนลูกหลานสามารถเรียนรู้ที่จะทำงาน เรียนรู้ที่จะเกษตรกรรม ได้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงผลักดันภาคการเกษตรโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาช่วย

กลุ่มที่ 5 ได้ปัจจัยขับเคลื่อนคือ

1. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)
2. การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movement) ได้ให้ความเห็นของสื่อสังคมออนไลน์และการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ว่า ก่อนอื่นต้องถามคนในจังหวัดพะเยาหรือยังว่าพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดก็คือคนในพื้นที่จังหวัดพะเยา การเปลี่ยนแปลงใดๆ ถ้าคนภายในจังหวัดไม่ยอมรับหรือยอมรับการเปลี่ยนแปลงก็จะสามารถทำได้และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือปัญญา สิ่งที่ดีๆ ก็จะตามมาเอง

กิจกรรมที่ 2 คือ การโหวตเพื่อเลือกปัจจัยขับเคลื่อนในภาพรวม

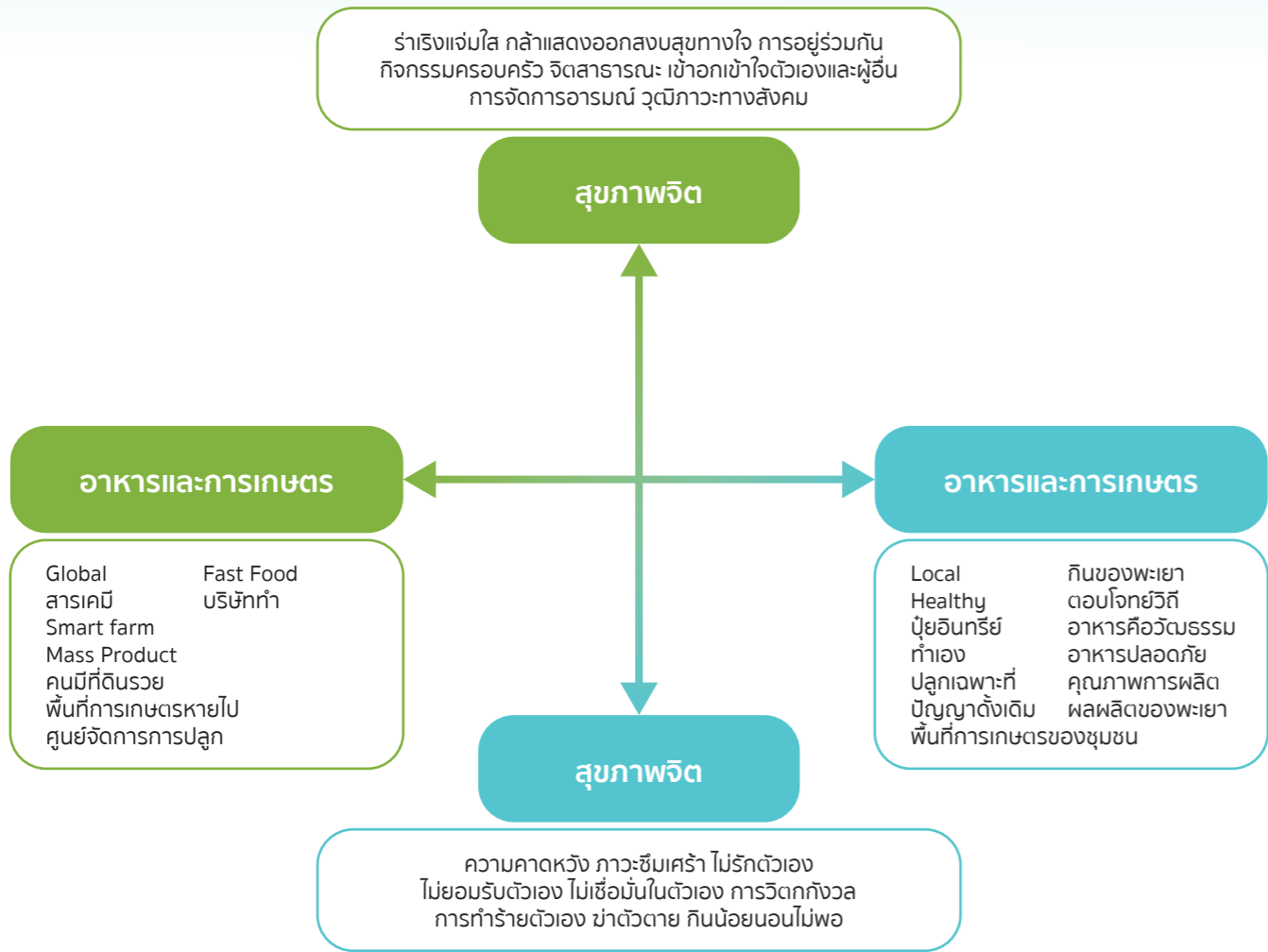
หลังจากเมื่อเราได้ประเด็นปัจจัยขับเคลื่อนภายในกลุ่มมาแล้ว จำนวน 2 ปัจจัย นักวิจัยก็ได้นำเข้าสู่วิจัยกรรมที่ 2 คือ การโหวตเพื่อเลือกปัจจัยขับเคลื่อนในภาพรวม โดยมีจำนวนปัจจัยขับเคลื่อนทั้งหมด จำนวน 30 ปัจจัย

ซึ่งผลที่ได้จากการโหวตเลือกปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) อันดับ 1 คือ สุขภาพจิต (Mental Wellbeing) อันดับ 2 คือ อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry) และมีปัจจัยขับเคลื่อนที่ไม่ได้รับการโหวต จำนวน 5 ปัจจัย คือ การใช้อินเทอร์เน็ตในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต (Internet of things) วิทยาการหุ่นยนต์ (Robotics) อุตสาหกรรมค้าปลีกและบริการ (Retail and Service industry) การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น (Flexible Work) และการระบาดใหญ่ (Pandemics)

2. การมองภาพชั่วตรงข้ามของปัจจัยขับเคลื่อนที่ถูกเลือก

เมื่อได้แรงผลักดันหรือปัจจัยขับเคลื่อน จำนวน 2 ปัจจัยมาแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำแรงผลักดันนั้นมาจัดทำชั่วตรงข้ามซึ่งผลที่ได้คือ

แผนภาพที่ 33 ขั้วตรงข้ามของปัจจัยขับเคลื่อนที่ถูกเลือก

1. **กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร กลุ่มที่ 1** ได้กล่าวว่า “ประเด็นที่จะมาเล่ามีให้ฟังอยู่ 7 ประเด็น ในหัวตรงข้าม ซึ่งอาจจะไม่ใช่ในทางบวกหรือลบ แต่ว่าจะเป็นหัวตรงข้ามกัน คือ 1.ร้านอาหารแบบ localization หรือ Globalization Localization ที่อาหารมาจากท้องถิ่นหรือดั้งเดิม และ Globalization เป็นอาหารที่เราปรับตัวมาจากรวมวัฒนธรรมต่างประเทศ เช่น KFC McDonald อาหารเกาหลี เวียดนามต่างๆ 2.เราจะเลือกทานอาหารแบบ Fast food หรือ Healthy 3. ด้านการเกษตร เราจะใช้สารเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์ 4.เราจะผลิตสินค้าทางการเกษตร หาดตลาดและขั้นตอนทุกอย่างเอง หรือให้บริษัทเข้ามาควบคุมและช่วยในทุกกระบวนการหรือเปล่า ซึ่งในปัจจุบัน ก็มีตลาดของซีพีที่จะเข้ามาโลดแล่นในการเกษตรเหล่านี้ในทุกๆ กระบวนการของการเกษตร 5.ด้านการผลิตสินค้าทางการเกษตร จะทำแบบ mass production ที่ผลิตมาและก็ขายเลย ณ ตรงนั้นหรือไม่ แต่อีกส่วนหนึ่งก็คือ จะสามารถรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำไปสู่ผู้บริโภคได้อย่างไรบ้าง 6.การผลิตสินค้าทางการเกษตร เช่น ผลไม้ให้มีสินค้าปลูกเฉพาะถิ่น ที่ไหนก็สามารถปลูกได้ หรือมีการกำหนดปริมาณการปลูกว่าพื้นที่ไหนควรปลูกอะไร เท่าไร เพื่อจะให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของตลาดและอุปทานของตลาด 7.วิธีการในการผลิตสินค้าทางการเกษตรว่าจะเลือกใช้วิธีปลูกดั้งเดิมหรือนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ เป็น smart city smart farm”

2. **กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร กลุ่มที่ 2** ได้กล่าวว่า “อาหารในอนาคตของจังหวัดพะเยาจะ ต้องกินของพะเยา เป็นของพะเยา ตราบใดที่คนในพะเยาไม่กินของของพะเยา ก็ไม่ใช่พะเยา สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การกินอาหารต้องตอบใจทันทีในทันที วิถีของจังหวัดพะเยาคือ อาหารเป็นวัฒนธรรม ฉะนั้นก็ต้องสืบวัฒนธรรม เป็นอาหารที่มีความปลอดภัยเนื่องจาก ถ้าเราย้อนถึงการเกษตร การเกษตร อาหารจะมีความสัมพันธ์กัน ภูมิโนเวคของจังหวัดพะเยาเป็นสิ่งที่หายาก คือ ต้นกำเนิดเราคือลุ่มน้ำ ถ้าเราไม่เอาน้ำ หนอง ดิน ทรายมาลง ฉะนั้นเราสามารถที่จะสร้างอาหารและระบบการเกษตรให้เป็นอันดับ 1 ของประเทศก็ได้ เรียกว่าการตลาดนำการผลิต แต่ต้องเอาคุณค่าการผลิต ก็จะได้อาหารที่มีคุณภาพดีและสุขภาพดี ในเรื่องของพื้นที่ ในอนาคต คนหลายๆ เชื้อชาติที่จะมาอยู่ในพะเยาในเส้นทางต่างๆ เช่น ทางอากาศ ทางลวดใต้ดิน ถนนต่างๆ พื้นที่การเกษตรหายไป ณ วินาทีนี้ น่าจะเกิน 60% ซึ่งเหลืออยู่ไม่มาก เพราะฉะนั้นการเกษตรที่จะทำในอนาคต คนที่ไปทำต้องเห็นความสำคัญของคนที่ในพื้นที่ ขณะเดียวกันก็สามารถสร้างรายได้ได้ ดังนั้นในอนาคตคนที่มาที่พื้นที่นั้นที่รวย เหมือนกับประเทศญี่ปุ่น เกษตรกรมี 10% ในอนาคตพะเยา เกษตรกรจะมีไม่ถึง 20% อีกทั้งในอนาคต การนำเข้าอาหารจากต่างถิ่น ในปัจจุบันเรามีการนำเข้าอาหารจากต่างถิ่นมาก เช่น หมู ในอนาคตจึงจำเป็นที่จะต้องมีการทำปศุสัตว์ เพิ่มขึ้น”

3. **กลุ่มสุขภาพจิต กลุ่มที่ 1** ได้กล่าวว่า “การมอง 2 ชั้นใน 2 มิติ คือ แรงที่มากกระทำที่เกิดขึ้นก็มีทั้งบวก (+) และลบ (-)

ในด้านลบ (-) คือ มีภาวะกดดันจากสังคม จนทำให้เกิดภาวะเครียด ถูกคาดหวัง มีชีวิตการทำงานแบบหุ่นยนต์อัตโนมัติ (Auto Bot) ส่งผลให้เกิดความวิตกกังวล เกิดการทำร้ายตนเอง ปิดกั้นตนเองจากสังคม ไม่เข้าสังคม จนเกิดภาวะซึมเศร้า

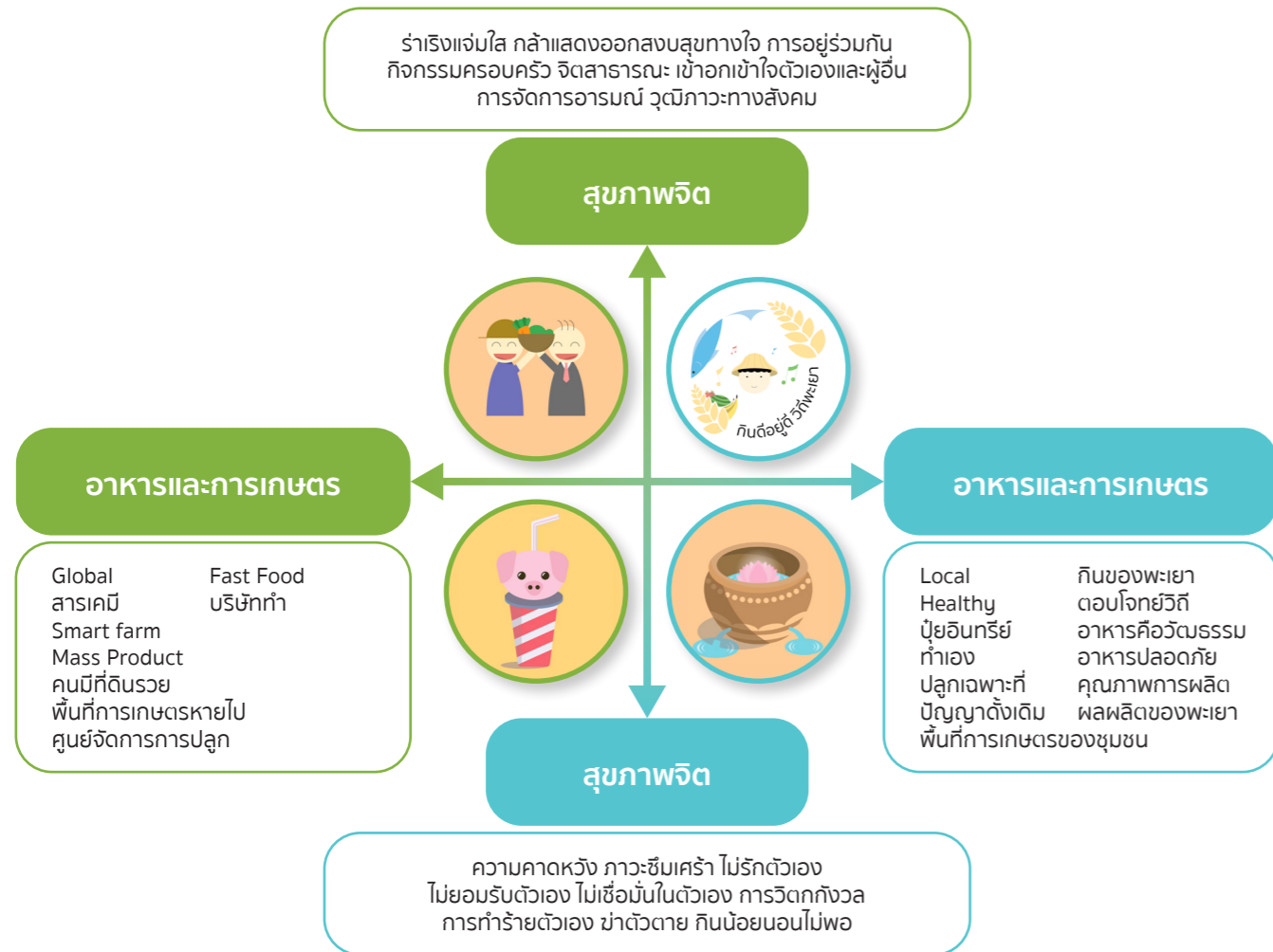
ในด้านบวก (+) คือ คนที่มีสุขภาพจิตที่ดีก็จะมีจิตใจว่าแจ่มใส กล้าแสดงออก มีสติในการแก้ไขปัญหา รู้จักใช้เหตุผลและมีความสุขสงบสุขทางใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดจากปัจจัยพื้นฐานคือตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งมองว่าการทำกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมพื้นฐานตั้งแต่สถาบันครอบครัวขึ้นไปก็จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี”

4. **กลุ่มสุขภาพจิต กลุ่มที่ 2** ได้กล่าวว่า “ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาที่เรามองว่า มีทั้งระดับเริ่มต้นไปจนถึงสมองเสื่อม เป็นกลุ่มงานจิตเภท คือ มีอาการตั้งแต่เล็กน้อย (Panic) มีอาการซึมเศร้าเล็กๆ น้อยๆ และสุดท้ายคือจิตเภทสมองเสื่อม เราได้มองใน 2 ด้านคือ ด้านลบ (-) คนเหล่านี้จะไม่ยอมรับตัวเอง มีทั้งคนที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว แต่ถ้ารู้ตัวก็จะเกิดการยอมรับได้ แต่ถ้าไม่รู้ตัวก็จะเกิดอีกเหตุการณ์ คือ มีความหวาดระแวงและไม่เชื่อมั่นในตัวเอง กินน้อย อ่อนแอ และส่วนใหญ่จะก้าวร้าว บางคนเก็บตัวและความสัมพันธ์กับคนรอบข้างไม่ดี และนำไปสู่การฆ่าตัวตาย ในด้านบวก (+) การช่วยเหลือของเขาจะเป็นจิตสาธารณะ เป็นที่ปรึกษาได้ ซอบคิดนอกกรอบและสร้างสรรค์ อะไรที่เราไม่กล้าแสดง เขามักที่กล้าแสดงออก การเข้าอกเข้าใจและให้กำลังใจผู้อื่น เขามักจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี ทักษะ จิตสาธารณะดี การจัดการกับอารมณ์ต่างๆ หรือวุฒิภาวะทางอารมณ์เขาสามารถที่จะจัดการได้ดีถ้ารู้ตัว แต่หากว่าไปถึงขั้นสมองเสื่อม ต้องอาศัยแพทย์ที่จะเข้ามาช่วยเหลือ”

3. การสร้างฉากทัศน์

หลังจากที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นกันภายในกลุ่มและได้ประเด็นชี้ชัดตรงข้ามของปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) แล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการ 2 ขั้นตอนสุดท้าย คือ 1. การสร้างฉากทัศน์ และ 2. การเลือกฉากทัศน์ที่อยากอยู่และไม่อยากอยู่

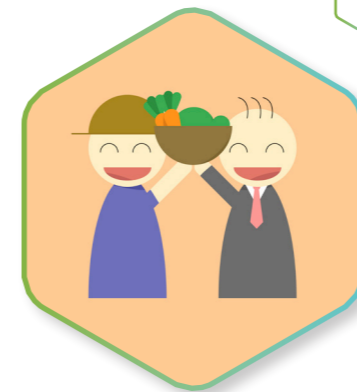
กิจกรรมย่อยที่ 1 การสร้างฉากทัศน์ คณะนักวิจัยได้ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเลือกเข้ากลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประเด็นภายในกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม หรือ 4 ฉากทัศน์ คือ (1) สุขภาพจิตดี-อาหารและเกษตรวิถีชุมชน (2) สุขภาพจิตดี-อาหารและเกษตรแบบทุนนิยม (3) สุขภาพจิตไม่ดี-อาหารและเกษตรวิถีชุมชน (4) สุขภาพจิตไม่ดี-อาหารและเกษตรแบบทุนนิยม และมีการนำเสนอภาพเปรียบเทียบเปรยของแต่ละฉากทัศน์ดังแสดงในแผนภาพที่ 34 และมีคำอธิบายสถานการณ์ภายใต้แต่ละฉากทัศน์ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 34 ภาพฉากทัศน์

1. สุขภาพจิตดี-อาหารและเกษตรวิถีชุมชน

ทางกลุ่มได้กล่าวว่า “กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา หมายความว่า กิน คือ อาหารทางการเกษตรมีผักปลาข้าว และอยู่ดีคือคนมีวิถีชีวิตที่ดีอยู่รายล้อมกับความมั่นคงทางอาหาร ในขณะที่เค้าอยู่และมีความสุข ได้มีการร้องเพลงของพะเยา ของอำเภอได้ คนในอนาคตต้องเป็นเช่นนั้น”

2. สุขภาพจิตดี-อาหารและเกษตรแบบทุนนิยม

ทางกลุ่มได้กล่าวว่า “มีเกษตรกร ที่เป็นผู้ผลิต กำเนิดผลผลิต และมีนายทุน ที่ทำอุตสาหกรรมด้านการเกษตรขนาดใหญ่ที่เป็นผู้รับซื้อผลผลิตอีกที ในรูป จึงมีเกษตรกรถือเงินและผลผลิตของเขาในการแลกเปลี่ยนกับผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และจะเห็นได้ว่าเกษตรกรเหล่านั้นมีความสุขกับการแลกเปลี่ยนสินค้าด้วยกัน”

3. สุขภาพจิตไม่ดี-อาหารและเกษตรวิถีชุมชน

ทางกลุ่มได้กล่าวว่า “ภาพฉากทัศน์ของกลุ่ม คือ ตุ่มที่มีรอยร้าว ในตุ่มมีดอกบัว ที่อยู่ข้างล่างตุ่ม หมายความว่า ภาคการเกษตรที่มีน้ำเป็นปัจจัยในการผลิต เต็มเท่าไรก็ไม่เคยพอ บางปีน้ำแล้ง บางปีน้ำท่วม ซึ่งส่งผลต่อการผลิต ทำให้ภาคเกษตรประสบปัญหาภาวะขาดน้ำบ้าง รั่วไปกับพืชยาทั้งหลาย ทำให้ผลทางการเกษตร การผลิตที่อาจจะได้กำไรติดลบ ดังนั้น จะทำอย่างไรให้ดอกบัวที่อยู่ใต้ตุ่ม โผล่ขึ้นมาจากตุ่ม จึงต้องยกระดับการผลิตขึ้นมาให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งผลให้เกษตรกรที่ผลิต มีกำไร มีชีวิตที่อยู่ดีกินดีมากขึ้น”

4. สุขภาพจิตไม่ดี-อาหารและเกษตรแบบทุนนิยม

ทางกลุ่มได้กล่าวว่า “ทางกลุ่มได้ตกผลึกความคิดได้ว่าภาพฉากทัศน์นี้เป็นการตลาดแบบนายทุนเข้ามาและสุขภาพจิตแย่ จึงได้รูปออกมาเป็นรูปหมูที่ถูกนายทุน สูบพื้นที่การเกษตรของผู้คนออกไปเรื่อยๆ จนในที่สุดก็เหลือหมูที่มีเพียงข้างเดียว” เป็นหมูที่ถูกนำมาเปรียบเปรยกับอาหาร Fast Food และมีหมูที่แหงนไป”

ตารางที่ 17 ตารางการเปรียบเทียบภาพอนาคตในแต่ละฉากทัศน์

	สภาพสังคม	การใช้ชีวิต	ลักษณะการกำเริบทรกรรมและการผลิตอาหาร
ฉากทัศน์ที่ 1 สุขภาพจิตดี - อาหารและเกษตร วิถีชุมชน	ประชาชนในพื้นที่มีความสุขกับการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม ยังคงมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมชนบทนิยมของชาวพะเยา	การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย อยู่แบบวิถีพอเพียง พอมีพอกิน	การเกษตรแบบทำเอง ปลูกเอง ผลิตเองโดยคนในพื้นที่ มีการทำการเกษตรอินทรีย์
ฉากทัศน์ที่ 2 สุขภาพจิตดี - อาหารและเกษตร แบบทุนนิยม	ประชาชนในพื้นที่มีความสุขกับการใช้ชีวิตแบบทุนนิยม อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในพื้นที่	การใช้ชีวิตแบบมีนายทุน เป็นคนกำหนดปัจจัยทั้ง การค้าขาย การผลิต คนรุ่นใหม่นิยมทานอาหารจานด่วน (อาหารขยะ) มากกว่าที่จะทำเอง	มีนายทุนเป็นผู้นำในพื้นที่ เพื่อทำการเกษตรหรือผลิตอาหารแปรรูป โดยมีอุปกรณ์ / เครื่องมือที่ช่วยในการผลิต
ฉากทัศน์ที่ 3 สุขภาพจิตไม่ดี - อาหารและเกษตร วิถีชุมชน	ประชาชนในพื้นที่บางกลุ่มชอบที่จะให้นายทุนเข้ามาทำอุตสาหกรรม ในขณะที่บางกลุ่มยังใช้ชีวิตแบบวิถีดั้งเดิม และมีความวิตกกังวลว่ากลุ่มนายทุนจะนำการผลิตทั้งหมด	การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย อยู่แบบวิถีพอเพียง พอมีพอกิน	การเกษตรแบบทำเอง ปลูกเอง ผลิตเองโดยคนในพื้นที่ มีการทำการเกษตรอินทรีย์ แต่ยังมีปัญหาเรื่องการใช้ น้ำ
ฉากทัศน์ที่ 4 สุขภาพจิตไม่ดี - อาหารและเกษตร แบบทุนนิยม	ประชาชนในพื้นที่บางกลุ่มชอบที่จะให้นายทุนเข้ามาทำอุตสาหกรรม ในขณะที่บางกลุ่มยังใช้ชีวิตแบบวิถีดั้งเดิม และมีความวิตกกังวลว่ากลุ่มนายทุนจะนำการผลิตทั้งหมด	การใช้ชีวิตแบบมีนายทุน เป็นคนกำหนดปัจจัยทั้ง การค้าขาย การผลิต คนรุ่นใหม่นิยมทานอาหารจานด่วน (อาหารขยะ) มากกว่าที่จะทำเอง	การเกษตรและการผลิตอาหาร นิยมใช้อุปกรณ์ / เครื่องจักรเป็นตัวผลิตเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มแรงงานเป็นส่วนน้อย

ประเด็นสำคัญในการบรรยายภาพอนาคตของการใช้ชีวิตในพะเยา 2030

ประเด็นสำคัญในฉากทัศน์ (influencing areas)	เนื้อหาในฉากทัศน์ (aspects)
คุณภาพชีวิต	- สภาพแวดล้อมทางสังคม - มลพิษทางอากาศ - รูปแบบครอบครัว - รูปแบบวิถีชีวิต - สุขภาพจิต
รูปแบบการทำเกษตรกรรมและอาหาร	- อุตสาหกรรม เครื่องจักร - ลักษณะการผลิต - พื้นที่ในการทำแหล่งผลิต - ปัจจัยการผลิตที่สำคัญ/ผลกระทบ (น้ำ ดิน ฯลฯ)
เทคโนโลยี นวัตกรรม	- เครื่องทุ่นแรง - รถไฟฟ้าความเร็วสูง - ผู้ประกอบการรายใหญ่/รายย่อย - สินค้าท้องถิ่น
การท่องเที่ยว	- เชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ - ชุมชนนวัตกรรมต้นแบบ

4. การเลือกฉากทัศน์ที่อยากอยู่และไม่อยากอยู่

จากฉากทัศน์ทั้ง 4 ที่ได้นำเสนอ คณะนักวิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมการระดมความคิดเห็นเลือกให้คะแนนกับฉากทัศน์ที่ตนเองอยากอยู่ (สติ๊กเกอร์สีเขียว) และไม่อยากจะอยู่ (สติ๊กเกอร์สีแดง) และผลการระดมความคิดเห็นสามารถสรุปได้ดังแสดงในตารางข้างล่างนี้

ฉากทัศน์	คะแนน “อยากอยู่”	คะแนน “ไม่อยากจะอยู่”
สุขภาพจิตดี-อาหารและเกษตรวิถีชุมชน	34	0
สุขภาพจิตดี-อาหารและเกษตรแบบทุนนิยม	3	0
สุขภาพจิตไม่ดี-อาหารและเกษตรวิถีชุมชน	0	7
สุขภาพจิตไม่ดี-อาหารและเกษตรแบบทุนนิยม	0	30

การพัฒนาและออกแบบภาพอนาคตการพัฒนา นวัตกรรมเชิงสังคม (Social Foresight) ของจังหวัด

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและออกแบบภาพอนาคตเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนทั่วไป

3.1 ปัจจัยเร่งและความไม่แน่นอน (Drivers and Uncertainties)

- ปัจจัยเร่ง (Drivers)

ในการดำเนินการสอบถามระดับความคิดเห็นของปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา ทางคณะนักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลผ่าน 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมประชุมระดมความคิดเห็นเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งมีผู้เข้าร่วมจำนวน 53 คน ที่สถาบันนวัตกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยพะเยา เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2563 ดังแสดงในรูปภาพที่ 18 และ 2) การระดมความคิดเห็นผ่านบอร์ดนิทรรศการซึ่งสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสาธารณะที่ Tops Plaza เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2563 ดังแสดงในรูปภาพที่ 19 โดยมีประชาชนทั่วไปลงทะเบียนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น จำนวน 133 คน ซึ่งสามารถวิเคราะห์และสรุประดับความคิดเห็นได้ ดังแสดงในตารางที่ 18

รูปภาพที่ 18 การไหลตเลือกปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) กิจกรรมการประชุมระดมความคิดเห็น

รูปภาพที่ 19 การไหลตเลือกปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) ในการระดมความคิดเห็นผ่านบอร์ดนิทรรศการ กิจกรรมการนำเสนอภาพอนาคตและรับฟังความคิดเห็น

ในการไหลตปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) ทางคณะผู้วิจัยได้แจกสติ๊กเกอร์เพื่อใช้ในการไหลตให้กับผู้เข้าร่วมคนละ 3 ดวง เพื่อเลือกปัจจัยที่คาดว่าจะเป็นตัวกำหนดอนาคตที่สำคัญของจังหวัดพะเยา จำนวน 3 ปัจจัย และมีการนับผลคะแนนจากจำนวนการไหลตของแต่ละปัจจัยนั้นๆ ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนการไหลตปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา

ปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces)	Workshop (คน)	ประชาชนทั่วไป (คน)
1. ความต้องการความเท่าเทียม (demand for fairness)	4	14
2. ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (income inequality)	4	9
3. สื่อสังคมออนไลน์ (social media)	9	7
4. สุขภาพจิต (mental well-being)	20	10
5. ช่องว่างระหว่างวัย (rising generation gap)	3	3
6. บทบาทของคนรุ่นดิจิทัล (role of digital natives)	9	2
7. ปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence)	5	5
8. บิ๊กดาต้า (big data)	7	3
9. ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (cyber security)	1	7
10. การใช้อินเทอร์เน็ตในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต (internet of things)	0	9

ปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces)	Workshop (คน)	ประชาชนทั่วไป (คน)
11. เทคโนโลยีพลังงานทดแทน (renewable energy technology)	7	18
12. วิทยาการหุ่นยนต์ (robotics)	0	7
13. อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (agriculture and food industry)	14	29
14. สังคมไร้เงินสด (cashless society)	3	10
15. การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น (flexible work)	0	8
16. อุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ (health and wellness industry)	1	20
17. อุตสาหกรรมค้าปลีกและบริการ (retail and service industry)	0	5
18. เศรษฐกิจแบ่งปัน (sharing economy)	1	14
19. สภาพะโลกร้อน (global warming)	1	1
20. ภัยแล้ง (droughts)	2	22
21. การระบาดใหญ่ (pandemics)	0	18
22. ฝุ่นละอองขนาดเล็กผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมโครเมตร/มลภาวะอากาศ (PM 2.5 / air pollution)	1	26
23. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals)	7	14
24. การจัดการของเสีย (waste management)	4	39
25. แผนพัฒนาชาติระยะยาว (long-term national plan)	3	11
26. การทุจริตคอร์รัปชัน (corruption)	1	41
27. สงครามการค้าระหว่างประเทศ (international trade war)	0	11
28. ความไม่แน่นอน / การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง (political instability/transition)	0	9
29. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (role of local governments)	0	13
30. การเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement)	0	28

จากการสอบถามของกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมระดมความคิดเห็น (Workshop) จำนวน 53 คน ในประเด็นเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) จำนวน 30 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยขับเคลื่อนสุขภาพจิต (Mental Wellbeing) เป็นปัจจัยแรงที่มีผลต่อจังหวัดพะเยามากที่สุด โดยระดับความคิดเห็นอยู่ที่ 20 คน รองลงมา คือ อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry) โดยระดับความคิดเห็นอยู่ที่ 14 คน และ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) กับ บทบาทของคนรุ่นดิจิทัล (Role of digital natives) มีระดับความคิดเห็นเท่ากันอยู่ที่ 9 คน

จากการสอบถามของกลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 133 คน ในประเด็นเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) จำนวน 30 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยขับเคลื่อนการทุจริตคอร์รัปชัน (corruption) เป็นปัจจัยแรงที่มีผลต่อจังหวัดพะเยามากที่สุด โดยระดับความคิดเห็นอยู่ที่ 41 คน รองลงมา คือ การจัดการของเสีย (waste management) โดยระดับความคิดเห็นอยู่ที่ 39 คน และ อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (agriculture and food industry) ระดับความคิดเห็นอยู่ที่ 29 คน

- ความไม่แน่นอน (Uncertainties)

ความไม่แน่นอน (Uncertainties) หมายถึง ความไม่แน่นอนของแรงผลักดันที่เต็มไปด้วยความเป็นไปได้มากมายในอนาคต ซึ่งทำให้คาดการณ์ได้ยากกว่าแรงผลักดันนั้นมีแนวโน้มเช่นใดในอนาคต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แรงผลักดันไม่ได้มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเพียงลักษณะเดียว จากความหมายดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้นำเสนอความไม่แน่นอนของปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces) จำนวน 30 ปัจจัย ดังนี้

1. ความต้องการความเท่าเทียม (demand for fairness)

จะมีการแก้ปัญหาความเป็นธรรมอย่างจริงจังจากรัฐบาลหรือไม่? ประเด็นนี้ฝังรากลึกเป็นวัฒนธรรมชุมชนที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้? จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือไม่?

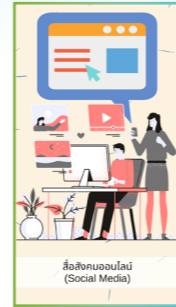

2. ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (income inequality)

การให้การศึกษาย่างเท่าเทียมกันจะเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ได้อย่างไร และต้องใช้เวลาเท่าไร?

3. สื่อสังคมออนไลน์ (social media)

จะมีการออกกฎหมายควบคุมปริมาณการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้หรือไม่? และอิทธิพลของโซเชียลมีเดียจะกินระยะเวลายาวนานเพียงใด?

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

4. สุขภาพจิต (mental well-being)

เราสามารถให้ความรู้แก่คนในพื้นที่ในเรื่องการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจของตนเองได้หรือไม่? และเราสามารถผลักดันวาระนี้เป็นวาระสำคัญในการบริหารพื้นที่พะเยาหรือไม่?

สุขภาพจิต (Mental Wellbeing)

5. ช่องว่างระหว่างวัย (rising generation gap)

เมื่ออัตราการเกิดลดลง ช่องว่างระหว่างวัยจะลดลงหรือไม่? ช่องว่างระหว่างวัยจะทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในพื้นที่หรือไม่?

ช่องว่างระหว่างวัย (Rising generation gap)

6. บทบาทของคนรุ่นใหม่ดิจิทัล (role of digital natives)

กลุ่มคนที่เกิดมาพร้อมกับความสามารถด้านเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยไปมากจะทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในท้องถิ่นหรือไม่? กลุ่มคนที่เกิดมาพร้อมกับความสามารถด้านเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยจะเข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำการเมืองท้องถิ่นหรือไม่?

บทบาทของคนรุ่นใหม่ดิจิทัล (Role of digital natives)

7. ปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence)

AI ถูกนำมาใช้ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ทั้งในเชิงลบและเชิงบวกอย่างไร?

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence)

บิ๊กดาต้า (Big Data)

8. บิ๊กดาต้า (big data)

ข้อมูลขนาดใหญ่มีผลต่อวิธีการทำงานและวิถีชีวิตของคนในจังหวัดพะเยาอย่างไร?

ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber security)

9. ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (cyber security)

ความปลอดภัยทางไซเบอร์ไม่มีมากพอที่จะป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์และเกิดความเสียหายต่อระบบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของคนในจังหวัดพะเยา

การเชื่อมโยงสิ่งของต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet of Things)

10. การใช้อินเทอร์เน็ตในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต (internet of things)

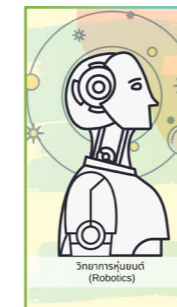
เทคโนโลยีนี้จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในจังหวัดพะเยาหรือไม่?

เทคโนโลยีพลังงานทดแทน (Renewable energy technology)

11. เทคโนโลยีพลังงานทดแทน (renewable energy technology)

มีการใช้เทคโนโลยีพลังงานทดแทนอย่างแพร่หลายในพื้นที่และจะส่งผลต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพลังงานรูปแบบเดิมหรือไม่?

วิทยาการหุ่นยนต์ (Robotics)

12. วิทยาการหุ่นยนต์ (robotics)

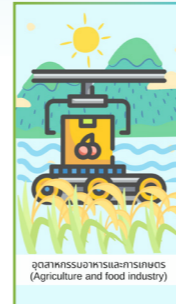
หุ่นยนต์สามารถเข้ามาแทนที่งานที่คนในจังหวัดพะเยาหรือไม่ งานไหนที่หุ่นยนต์สามารถทำแทนได้?

13. อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (agriculture and food industry)

การทำเกษตรในจังหวัดพะเยามีการใช้ปัจจัยการผลิตสูงเช่น ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในปริมาณมาก คุณภาพน้ำเสียจากการเลี้ยงปลานิล รวมทั้งสภาพอากาศแปรปรวน ภาวะภัยแล้ง ส่งผลทำให้ผลผลิตได้น้อยและราคาตกต่ำ โดยปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังหรือไม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านลบหรือไม่ ?

อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry)

14. สังคมไร้เงินสด (cashless society)

หากต้องการทำให้จังหวัดพะเยาเป็นสังคมไร้เงินสด ผู้สูงอายุ ผู้ขายค้าปลีกควรมี การปรับตัวหรือไม่ และควรมีการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีทางด้านนี้ให้กับผู้สูงอายุและ ร้านค้าปลีกรายย่อยอย่างไร ?

สังคมไร้เงินสด (Cashless society)

15. การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น (flexible work)

การระบาดของโควิด 19 หรือโรคระบาดอื่นๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนิน ชีวิต และเปลี่ยนแปลงเวลาและสถานที่ทำงาน โดยสามารถทำงานที่บ้านได้

การทำงานรูปแบบใหม่ที่ยืดหยุ่น (Flexible work)

16. อุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ (health and wellness industry)

อุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ของจังหวัดพะเยาจะได้รับการพัฒนารองรับสังคม ผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอหรือไม่ ?

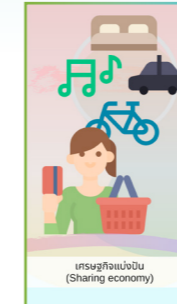
อุตสาหกรรมสุขภาพและความเป็นอยู่ (Health and wellness industry)

17. อุตสาหกรรมค้าปลีกและบริการ (retail and service industry)

อุตสาหกรรมค้าปลีกรายย่อยในจังหวัดพะเยาจะหายไปหรือไม่ รัฐบาลมีนโยบาย ใดในการช่วยเหลือธุรกิจเหล่านี้ ?

อุตสาหกรรมค้าปลีกและบริการ (Retail and service industry)

เศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing economy)

18. เศรษฐกิจแบ่งปัน (sharing economy)

จังหวัดพะเยามีการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจแบบแบ่งปันมากขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามการประเมินความไม่แน่นอนจากผู้วิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความไม่แน่นอน อยู่ที่ 2.8

ภาวะโลกร้อน (Global Warming)

19. ภาวะโลกร้อน (global warming)

กระบวนการควบคุมหรือกระบวนการตัดสินใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจ มีการเปลี่ยนแปลงหรืออาจมีการแทนที่ด้วยกระบวนการใหม่หรือไม่ ? และภาวะโลกร้อนที่มี ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจะสามารถถูกควบคุมได้หรือไม่ ?

ภัยแล้ง (Droughts)

20. ภัยแล้ง (droughts)

ในปีที่กำลังจะมาถึงนั้น ภัยแล้งจะทวีความรุนแรงมากขึ้นหรือไม่ ? และมีแนวทาง เทคโนโลยี และนโยบายในการป้องกันหรือลดความรุนแรงของภัยแล้งหรือไม่ ?

การระบาดใหญ่ (Pandemics)

21. การระบาดใหญ่ (pandemics)

โลกจะเป็นอย่างไรในยุคหลัง COVID-19 และ ชีวิตในวิถีสิ่งปกติใหม่หรือ New normal จะเป็นอย่างไร ? และหลังจากวิกฤต COVID-19 อาจจะมีโรคระบาดใหม่เกิดขึ้นมาอีกหรือไม่ และ จะเกิดขึ้นและรับมืออย่างไร ?

ฝุ่นละอองขนาดเล็กผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5 / Air pollution)

22. ฝุ่นละอองขนาดเล็กผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน/มลภาวะอากาศ (PM 2.5 / air pollution)

ในปีที่กำลังจะมาถึงนั้น ปัญหามลพิษอากาศจะทวีความรุนแรงมากขึ้นหรือไม่ ? และจะมีแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาหมอกพิษอากาศ หรือไม่ ?

23. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น มีกำหนดให้สำเร็จในระยะเวลาอีก 10 ปีข้างหน้า จะเป็นไปได้หรือไม่และมีความคืบหน้าในการดำเนินการของแต่ละประเทศเพียงใด ? และรัฐบาลของประเทศมีการนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าไปบรรจุเป็นนโยบายหรือนำไปใช้ในการบริหารจัดการประเทศหรือไม่ ?

24. การจัดการของเสีย (waste management)

อะไรคือสิ่งสำคัญที่จะทำให้เราเป็นสังคมไร้ขยะได้อย่างสมบูรณ์ ? และวิธีการจัดการขยะในเมืองปัจจุบัน มีปัญหาอย่างไร ?

25. แผนพัฒนาชาติระยะยาว (long-term national plan)

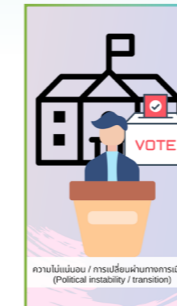
ความร่วมมือในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชาติระยะยาวมักจะขาดหายไปหลายประเทศ ทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหานี้ได้ ? และแผนเหล่านี้เป็นไปตามความตั้งใจหรือไม่ ?

26. การทุจริตคอร์รัปชัน (corruption)

ปัญหาการคอร์รัปชันจะถูกแก้ไขได้หรือไม่ ? และภายใต้เทคโนโลยีและความไม่เท่าเทียมในสังคม การคอร์รัปชันจะมีความซับซ้อนและแก้ได้ยากขึ้นหรือไม่ ?

27. สงครามการค้าระหว่างประเทศ (international trade war)

ผลกระทบจากสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ส่งผลต่อจังหวัดพะเยาอย่างไร ? และเมื่อประเทศที่อ่อนแอกว่าถูกคาดหวังให้เลือกระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเลือกนั้นคืออะไร ?

28. ความไม่แน่นอน / การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง (political instability/transition)

ระบอบชาติที่เกิดจากการแบ่งสัณฐานส่วนอำนาจภายในประเทศที่ไม่เท่าเทียมได้ลดทอนประโยชน์ของคนพะเยาอย่างไร ? และความไม่แน่นอนทางการเมืองจะแย่งไปอีกหรือไม่ในอนาคตอันใกล้ ?

29. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (role of local governments)

องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดที่สุดกับประชาชนและมีความรู้ความเข้าใจความต้องการของประชาชนมากที่สุด ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ของท้องถิ่นจะได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงจากรัฐบาลกลางหรือไม่ ?

30. การเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement)

กลไกทางกฎหมายและรัฐธรรมนูญจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมในจังหวัดพะเยาต้องใช้วิธีนอกกฎหมายได้หรือไม่ ? และเราจะเห็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการประท้วงเกิดขึ้นมากขึ้นหรือน้อยลงทั่วโลก ?

3.2 ประเด็นหลัก / ตรรกะของภาพอนาคต (Scenario Logics)

จากกระบวนการที่ได้จัดทำในช่วงต้นของโครงการ คณะผู้วิจัยพบว่า ภาพอนาคตของจังหวัดพะเยา 2030 เป็นภาพของการใช้ชีวิตร่วมกันภายในพื้นที่ที่ประกอบด้วยฉากทัศน์ที่สำคัญ 2 ฉากทัศน์ด้วยกัน ได้แก่ ฉากทัศน์ที่ 1 กินดีอยู่ดีวิถีพะเยา และ ฉากทัศน์ที่ 2 กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม โดยทั้งสองฉากทัศน์เกิดขึ้นจากสองแรงผลักดันสำคัญคือ สุขภาพจิตกับอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร และในขณะเดียวกัน คณะผู้วิจัยพบ 5 สภาวะการณ์และศักยภาพเชิงพื้นที่ที่สำคัญภายใต้ภาพอนาคตการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา ดังนั้น เพื่อให้การมองภาพอนาคตมีความชัดเจนและละเอียดมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้นำผลการศึกษาที่ได้ไปจัดนิทรรศการเพื่อระดมความคิดเห็นจากสาธารณะ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นประเด็นหลักและตรรกะของภาพอนาคตในแต่ละฉากทัศน์ในหัวข้อนี้

3.2.1. ตรรกะและเรื่องเล่าของฉากทัศน์ที่ 1 กินดีอยู่ดีวิถีพะเยา

จากการจัดกิจกรรมการนำเสนอภาพอนาคตและรับฟังความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เสนอแนะความคิดเห็นในประเด็นของภาพอนาคตลงบนบอร์ด ซึ่งสามารถนำมาสรุปประเด็นตรรกะและเรื่องเล่าได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นตรรกะและเรื่องเล่าที่ได้จากบอร์ดแสดงความคิดเห็น

จากข้อเสนอแนะความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปในจังหวัดพะเยา ต่อจากทัศน์ที่ 1 “กินดีอยู่ดีวิถีพะเยา” พบว่า คนในจังหวัดอยากให้พะเยาเป็นเมืองวัฒนธรรม เป็นเมืองที่สงบสุข ไม่วุ่นวาย มีการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมที่เรียบง่าย พอเพียง ผู้คนกินดีอยู่ดี มีงานทำที่ดี มีการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น อาหารปลอดภัย มีความมั่นคงทางอาหาร ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีเกษตรกรรมที่ไม่ใช้สารพิษต่างๆ การเกษตรต้องปลอดภัยกับธรรมชาติและผู้คน มีใจเมตตา เอื้ออาทรต่อกัน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

คนบางกลุ่มแสดงความคิดเห็นว่าอยากสนับสนุนคนว่างงานให้มาทำเกษตร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ในการดำรงชีวิตมีเอกลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นจุดเด่นของพะเยา และให้เศรษฐกิจและการค้าขายของคนในจังหวัดดีขึ้น อีกทั้งให้คนพะเยาส่งรายได้จากการเกษตร โดยส่งเสริมการออกสินค้า / ผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือนำสินค้าทางการเกษตรที่มีอยู่ ออกสู่ตลาดในประเทศ และตลาดนอกประเทศมากขึ้น และส่งเสริมการค้าออนไลน์

สุดท้ายนี้คนพะเยาอยากให้มีการศึกษาที่ดี ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ทุกชุมชน การอยู่ดีกินดี จะต้องเริ่มจากการให้คนพะเยาเข้าถึงการศึกษาที่ดีและมีมาตรฐาน เพื่อสร้างพื้นฐานทางการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้สามารถเปิดรับวิทยาการความรู้ และมีนิสัยรักในการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากนั้นจึงจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยในการสนับสนุน ส่งเสริม จัดหา เพื่อพัฒนาและลดความเหลื่อมล้ำในภาพรวม ทิศคนคิดคนจะนำไปสู่การพัฒนาส่วนรวม

3.2.2. ตรรกะและเรื่องเล่าของจากทัศน์ที่ 2 กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม

จากการจัดกิจกรรมการนำเสนอภาพอนาคตและรับฟังความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เสนอแนะความคิดเห็นในประเด็นของภาพอนาคตลงบนบอร์ด ซึ่งสามารถนำมาสรุปประเด็นตรรกะและเรื่องเล่าได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นตรรกะและเรื่องเล่าที่ได้จากบอร์ดแสดงความคิดเห็น

จากข้อเสนอแนะความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปในจังหวัดพะเยา ต่อจากทัศน์ที่ 2 “กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม” พบว่า คนพะเยาไม่อยากจะให้นายทุนเข้ามา เพราะจะทำให้คนพะเยามีแต่ความขัดแย้ง ไม่สงบสุข เพราะนายทุนเอาไรต์เอาเปรียบมากเกินไป ทำให้ผู้ค้ารายย่อยไม่สามารถอยู่ได้ และต้องเข้ามาเป็นแรงงานในระบบ คนพะเยาจึงอยากสนับสนุนคนในพื้นที่ทำการเกษตรเองเพื่อลดการถูกเอาเปรียบ และควรส่งเสริมให้ชาวบ้านมีกำลังในการต่อรองราคา เพิ่มมูลค่าของสินค้า

ทั้งนี้ การที่เมื่อนายทุนเข้ามา มีทั้งผลดีและผลเสีย ซึ่งถ้าอยากให้พะเยาเจริญขึ้น ก็ต้องให้นายทุนเข้ามาลงทุนในจังหวัด แต่นายทุนควรเข้ามาช่วยพัฒนาจังหวัดควบคู่ไปด้วยด้วย ถ้าทำข้อตกลงที่ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกันก็จะช่วยพัฒนาจังหวัดได้ อีกทั้งนายทุนที่มีคุณธรรมจะช่วยให้ชุมชนได้รับประโยชน์ การจัดให้มีกฎหมายควบคุมในส่วนของ การแบ่งรายได้ให้เท่าเทียมให้คุ้มกับค่าแรง รายได้ หรือการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการลงทุนในพื้นที่ จะทำให้เกิดการจัดสรรผลประโยชน์จากการลงทุนมาตอบแทนสังคม สิ่งแวดล้อม ให้เกิดความสมดุล ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

3.2.3. ศักยภาพเชิงพื้นที่ของพะเยาภายใต้ประเด็น Future of Living

ในการมองภาพอนาคตการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยาได้ใน 5 ประเด็น ซึ่งผู้วิจัยได้นำประเด็นดังกล่าวไปจัดกิจกรรมการระดมความคิดเห็นจากสาธารณะเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2563 เพื่อให้สาธารณะได้ร่วมกันมองและบรรยายประเด็นทั้ง 5

รูปภาพที่ 20 การเสนอแนะความเห็นในประเด็นของศักยภาพ 5 ประเด็น

จากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เสนอแนะความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การเรียนรู้ (Learning)

ผลการจัดกิจกรรมพบว่า อยากให้จังหวัดพะเยามีการพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จากภาครัฐ เอกชน หน่วยงานต่างๆ ในการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา จัดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน มีพื้นฐานการศึกษาที่แน่นขึ้นกว่าเดิม มีการเรียนการสอนที่มีการส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม การศึกษามีความก้าวไกลทันสมัย มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก มีอินเทอร์เน็ต มีการส่งเสริมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนพะเยาให้ลูกหลานได้เรียนรู้และสืบต่อ

อีกทั้ง คนพะเยายังอยากให้เกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้คนพะเยามีส่วนร่วมในเรื่องการพัฒนาศึกษาการเมืองของสังคม เพื่อกำหนดวิถีชีวิต ประชาธิปไตยใหม่ พะเยาจะเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้และพัฒนาทางเกษตรวัฒนธรรมและนวัตกรรม โดยความรู้ความสามารถของคนพะเยา และการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุกด้าน ถ้าส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ทุกภาคส่วนจะทำให้การพัฒนาสามารถยกระดับไปด้วยกันทุกภาคส่วนของสังคมในจังหวัดพะเยา

2. วัฒนธรรม (Culture)

ผลการจัดกิจกรรมพบว่า พะเยาเป็นเมืองวัฒนธรรมที่ดี มีประเพณีที่หลากหลายอยู่คู่พะเยามานานจึงอยากให้มีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สืบสานอนุรักษ์ความเป็นอยู่มีประเพณีเทศกาลงานบุญ จัดกิจกรรมให้คนพะเยาตระหนักรู้อยากให้การช่วยกันคนพะเยาตระหนักรู้ถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพะเยา และเพื่อทำให้คนพะเยาภูมิใจในความเป็นพะเยา และประเพณีที่ดีงาม และอยากให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมของจังหวัดนำสู่ต่างประเทศ

อีกทั้งคนพะเยาเองยังต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติอื่น เพราะจะทำให้เรานั้นอยู่ในสังคมได้ง่ายขึ้น เพราะเราได้รู้จักวัฒนธรรมของชนชาติอื่น อยากให้นำวิชาหน้าที่พลเมืองบรรจุเป็นหลักสูตรชัดเจน ในพื้นที่ปราชญ์ชาวบ้านรวมตัวศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และอยากให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้สืบไป การส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมภูมิปัญญามาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์หรือการบริการเพื่อต่อยอดการท่องเที่ยว มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายพึ่งพาตนเองได้

3. การทำงาน (Working)

ผลการจัดกิจกรรม พบว่า มีความต้องการให้คนพะเยาประกอบอาชีพสุจริต มีอาชีพที่ดี มีงานที่ดี มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความปลอดภัย ดังนั้น จึงควรมีการให้ความรู้เรื่องอาชีพ การพัฒนาศักยภาพของผู้คนให้มีคุณภาพ อนาคตของคนในจังหวัดพะเยาจะได้มีอาชีพที่สุจริตและทุกคนมีงานทำ มีงานที่มั่นคง และมีอาชีพที่หลากหลายยิ่งขึ้น การส่งเสริมอาชีพที่หลากหลายในแต่ละหมู่บ้านและเป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางในการพัฒนาจังหวัดพะเยา

อีกทั้ง คนพะเยามีความคิดว่าควรเพิ่มโอกาสในการทำงานของลูกหลานพะเยา เพราะปัจจุบันนี้นักศึกษาจบมาไม่มีงานทำ และการเข้ามาของนายทุนไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เนื่องจากอนาคตรูปแบบดังกล่าวจะเป็นการกระจายความเจริญและทำให้เกิดตำแหน่งงานรองรับมากขึ้น เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงหนัง สถานที่เพื่อการกีฬาต่างๆ ทำให้มีตำแหน่งให้คนในจังหวัดเด็กรุ่นใหม่ไม่ต้องเข้าไปหางานในกรุงเทพมหานครแต่จำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อควบคุม

4. เทคโนโลยี (Technology)

ผลการจัดกิจกรรมพบว่า คนพะเยาอยากให้มีการพัฒนาด้านการคมนาคมให้ทันสมัยขึ้นและอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต และอยากให้จังหวัดพะเยามีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้นเพื่อใช้ในการเดินทางและจะทำให้ชีวิตสะดวกสบายมากขึ้น เช่น รถไฟ รถไฟฟ้า สนามบิน อยากเห็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยและก้าวไกลมากยิ่งขึ้นที่มนุษย์สามารถใช้งานได้จริงหรือมีหุ่นยนต์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่อมนุษย์และสัตว์ได้ โดยที่มนุษย์ไม่ต้องลำบาก มีการใช้เทคโนโลยีควบคู่กับการพัฒนา มีเทคโนโลยีที่เข้าถึงทุกชุมชน

คนพะเยาต้องการลดภาระราคาจับต้องได้ กระจายตัวทั่วจังหวัดแบบญี่ปุ่นเกาหลี ผู้คนไม่ควรถูกผลกระทบให้จำเป็นต้องมีรถส่วนตัว เป็นหนี้ ทั้งนี้รถสาธารณะต้องตรงเวลาและมีจำนวนมากพอจะรองรับความต้องการทุกส่วนสะอาดปลอดภัยมีระบบที่ชัดเจน อยากให้เทคโนโลยีครอบคลุมทางการที่ปลอดภัยในพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้นและควรระมัดระวังเรื่อง social bully เพราะเทคโนโลยีสื่อสังคมเป็นพื้นที่อิสระของอารมณ์ความคิดแต่ยังขาดความปลอดภัย คนพะเยาส่วนใหญ่อยากให้มี Wi-Fi ทุกที่ในจังหวัด และคนจังหวัดพะเยายังระบุว่า อยากเห็นว่าพะเยามีระบบไฟฟ้าที่ดีขึ้น

อีกทั้ง การมีเทคโนโลยีการท่องเที่ยวการคมนาคมเป็นสิ่งที่จะทำให้ชาวพะเยาพัฒนาไปได้ไกล และอาจทำให้เรื่องการท่องเที่ยวและการคมนาคมดีขึ้น มีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องนำมาใช้ในบางจุดที่ควรใช้และผสมผสานกับวิถีความเป็นอยู่เดิมจะทำให้การพัฒนาจังหวัดพะเยาน่าอยู่และทันสมัยไปพร้อมกัน เช่น มีการตรวจสอบคุณภาพประชาชนในพื้นที่แบบใช้เทคโนโลยีและการทานอาหารที่ปลอดภัย

5. สุขภาพ (Well-being)

ผลการจัดกิจกรรม พบว่า คนพะเยาอยากให้เมืองพะเยามีสวนสนุกเพิ่มขึ้นและอยากให้เมืองพะเยามีพญานาคที่กว๊านพะเยามากขึ้น มีการแบ่งปันเอื้ออารี อยู่ดีกินดี อาหารปลอดภัย สุขภาพดี มีความรักสามัคคี อยากให้ร้านอาหารมีการตรวจเรื่องความสะอาดและสุขอนามัยอย่างเข้มข้น

อีกทั้ง คนพะเยายังอยากให้พะเยาไม่เดือดร้อนจาก Global warming มากเกินไป และการส่งเสริมกิจกรรมที่ดีต่อกายและใจ คนพะเยายังอยากให้มีเครื่องมือแพทย์ที่ทันสมัยเหมือนต่างประเทศ มีการใช้หุ่นยนต์ทางการแพทย์ และสวัสดิการหรือการบริการที่เอื้อต่อการรักษา และมีการใช้ไอทีในการตรวจสุขภาพเด็กผู้ใหญ่ผู้สูงอายุคุณภาพชีวิตต้องดีขึ้น

3.3 ภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ เพื่อการพัฒนาอนาคตสังคม (Social Foresight) เชียงพื้นที่ 10 ปีข้างหน้า

ในการวิเคราะห์ภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคการพยากรณ์ย้อนหลังเพื่อช่วยรวบรวมข้อมูลจาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ดูรูปภาพที่ 21) และประชาชนทั่วไปในจังหวัดพะเยา (ดูรูปภาพที่ 22)

รูปภาพที่ 21 การเสนอแนะความคิดเห็นการพยากรณ์ย้อนหลังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

รูปภาพที่ 22 การเสนอแนะความคิดเห็นการพยากรณ์ย้อนหลังจากประชาชนทั่วไป

3.3.1. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสู่สภาพอนาคตภายใต้จากทัศน์ที่ 1 กินดีอยู่ดีวิถีพะเยา

หลังจากกิจกรรมระดมความคิดเห็นใน 2 ช่วงดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลบนบอร์ดนิทรรศการ มาวิเคราะห์และพบว่า ความคิดเห็นต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสู่จากทัศน์ที่ 1 มีความเกี่ยวข้องใกล้เคียงกัน โดยมีประเด็นที่ได้รับการเอ่ยถึงในหลากหลายประเด็น เช่น การพัฒนาการคมนาคม การเกษตรสมัยใหม่ การอนุรักษ์ / ฟื้นฟู / จัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

แผนภาพ การพยากรณ์ย้อนหลัง (Back casting) จากทัศน์ที่ 1 กินดีอยู่ดีวิถีพะเยา

3.3.2. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสู่ภาพอนาคตภายใต้จากทัศน์ที่ 2 กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม

หลังจากกิจกรรมระดมความคิดเห็นใน 2 ช่วงดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลบนบอร์ดนิทรรศการ มาวิเคราะห์และพบว่า ความคิดเห็นต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสู่จากทัศน์ที่ 2 มีความเกี่ยวข้องใกล้เคียงกัน โดยมีประเด็นที่ได้รับการเอ่ยถึงในหลากหลายประเด็น เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปัญหาการครอบงำเศรษฐกิจโดยนายทุนยักษ์ใหญ่ เป็นต้น

แผนภาพ การพยากรณ์ย้อนหลัง (Back casting) จากทัศน์ที่ 2 กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม

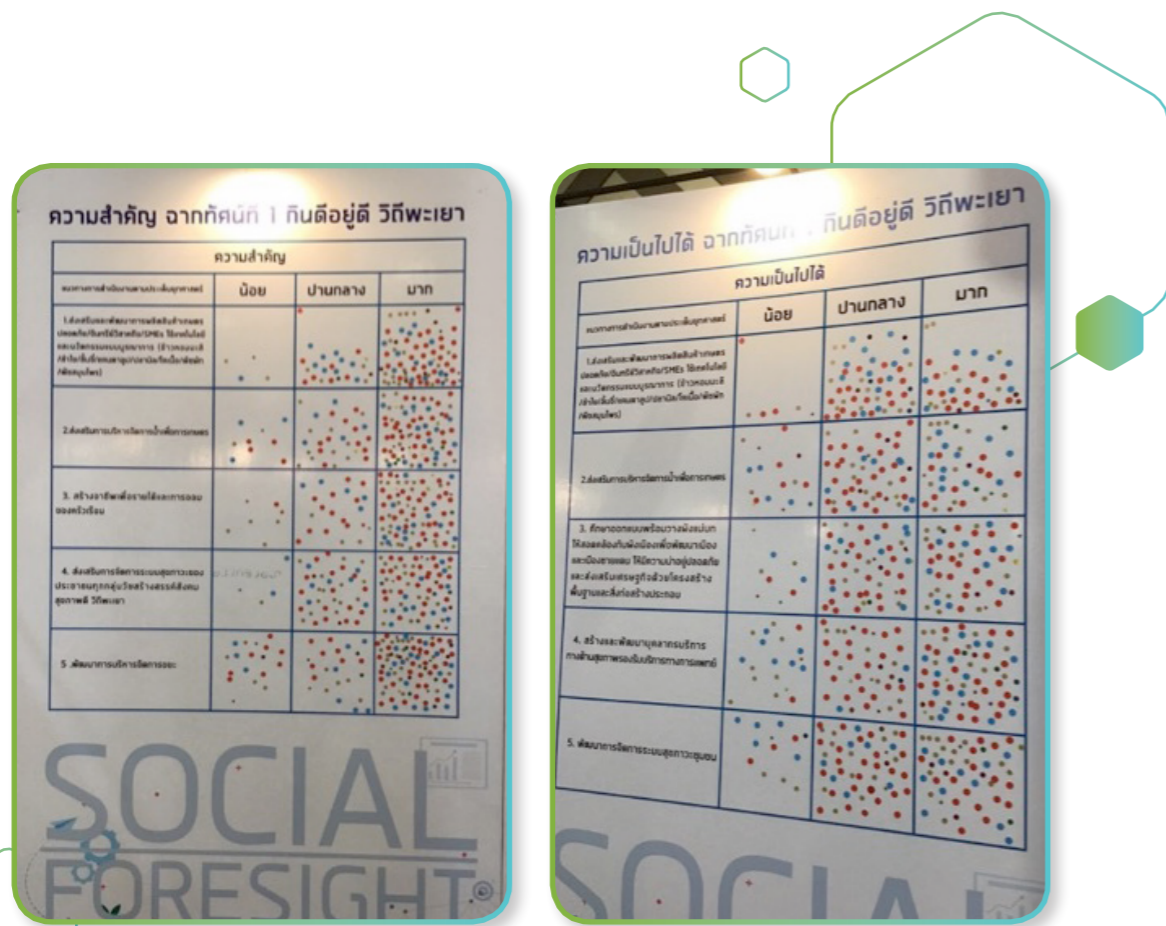

3.4 กลยุทธ์ / แนวทางปฏิบัติ (Strategy and Action) ในการผลักดันภาพอนาคต

การวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติในการผลักดันภาพอนาคต ทางคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดพะเยา มาวิเคราะห์และทำการคัดเลือกให้เหลือเพียง 5 แนวทางแล้วนำมาจัดทำกิจกรรมสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและกลุ่มประชาชนทั่วไป

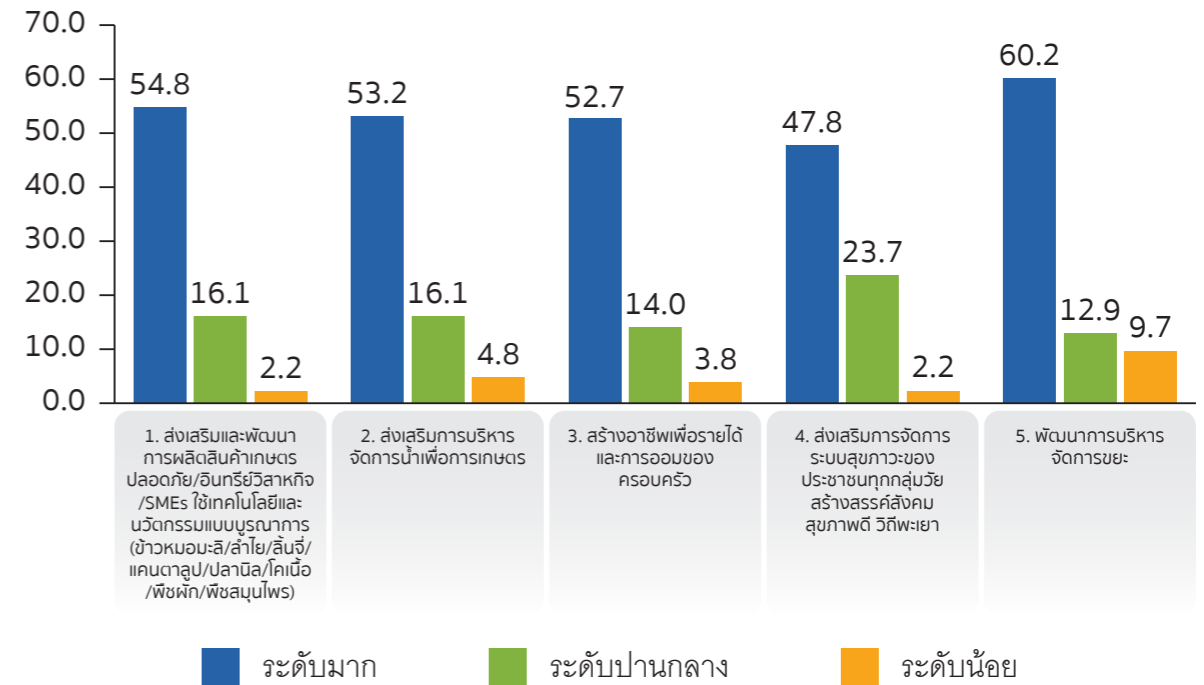
3.4.1. แนวทางปฏิบัติสู่จากทัศน์ที่ 1 กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา

โดยภายใต้ฉากทัศน์ที่ 1 กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา สามารถรวบรวมความคิดเห็นได้ดังแสดงในรูปภาพที่ 25 และแผนภาพที่ 35 - 36 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

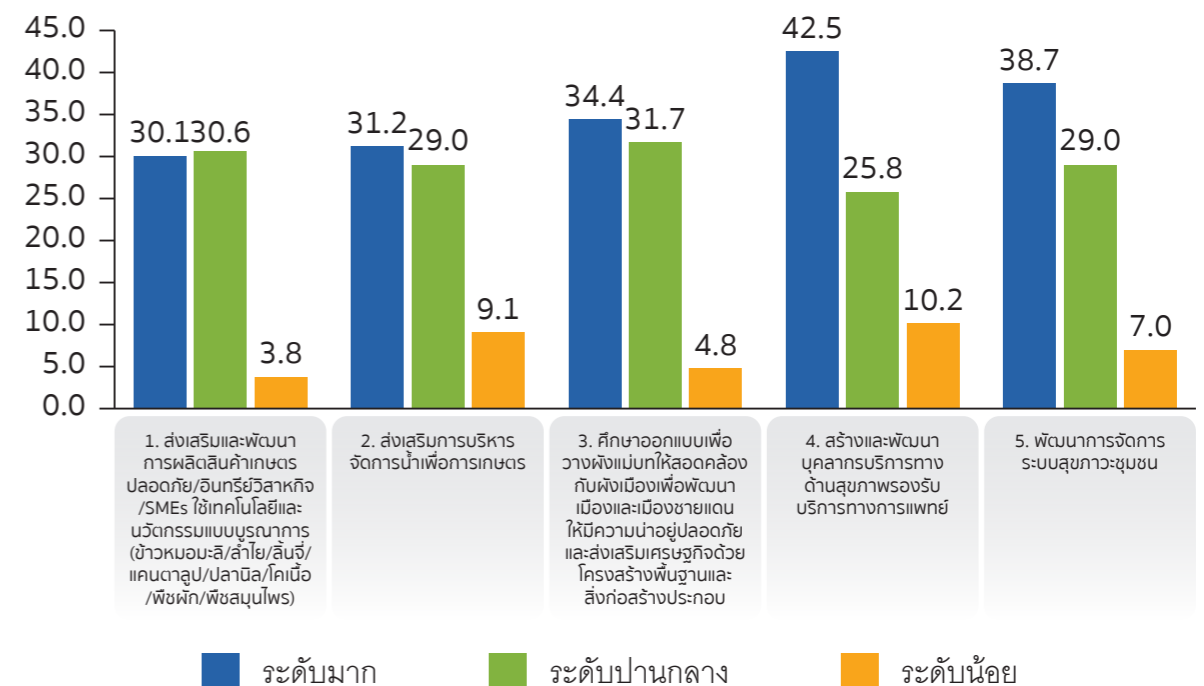
รูปภาพที่ 25 การโหวตเลือกความสำคัญและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงาน จากทัศน์ที่ 1

ร้อยละความสำคัญของแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ จากทัศน์ที่ 1

แผนภาพที่ 35 ร้อยละความสำคัญของแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ จากทัศน์ที่ 1

ร้อยละความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ จากทัศน์ที่ 1

แผนภาพที่ 36 ร้อยละความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ จากทัศน์ที่ 1

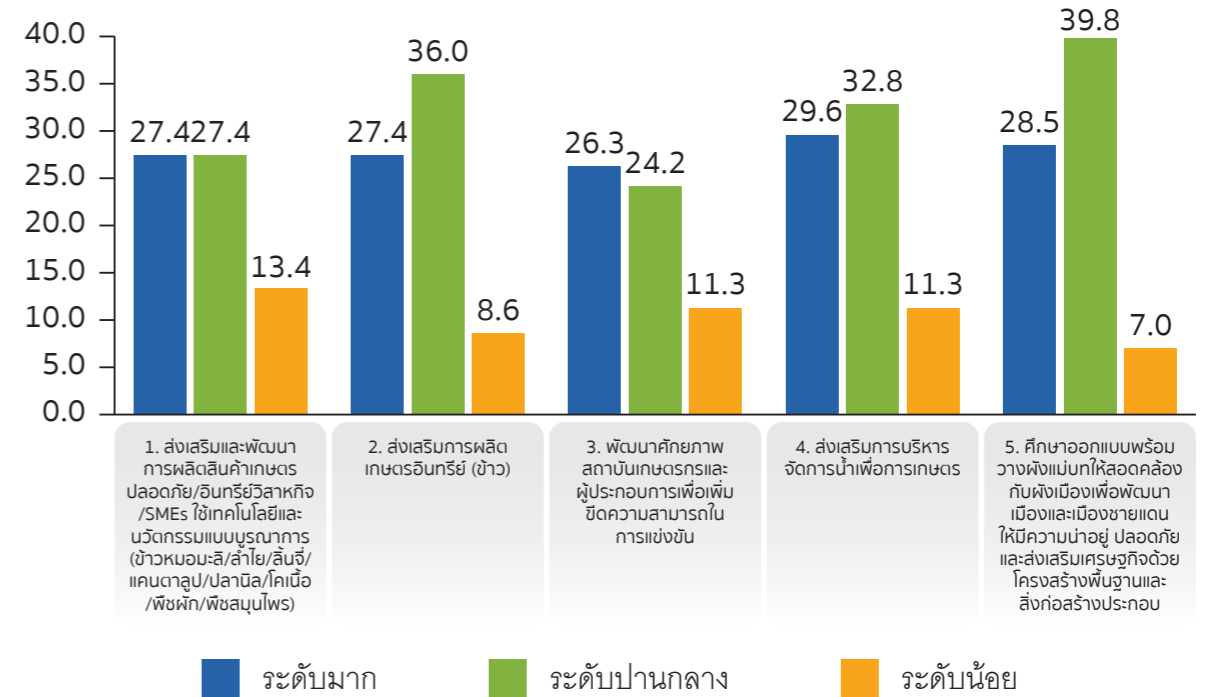
3.4.2. แนวทางปฏิบัติสู่จากทัศน์ที่ 2 กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม

โดยภายใต้ฉากทัศน์ที่ 2 กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม สามารถรวบรวมความคิดเห็นได้ดังแสดงในรูปภาพที่ 26 และแผนภาพที่ 37 - 38 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

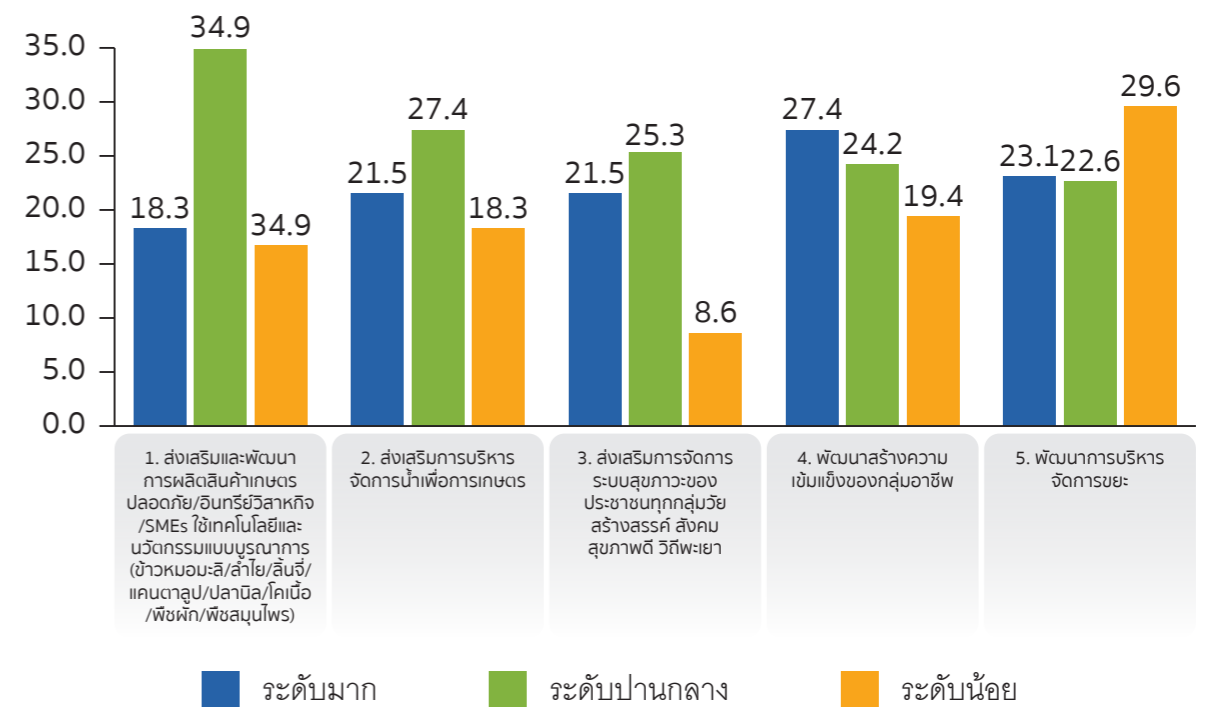
รูปภาพที่ 26 การโหวตเลือกความสำคัญและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงาน จากทัศน์ที่ 2

ร้อยละความสำคัญของแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ จากทัศน์ที่ 2

แผนภาพที่ 37 ร้อยละความสำคัญของแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ จากทัศน์ที่ 2

ร้อยละความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ จากทัศน์ที่ 2

แผนภาพที่ 38 ร้อยละความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ จากทัศน์ที่ 2

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

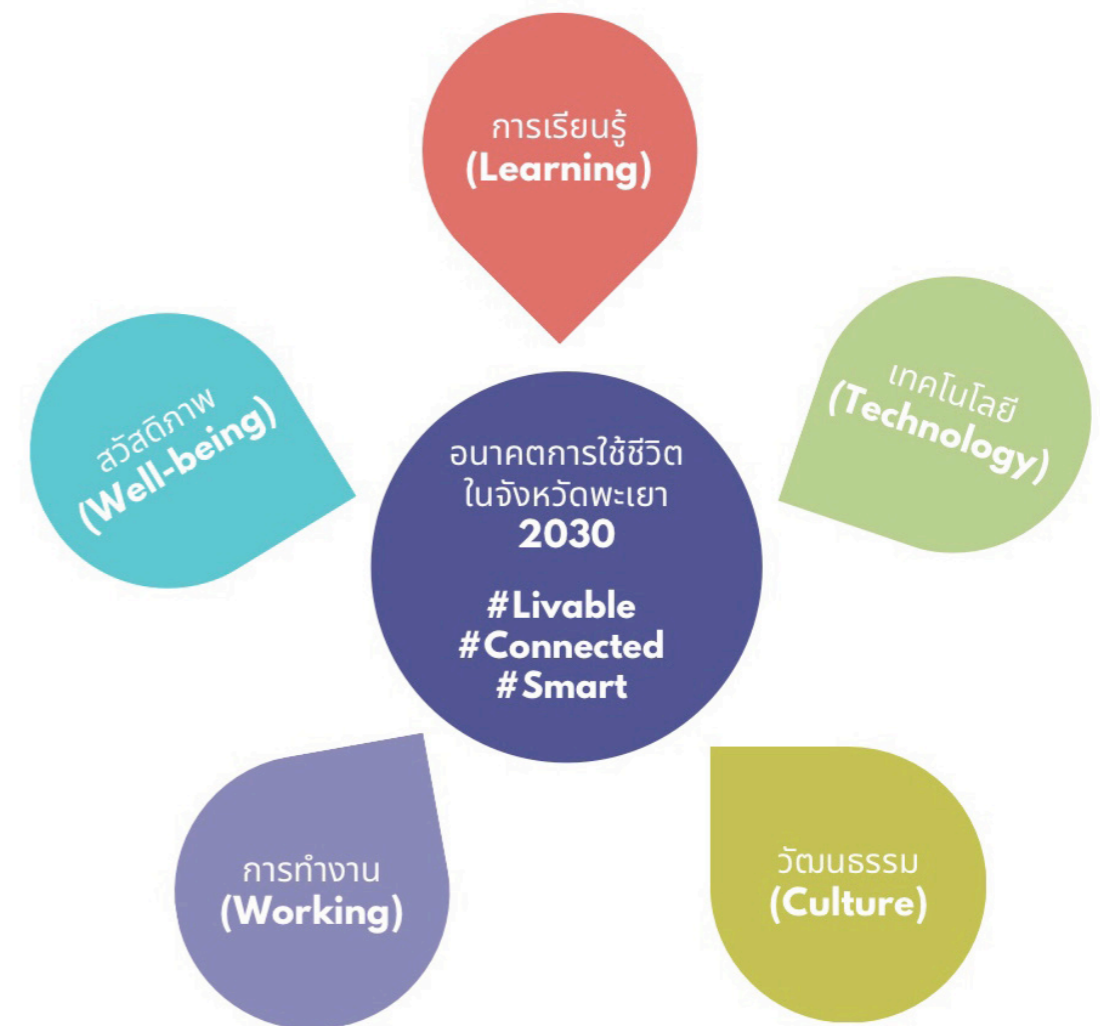
โครงการศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาอนาคตสังคม (Social Foresight) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาและระบุปัจจัยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ ในระยะ 10 ปีข้างหน้า รวมถึงสะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่ 2) เพื่อศึกษาและจัดทำภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาอนาคตสังคมของจังหวัดพะเยา ในอีก 10 ปีข้างหน้า รวมทั้งกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานการพัฒนาอนาคตที่สอดคล้องกับภาพอนาคต 3) เพื่อสร้างความตระหนักกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมสำหรับรับมือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยกระบวนการร่วมกันมองภาพอนาคตประกอบด้วยเทคนิควิธีที่สำคัญ 5 วิธี ได้แก่ การสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึก การสร้างวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์และสร้างฉากทัศน์ การพยากรณ์ย้อนหลัง และการวิเคราะห์แบบคูโมสโกลม ซึ่งแต่ละเทคนิควิธีนำมาซึ่งการออกแบบกิจกรรมที่ประสานการมีส่วนร่วมของผู้คนที่หลากหลายในจังหวัดพะเยา

4.1. บทสรุปภาพอนาคตเพื่อการพัฒนาอนาคตสังคมเชิงสังคมในจังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาพบว่า ภาพอนาคตแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ในจังหวัดพะเยามีปัจจัยแรง (Drivers) ที่สำคัญอย่างน้อย 30 ปัจจัย โดยแต่ละปัจจัยถูกมองว่ามีผลกระทบและความไม่แน่นอนเฉพาะด้าน และในกระบวนการร่วมกันมองภาพอนาคตโดยผู้เชี่ยวชาญเชิงพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สองปัจจัยแรงที่ถูกเลือกให้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการมองภาพอนาคตคือ สุขภาพจิตและอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ซึ่งได้ถูกนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์และสร้างฉากทัศน์ที่พึงประสงค์ (กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา) และฉากทัศน์ที่พึงระวัง (กินอยู่ไม่สุข ทุกข์เพราะทุนนิยม) อันนำไปใช้เป็นกรอบในการรวบรวมและวิเคราะห์เรื่องเล่าและตรรกะเกี่ยวกับภาพอนาคตและศักยภาพเชิงพื้นที่ของจังหวัดพะเยา การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคตด้วยเทคนิคการพยากรณ์ย้อนหลัง และการวิเคราะห์และจัดลำดับกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติด้วยเทคนิคคูโมสโกลม เพื่อนำมาจัดทำเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะว่าด้วยการพัฒนาอนาคตสังคมในพื้นที่จังหวัดพะเยาได้ในท้ายที่สุด บทสรุปและความเป็นไปได้ของภาพอนาคตจังหวัดพะเยาจากงานวิจัยนี้คือ การพัฒนาทุนด้านวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนที่โดดเด่นของจังหวัดพะเยาให้ขายได้ หรือ “เศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม” เช่น อาหารพื้นเมืองแปรรูป อัดกระป๋อง เค้กปลานิล หรือ การข้ามกลุ่มทุนวัฒนธรรม (Cross-economic culture) เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ เช่น การนำผ้าทออินทรีฐานมาทำกระเป๋าผ้าต้นไม้ การรวมกลุ่มผู้สูงอายุที่มาจากชุมชนหลากหลายอาชีพเพื่อทำ SME โดยมีมหาวิทยาลัย หรือภาคีเครือข่าย เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาคเอกชน เป็นผู้สร้างสรรคความรู้พื้นฐานให้ชุมชนแต่ละพื้นที่ในจังหวัดพะเยา และเป็นแกนหลักในการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มชุมชนในจังหวัดพะเยา ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้เกิดการกินดีอยู่ดี ชุมชนเข้มแข็ง อยู่ได้ด้วยตนเอง และพึ่งพากันและกันได้

4.1.1. อนาคตการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา 2030 : Livable, Connected and Smart

ภาพอนาคตของจังหวัดพะเยาที่ปรากฏอย่างชัดเจนผ่านกระบวนการร่วมมองภาพอนาคตภายใต้โครงการนี้คือ “จังหวัดพะเยาที่ผู้คนอยู่อาศัยเพื่อใช้ชีวิตอย่างมีความสุขทั้งกายและใจ (Livable) ภายใต้วิถีชีวิตที่มีการเชื่อมต่อทุกระดับระหว่างคน ชุมชน เทคโนโลยี และทรัพยากรภายในจังหวัด (Connected) และสามารถเรียนรู้และสร้างรายได้บนฐานเกษตรและอาหารปลอดภัยที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Smart)” ซึ่งการมุ่งไปสู่ภาพอนาคตดังกล่าวจะเป็นไปได้เมื่อมีการพัฒนาอนาคตสังคมในจังหวัดพะเยา 5 ประเด็นหลักของการพัฒนา ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 39 ประเด็นหลักของการพัฒนาอนาคตการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

4.1.2. การเรียนรู้ (Learning) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

จากฉากทัศน์ “กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา” พบว่า คนพะเยาจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ หรือ Learning โดยการเรียนรู้ส่งผลต่อการเติบโตทั้งทางความคิดและพฤติกรรม ในอันที่จะทำให้คนในจังหวัดพะเยาอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างกลมกลืน และยังเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาจังหวัดพะเยา การศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต คือ การศึกษาแบบดั้งเดิม (เห็นหน้ากัน) ผสมผสานการใช้เทคโนโลยี โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนพะเยาเป็นฐาน เนื้อหาการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจจะเป็นการบูรณาการรอบด้าน เช่น วัฒนธรรมท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์ หรือภาษา กับเทคโนโลยี หรือวิทยาศาสตร์กับการเกษตร เมื่อการศึกษาในจังหวัดพะเยาพัฒนา จะลดความเหลื่อมล้ำ และเมื่อคนในจังหวัดพะเยานำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดในที่สุด รวมถึงปัจจัยขับเคลื่อนจากโครงการในพื้นที่จังหวัดพะเยา เช่น โครงการระเบียบกว้าน โครงการพะเยา เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมีกรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่เข้มแข็ง อีกทั้งการจัดกิจกรรม เช่น งานล้าลาออกจากภาคเอกชน ยังเป็นปัจจัยเร่งให้จังหวัดพะเยาเป็นเมืองที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย

4.1.3. เทคโนโลยี (Technology) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

จากฉากทัศน์ที่พึงประสงค์ (กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา) ของการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยาพบว่า คนพะเยาให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและมีความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งเชื่อมโยงกับอาชีพการเกษตรและวัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารจะเป็นปัจจัยเร่งให้คนทุกกลุ่มและทุกช่วงวัยในจังหวัดพะเยาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการใช้ชีวิต การประกอบอาชีพและทำให้เกิดการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น

โดยการใช้ชีวิตของคนพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้าจะเป็นแบบ Smart Living and Safety หรือการดำรงชีวิตอัจฉริยะที่มีความปลอดภัย ซึ่งการดำรงชีวิตอัจฉริยะ คือ การที่เมืองมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกโดยคำนึงถึงหลักการออกแบบที่ (Universal Design) ให้ประชาชนมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยและมีความสุขในการดำรงชีวิต เทคโนโลยีที่จะถูกนำมาใช้มากขึ้นคือเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายความเร็วสูงที่เข้ามามีบทบาทในการประกอบอาชีพทางการเกษตร การค้า การบริการ การซื้อขายสินค้า และจะทำให้เมืองพะเยามีเศรษฐกิจอัจฉริยะ หรือ Smart Economy ซึ่งจะเป็นเมืองที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในระบบเศรษฐกิจและบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยรูปแบบการเกษตรจะเป็นแบบเกษตรอัจฉริยะ หรือมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตมาใช้เพิ่มมากขึ้นแต่จะมีการใช้แรงงานในการเกษตรลดลงเนื่องจากมีผู้สูงอายุมากขึ้น ในขณะที่ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรจะเพิ่มมากขึ้น และความหลากหลายของชนิดของผลผลิตทางการเกษตรก็จะเพิ่มมากขึ้น

จังหวัดพะเยาจะมีการใช้ทรัพยากรภายในพื้นที่มากขึ้น เช่น การรวมกลุ่มของเกษตรกรและมีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ร่วมกัน หรือมีกิจกรรมทางการตลาดร่วมกัน และมีการรวมกลุ่มกันพัฒนาเกษตรแบบปลอดภัย หรืออินทรีย์ที่จะทำให้พื้นที่จังหวัดพะเยามีผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยในปริมาณที่มากขึ้น รวมถึงการนำนวัตกรรมและองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษามาเพิ่มมูลค่าของสินค้าทางการเกษตรและต่อยอดไปสู่อาหารสุขภาพหรืออาหารทางการแพทย์ อาหารสำหรับผู้สูงอายุ อาหารสำหรับคนที่มีความต้องการเฉพาะกลุ่ม นอกจากนั้นจะมีการซื้อขายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เชื่อมโยงกับระบบโลจิสติกส์ที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้จะถูกนำมาใช้โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ทำงานจากเมืองใหญ่กลับมาพัฒนาภูมิปัญญาตัวเองโดยผสมผสานกับวัฒนธรรมในพื้นที่เกิดเป็นลักษณะของเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) หรือเมืองที่มีความชัดเจนในการนำความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาเมือง หรือชุมชน ดังนั้น การกินดีอยู่ดี วิถีพะเยา จึงต้องมีการพัฒนาพลเมืองให้เป็นพลเมืองอัจฉริยะ หรือ Smart People ซึ่งพะเยาเองมีจุดแข็งที่มีสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่และผู้บริหารเมืองก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย

นอกจากเทคโนโลยีดิจิทัลที่จะเข้ามามีบทบาทต่อการใช้ชีวิตของคนอย่างมากแล้ว เทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology) หรือ ฟินเทค (FinTech) สังคมไร้เงินสด และไซเบอร์ลิเมเดีย ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีชีวิตในการทำธุรกรรมทางการเงินและการซื้อขายสินค้า โดยในอนาคตน่าจะมีนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆ เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดีขึ้น เพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ค่าใช้จ่ายถูกลง

เทคโนโลยีที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเทคโนโลยีการแปรรูปอาหาร โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่สามารถรักษาคุณสมบัติที่สำคัญของวัตถุดิบที่นำมาแปรรูปเป็นอาหาร เช่น เทคโนโลยี High Pressure Processing เทคโนโลยีการสกัดสารสำคัญจากพืช และสมุนไพร เช่น Supercritical fluid extraction ซึ่งจะทำให้สารสกัดที่ได้มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภคมากกว่าวิธีการสกัดโดยใช้ตัวทำละลายอินทรีย์ เป็นต้น โดยเทคโนโลยีเหล่านี้และเทคโนโลยีการแปรรูปอาหารอื่นๆ น่าจะมีการนำมาใช้ในพื้นที่มากขึ้น รวมถึงเทคโนโลยีการวิเคราะห์ทดสอบความปลอดภัยในผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารก็น่าจะสามารถวิเคราะห์ในพื้นที่ได้โดยไม่ต้องส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการในพื้นที่อื่นๆ ก็จะทำให้พะเยาสามารถไปสู่ฉากทัศน์ กินดีอยู่ดี วิถีพะเยา ได้

4.1.4. วัฒนธรรม (Culture) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

กระบวนการมองภาพอนาคตจังหวัดพะเยา 2030 ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับผู้คนที่มีความหลากหลายในรูปแบบการใช้ชีวิตและความหลากหลายทางมิติเศรษฐกิจและสังคม ครอบคลุมภายในพื้นที่จังหวัดพะเยา ประกอบกับมุมมองจากผู้คนภายนอกจังหวัดพะเยา ก่อให้เกิดผลสรุปร่วมในการคาดการณ์ภาพอนาคตของจังหวัดพะเยาในปี 2030 ให้เป็น จังหวัดพะเยาที่ผู้คนอยู่อาศัยและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขทั้งกายและใจภายใต้วิถีที่เอื้อเพื่อ เรียบง่าย สงบ และแวดล้อมด้วยทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์

ภาพอนาคตวัฒนธรรมกับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยานั้น ยังคงดำเนินไปบนฐานความเชื่อ ศรัทธา วิถีปฏิบัติที่เป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวันซึ่งสั่งสมมานานนับแต่อดีตสืบสาน สืบทอด ส่งต่อมาและแสดงออกมาในรูปแบบของคำขวัญ วิถีชีวิต หรือ ภูมิปัญญา หรือ ประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และความเชื่อทางจิตวิญญาณ วัฒนธรรมบนฐานความศรัทธาและความเชื่อทางศาสนาและจิตวิญญาณยังคงเป็นส่วนหนึ่ง ยังคงเป็นส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตของผู้คนในจังหวัดพะเยาในอนาคต ปี 2030 เช่น ประเพณีสงกรานต์และสงกรานต์น้ำพระเจ้าน้ำพระธาตุในวัดต่างๆ ประเพณีสงกรานต์และการรดน้ำดำหัว ประเพณีตานข้าวใหม่ และประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

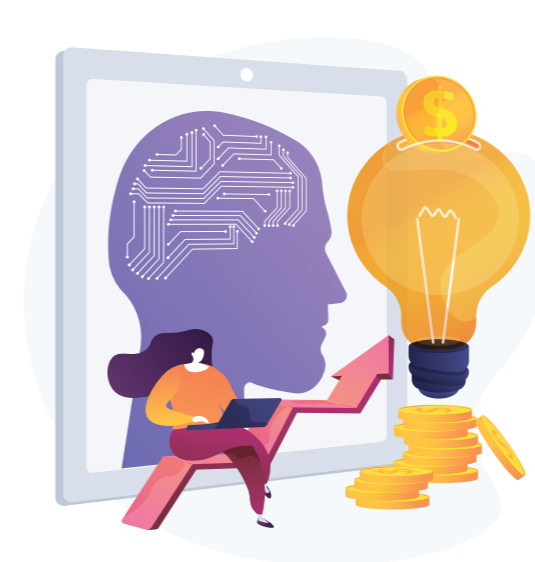
วัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการใช้ชีวิตในอนาคตของผู้นคนในจังหวัดพะเยาในอนาคตปี 2030 เนื่องจากวัฒนธรรมบนฐานความเชื่อและศรัทธา ซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนาและจิตวิญญาณ ยังคงเป็นวิถีปฏิบัติหลักในการใช้ชีวิตประจำวันซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกำหนดพฤติกรรมในการใช้ชีวิตของผู้นคนส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันวัฒนธรรมบางอย่างอาจต้องแปรเปลี่ยน ปรับเปลี่ยน หรือยึดหยุ่นได้ เนื่องจากผู้นคนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ชีวิตภายใต้ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งวัฒนธรรมที่ยังคงดำรงอยู่ และวัฒนธรรมที่อาจมีการปรับเปลี่ยน ล้วนแล้วแต่เป็นต้นทุนสำคัญของผู้นคนในจังหวัดพะเยาที่จะเลือกเอาวัฒนธรรมใดๆ นั้นมาสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพบนฐานวัฒนธรรม (cultural economy) เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดงานเทศกาลหรือประเพณีต่างๆ ซึ่งทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นแหล่งรายได้และสร้างเศรษฐกิจให้กับผู้นคนและท้องถิ่นได้อย่างดี

4.1.5. สวัสดิภาพ (Well-being) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

จากฉากทัศน์ภาพอนาคตพะเยาในอีก 10 ปีข้างหน้า ในปี 2030 เห็นได้ว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ 2 ฉากทัศน์คือ ฉากทัศน์กินดีอยู่ดีวิถีพะเยา และฉากทัศน์กินดีอยู่ไม่สุขทุกข์เพราะทุนนิยม แสดงให้เห็นว่าทุกคนให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต มีความปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข คือ การมีชีวิตที่ดีมีสุขภาพที่ดี มีสุขภาพกาย สุขภาพใจ สุขภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิต แบบ Smart Living and safety ดังนี้

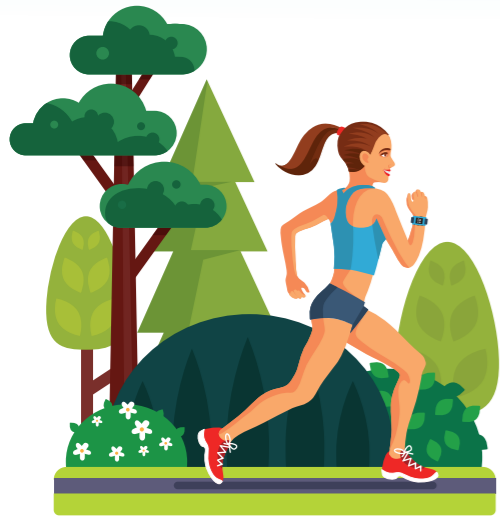
(1) ความอยู่ดีมีสุขทางอาชีพ (Career Wellbeing) หรือหน้าที่การงาน ความอยู่ดีมีสุขทางด้านอาชีพเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุขในด้านอื่นๆ ตามมา ซึ่งการอยู่ดีกินดีอาจจะต้องเริ่มจากการให้คนพะเยา เข้าถึงการศึกษาที่ดีสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากประชากรในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรแต่เกษตรกรที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นอาจจะต้องหาแนวทางในการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่สนใจในการทำการเกษตรมากขึ้น ซึ่งการเกษตรในอนาคตอาจจะต้องเป็นการทำการเกษตรแบบ smart farming มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเกษตรต่างๆ เข้ามาจัดการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เช่น การวางแผนการผลิต วางแผนการตลาด และส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

(2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม (Social Wellbeing) การมีสังคมมีความรัก และมีเพื่อนพ้อง เป็นเรื่องที่มีผลต่อความรู้สึกเป็นสุขในชีวิต บุคคลที่มีความอยู่ดีมีสุขทางสังคมจะมีความใกล้ชิดที่จะช่วยพวกเขาให้ไปสู่ความสำเร็จ มีความสุขในชีวิตและมีสุขภาพที่ดี ในอนาคตสังคมของคนในจังหวัดพะเยาจะมีผู้สูงอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุอาจอยู่โดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้ง อาจจะต้องหากิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวให้มีการดูแลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งจัดระบบบริการสาธารณะ public service ให้ทุกคนได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการจัดการระบบสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มวัยสร้างสรรค์สังคม สุขภาพดี วิถีพะเยา

(3) การอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Financial Wellbeing) การมีสถานะทางการเงินที่เหมาะสมกับตนเองหรือตามสภาพความเป็นอยู่มีการจัดการสภาพทางการเงิน อย่างชาญฉลาดและมีอิสระทางการเงินที่จะใช้จ่ายในแต่ละครั้ง ทางด้านค่าครองชีพ (cost of living) ในจังหวัดพะเยา เช่น ค่าที่พัก ค่าสาธารณูปโภค และค่าอาหารในจังหวัดพะเยามีค่าค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ รวมทั้งมีวิถีชีวิตที่เป็นคนในชนบท แต่ในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีต่างๆ ได้สะดวก ค่าครองชีพของคนในจังหวัดพะเยาอาจจะเพิ่มขึ้น อาจจะต้องมีโครงการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อความมั่นคงทางการเงิน

(4) ความอยู่ดีมีสุขทางร่างกาย (Physical Wellbeing) การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงอันเนื่องมาจากการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนอย่างเพียงพอจังหวัดพะเยามีสภาพแวดล้อมที่ดี รวมทั้งในตัวเมืองก็มีสวนสาธารณะหลายแห่ง เช่น กวีานพะเยา สถานีวิจัยประมง ที่เป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมกลางแจ้ง รวมทั้งมีแนวความเป็นเมืองอาหารและเป็นเมืองเกษตรเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีตระหนักถึงการผลิตและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยโดยเน้นการทำเกษตรแบบอินทรีย์ รวมทั้งสนับสนุนการผลิตอาหาร แบบ Localization ที่อาหารมาจากท้องถิ่นหรือดั้งเดิม ที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดพะเยา

(5) ความอยู่ดีมีสุขทางสภาพแวดล้อม (Community Wellbeing) การอยู่อาศัยในชุมชนและสภาพแวดล้อมที่มีสภาพที่ดีมีความปลอดภัยในที่อยู่อาศัยและมีความภาคภูมิใจต่อชุมชนที่อาศัย อาจส่งเสริมให้มีระบบ smart mobility มีบริการขนส่งสาธารณะที่ให้บริการทุกคนเพื่อความสะดวกในการเดินทางและการขนส่ง นอกจากนี้ อาจจะต้องมีโครงการเกี่ยวกับการกำจัดขยะ น้ำเสีย ควัน ฝุ่นและมลพิษทางอากาศ

4.1.6. การทำงาน (Working) กับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา

ภาพอนาคตการทำงานในจังหวัดพะเยา 2030 จะมีลักษณะของการกระจายตัวกันประกอบอาชีพในชุมชนและท้องถิ่นของตน โดยผู้คนจะไม่ได้มีเพียงอาชีพเดียวเพื่อสร้างรายได้ในการดำรงชีพ และส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักเกี่ยวกับการเกษตรและอาชีพรองที่อยู่บนฐานของทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่น เช่น การผลิตอาหาร การผลิตสินค้าหัตถกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน จะมีคนจำนวนหนึ่งที่พัฒนาศักยภาพของตนเองและมีความพร้อมที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ มาใช้ในการสร้างอาชีพแบบใหม่ในจังหวัดพะเยา เช่น นักบินโดรนเพื่อการเกษตร ที่ปรึกษาการตลาดบนสื่อโซเชียล เป็นต้น ซึ่งอาชีพเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ที่เพียงพอต่อการยังชีพของพวกเขาได้

การประกอบอาชีพข้างต้นไม่เพียงทำให้คนพะเยามีรายได้ที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิต แต่ยังทำให้คนพะเยาไม่จำเป็นต้องเดินทางออกนอกชุมชนท้องถิ่นของตน เช่น คนจากอำเภอจุนไม่จำเป็นต้องย้ายเข้ามาอยู่ในอำเภอเมือง คนจากพะเยาไม่จำเป็นต้องย้ายไปเชียงใหม่ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้คนได้อาศัยกับครอบครัวและชุมชนที่คุ้นเคย ได้ดูแลและเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีเวลาเพียงพอที่จะพัฒนาตนเองและชุมชนท้องถิ่นของตนเอง และทำให้มีความสุขกับการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยาได้ในท้ายที่สุด

4.2. โอกาสและความท้าทายของภาพอนาคตที่พึงประสงค์

ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ที่ได้จากกระบวนการร่วมมองภาพอนาคตในจังหวัดพะเยาได้อธิบายไปแล้วใน 4.1 ซึ่งเป็นภาพอนาคตที่ผู้คนในจังหวัดพะเยามีสุขภาพจิตที่ดีและอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตรพัฒนาขึ้นบนฐานวิถีชุมชนคนพะเยา และเมื่อพิจารณาโอกาสและความท้าทายของฉากทัศน์นี้ สามารถสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 19 ข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 40 โอกาสและความท้าทายของภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของจังหวัดพะเยา

ตารางที่ 19 โอกาสของภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของจังหวัดพะเยา

โอกาส	ประเด็นหลักของการพัฒนาสู่ภาพอนาคต				
	Learning	Tech	Culture	Well-being	Working
1. การพัฒนาระบบคมนาคมที่สำคัญ 2 ระบบ ได้แก่ รถไฟรางคู่ และ ทางด่วน ที่ได้รับอนุมัติแล้วและ อยู่ระหว่างการก่อสร้าง		✓		✓	✓
2. สภาพสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่าง เอื้ออาทรต่อกันและมักจะรู้จักและเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ได้ง่าย	✓		✓	✓	
3. เทคโนโลยีทางการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการนำมาประยุกต์ใช้พื้นที่จังหวัด พะเยามากขึ้น		✓		✓	✓
4. ทุนวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเชื่อของ ชุมชนที่รวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ หรือทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง และเกิดรายได้ โดยไม่มี อายุเป็นอุปสรรค	✓		✓	✓	✓
5. ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัด พะเยามีภูมิประเทศที่ประกอบด้วย ภูเขา น้ำ ป่าไม้ที่หลากหลาย ดิน เหมาะแก่การเพาะปลูกและเป็น ฐานให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจใน ด้านต่างๆ เช่น การเกษตร การท่องเที่ยว			✓	✓	✓
6. ทุนมนุษย์ จังหวัดพะเยามีทรัพยากร มนุษย์ที่ค่อนข้างมุ่งมั่นในการพัฒนา ตัวเองนอกระบบการศึกษา	✓		✓		✓

โอกาส	ประเด็นหลักของการพัฒนาสู่ภาพอนาคต				
	Learning	Tech	Culture	Well-being	Working
7. การย้ายกลับถิ่นฐานของคนพะเยา จากเมืองใหญ่มากขึ้น ทำให้มีการนำ ความรู้ เทคโนโลยี ประสบการณ์ จากที่อื่นกลับมาพัฒนาการเกษตร ในพื้นที่	✓	✓			✓
8. การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและ การสื่อสารทำให้คนสามารถทำงาน และสร้างรายได้จากทุกที่โดยไม่ จำเป็นต้องอยู่ในเมือง	✓	✓			✓
9. การเปิดด่านชายแดนและการพัฒนา เส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงกับประเทศ เพื่อนบ้าน ทำให้พะเยาเป็นพื้นที่ เชื่อมโยงการค้าและเส้นทางคมนาคม ทางบกที่สำคัญ					✓
10. การมีสถาบันอุดมศึกษาคือ มหาวิทยาลัยพะเยาที่ช่วยในการ สนับสนุนความรู้และด้านวิชาการที่ จะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า ประเด็นโอกาสของภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของจังหวัดพะเยา ทั้ง 10 ข้อ มีความสัมพันธ์กับภาพอนาคตทั้ง 5 ด้าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาระบบคมนาคมที่สำคัญ 2 ระบบ ได้แก่ รถไฟรางคู่ และ ทางด่วน ที่ได้รับอนุมัติแล้วและอยู่ ระหว่างการก่อสร้าง
  - Technology : การพัฒนาระบบคมนาคมทางบกที่สำคัญและผ่านพื้นที่จังหวัดพะเยาในอนาคตจะทำให้เกิดการพัฒนาคูคลองด้านระบบรางและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง รวมถึงทำให้ การเดินทางและการขนส่งสินค้าระหว่างจังหวัดพะเยาและจังหวัดอื่นๆ มีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น

- Technology : การพัฒนาระบบคมนาคมทางบกที่สำคัญและผ่านพื้นที่จังหวัดพะเยาในอนาคตจะทำให้เกิดการพัฒนาระบบการขนส่งและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง รวมถึงทำให้การเดินทางและการขนส่งสินค้าระหว่างจังหวัดพะเยาและจังหวัดอื่น ๆ มีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น
  - Well-being : การพัฒนาระบบคมนาคมที่สำคัญ 2 ระบบ คือ รถไฟรางคู่ และทางด่วน ส่งผลทำให้การดำรงชีวิตของคนในจังหวัดดีขึ้น ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยทำให้การเดินทางมีความสะดวก รวดเร็ว สามารถติดต่อค้าขายกับจังหวัดอื่นและประเทศเพื่อนบ้านได้ดี ระบบคมนาคมที่สะดวกขึ้นจะทำให้เกิดช่องทางการขนส่งคนและสินค้าที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตที่น่าอยู่ก็จะเกิดขึ้นตามมา
  - Working : การพัฒนาระบบคมนาคมจะทำให้เกิดการจ้างงานระหว่างเมืองกับเมือง การเคลื่อนย้ายกำลังคนวัยทำงานที่มีพลวัตมากขึ้น
- 2) สภาพสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรต่อกันและมักจะรู้จักและเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกันได้ง่าย
- Learning : การทำงานเป็นเครือข่ายจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันตลอดเวลา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ง่ายขึ้น
  - Culture : วัฒนธรรมที่เอื้ออาทรต่อกัน จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงทุกระดับ ได้แก่ ระดับคนกับคน คนกับเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งทำให้จังหวัดพะเยาเป็นสังคมที่สงบสุข และเป็นสังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี อีกทั้งสภาพสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรต่อกันและมักจะรู้จักและเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกันได้ง่ายเป็นโอกาสที่เอื้อให้เกิดการยอมรับ สืบสาน และเผยแผ่แบ่งปันวัฒนธรรมในสังคมที่เอื้ออาทรต่อกันได้โดยง่ายและส่งต่อการนำวัฒนธรรมบางอย่างไปต่อยอดเพื่อสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่มีคุณภาพดีขึ้น
  - Well-being : สภาพสังคมที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีการทำงานเป็นเครือข่ายร่วมกัน ส่งผลทำให้ความเป็นอยู่รวมกันมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการดูแลเอาใจใส่เหมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน มีการดูแลกันประดุจญาติมิตร มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 3) เทคโนโลยีทางการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการนำมาประยุกต์ใช้พื้นที่จังหวัดพะเยามากขึ้น
- Technology : พื้นที่จังหวัดพะเยาเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเริ่มมีการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการทำการเกษตรปลอดภัยและการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรมากขึ้น และคนที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีหันมาทำอาชีพการเกษตรมากขึ้น ในอนาคตจึงเป็นโอกาสของจังหวัดพะเยาที่จะมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้

- Well-being : การนำเทคโนโลยีการเกษตรมาประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรในจังหวัดพะเยา ส่งผลทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เนื่องจากอาชีพส่วนใหญ่ของคนในจังหวัดพะเยาประกอบอาชีพทางการเกษตร มีวิถีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ดังนั้นการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ จะส่งผลทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น และสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรไปแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิต ทำให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น
- Working : เทคโนโลยีการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเหล่านี้ เมื่อได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาอาชีพในจังหวัดพะเยา จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการทำงานที่จะช่วยเพิ่มกำลังการผลิตและคุณภาพของผลผลิตได้ และในบางกรณีอาจเป็นการสร้างอาชีพใหม่ขึ้นในจังหวัดได้

4) ทุนวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเชื่อของชุมชนที่รวมกลุ่มกันประกอบอาชีพหรือทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง และเกิดรายได้ โดยไม่มีอายุเป็นอุปสรรค

- Learning : การมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง ทำให้เกิดการทำการกิจกรรมต่อเนื่อง ส่งผลให้พะเยาเหมาะจะเป็นเมืองสุดท้ายสำหรับวัยเกษียณ
- Culture : วิถีชีวิตที่สามารถรวมกลุ่มกันเพื่อการประกอบอาชีพหรือทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ โดยไม่มีอายุเป็นอุปสรรคนั้น เป็นโอกาสที่ช่วยเอื้อให้วัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อนถูกเผยแผ่สืบสานไปยังคนรุ่นใหม่ได้อย่างสะดวก บนพื้นฐานที่ทั้งคนรุ่นก่อนและคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญเพื่อเป็นหลักในการสร้างรายได้ร่วมกันอย่างลงตัว อีกทั้งส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเก่าให้สามารถถูกนำมาใช้เป็นวัฒนธรรมใหม่ที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิตได้อย่างทันต่อสถานการณ์สังคม โดยเฉพาะต่อการสร้างรายได้
- Well-being : จังหวัดพะเยามีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มจักรสาน กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มไทยลื้อ กลุ่มทอผ้า กลุ่มผักตบชวา กลุ่มผลิตสินค้าต่างๆ ส่งผลทำให้สังคมมีความเข้มแข็งมีรายได้เพิ่มมากขึ้นทำให้คุณภาพชีวิตของคนในจังหวัดพะเยาจึงดีขึ้น
- Working : กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องก่อให้เกิดการทำงานที่หลากหลาย และการตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมในหลายพื้นที่ได้ถูกนำมาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรมที่จะสร้างรายได้สำหรับใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยาได้

5) ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดพะเยามีภูมิประเทศที่ประกอบด้วย ภูเขา น้ำ ป่าไม้ที่หลากหลาย ดินเหมาะแก่การเพาะปลูกและเป็นฐานให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่างๆ เช่น การเกษตร การท่องเที่ยว

- Culture : ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลาย ก่อให้เกิดวัฒนธรรมบนฐานการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ ต้นทุนทางวัฒนธรรมอย่างสอดคล้องและตรงไปตรงมาในการดำเนินชีวิตของผู้คน

- Well-being : จังหวัดพะเยามีต้นทุนทางธรรมชาติที่ดี เช่น มีแหล่งน้ำสำคัญหลายแหล่ง เช่น กว๊านพะเยา หนองเล็งทราย ซึ่งมีผลต่อการทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ส่งผลทำให้สามารถสร้างงานสร้างรายได้ตลอดทั้งปี
  - Working : การทำงานในจังหวัดพะเยา 2030 จะอยู่บนฐานของการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และนำทุนทางทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างยั่งยืน โดยจะมีทั้งการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ธรรมชาติและด้านการเกษตรที่ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้
- 6) ทุนมนุษย์ จังหวัดพะเยามีทรัพยากรมนุษย์ที่ค่อนข้างมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองนอกระบบการศึกษา
- Technology : คนทุกกลุ่มในพื้นที่จังหวัดพะเยาเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความต้องการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองมากขึ้น และมีหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมอบรมพัฒนาทักษะต่างๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ทำให้ในอนาคตคนอาจจะเข้าสู่การศึกษาในระบบน้อยลงแต่สามารถสร้างรายได้จากความรู้ที่หาได้จากนอกระบบการศึกษา
  - Culture : วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคมนั้น ดังนั้นการที่จังหวัดพะเยามีทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองนั้น จึงเชื่อและส่งผลให้เกิดกระบวนการสืบสาน เผยแพร่ หรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคมภายใต้การพัฒนาตนเองของผู้คนในสังคม
  - Working : ด้วยความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองของคนในจังหวัดพะเยา จะส่งผลให้การทำงานในจังหวัดพะเยา 2030 เต็มไปด้วยผู้คนที่แม้จะมีความรู้ความสามารถที่หลากหลายแต่ก็เป็นความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับการทำงานเพื่อยังชีพในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง
- 7) การย้ายกลับถิ่นฐานของคนพะเยาจากเมืองใหญ่มากขึ้น ทำให้มีการนำความรู้ เทคโนโลยีประสบการณ์จากที่อื่นกลับมาพัฒนาการเกษตรในพื้นที่
- Learning : การย้ายกลับถิ่นฐานทำให้เกิดการนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีความแปลกใหม่และเกิดความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้จากภายนอกพื้นที่จังหวัดพะเยามากขึ้นได้
  - Technology : การที่เมืองใหญ่มีการแข่งขันสูง ค่าครองชีพสูง หางานได้ยาก และมีปัญหาสิ่งแวดล้อม จะทำให้เกิดการย้ายของคนจากเมืองใหญ่กลับถิ่นฐานภูมิลำเนามากขึ้น และคนกลุ่มนี้จะเป็นคนที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถช่วยพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ได้
  - Working : การย้ายกลับถิ่นฐานที่มีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นนี้จะส่งผลต่อกำลังแรงงานที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการปรับตัวของผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับฟังประสบการณ์ใหม่ อันจะทำให้เกิดการสร้างอาชีพหรือการทำงานรูปแบบใหม่เพิ่มมากขึ้นได้

- 8) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารทำให้คนสามารถทำงานและสร้างรายได้จากทุกที่โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในเมือง
- Learning : เทคโนโลยี ICT จะช่วยให้การเชื่อมต่อระหว่างผู้คนและแหล่งเรียนรู้ที่กระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่ของจังหวัดพะเยาเป็นไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้
  - Technology : การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารทำให้คนสามารถทำงานและสร้างรายได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่เหมือนเช่นในอดีต จึงเป็นโอกาสของเมืองพะเยาที่จะมีคนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างรายได้ เช่น การจำหน่ายออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลอดภัยหรือสินค้าท้องถิ่นของจังหวัดพะเยา
  - Working : การใช้เทคโนโลยี ICT ในการทำงานจะทำให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการได้โดยง่าย อีกทั้งยังช่วยในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ถึงสินค้าและบริการต่างๆ ได้มากขึ้นผ่านสื่อโซเชียล
- 9) การเปิดด่านชายแดนและการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้พะเยาเป็นพื้นที่เชื่อมโยงการค้าและเส้นทางคมนาคมทางบกที่สำคัญ
- Working : การเปิดด่านชายแดนเป็นโอกาสของการค้าและการคมนาคมที่สำคัญ โดยจะส่งผลให้เกิดความต้องการกำลังแรงงานทั้งในเชิงคุณลักษณะและเชิงปริมาณมากขึ้น และขณะเดียวกัน ธุรกิจรูปแบบใหม่ก็จะเกิดขึ้นจากการเปิดด่านนี้
- 10) การมีสถาบันอุดมศึกษาคือมหาวิทยาลัยพะเยาที่ช่วยในการสนับสนุนความรู้และด้านวิชาการที่จะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่
- Learning : การมีสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดพะเยา ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ในอันที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน โครงการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่จังหวัดพะเยาจึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง
  - Technology : การมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่จะเป็นโอกาสของจังหวัดพะเยาในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในมิติต่างๆ ของจังหวัดพะเยาได้เป็นอย่างดี
  - Culture : มหาวิทยาลัยพะเยา มีปณิธานที่มุ่งมั่นต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมาตั้งแต่แรกต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันและต่อเนื่องไปในอนาคต จึงเชื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างชัดเจนรวมถึงประเด็นทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นพะเยาด้วยเช่นกัน
  - Well-being : การที่จังหวัดพะเยามีสถาบันการศึกษาคือมหาวิทยาลัยพะเยา ส่งผลทำให้มีการสร้างคนสร้างงาน และทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาด้านต่างๆ ได้
  - Working : สถาบันอุดมศึกษาจะช่วยให้การทำงานในจังหวัดพะเยามีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของการประยุกต์ใช้นวัตกรรมหรือการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและกำลังการผลิตได้

ตารางที่ 20 ความท้าทายของภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของจังหวัดพะเยา

ความท้าทาย	ประเด็นหลักของการพัฒนาสู่ภาพอนาคต				
	Learning	Tech	Culture	Well-being	Working
1. การรुकืบของนายทุนรายใหญ่ เช่น ฟาสต์ฟู้ด ธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ เป็นต้น			✓	✓	✓
2. โครงสร้างประชากรในจังหวัดพะเยาที่เป็นสังคมสูงวัย ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง				✓	
3. มลพิษที่เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ เช่น การเกษตร ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพของคนพะเยา		✓		✓	✓
4. ทักษะด้านดิจิทัลของคนพะเยาที่ยังมีอยู่ในวงจำกัด	✓	✓			✓
5. ความไม่แน่นอนทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด เช่น การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐบ่อยครั้ง ทำให้นโยบายการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง				✓	
6. การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด / mindset ของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งทำให้เกิด generation gap สูงขึ้น	✓		✓		✓
7. สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้รายได้ของประชาชนลดลงและมีภาวะหนี้สิน ภาวะเครียด และเกิดปัญหาทางสังคมอื่นๆ	✓			✓	✓
8. การทำการเกษตรที่ใช้สารเคมีเกินความจำเป็นและไม่ปลอดภัยยังคงมีอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน		✓		✓	✓

โอกาส	ประเด็นหลักของการพัฒนาสู่ภาพอนาคต				
	Learning	Tech	Culture	Well-being	Working
9. การเข้าถึงทรัพยากรและการบริการของภาครัฐของคนที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในเมือง เช่นด้านสุขภาพ ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก				✓	
10. ภาวะโรคระบาด เช่น Covid 19 ทำให้เกิดผลกระทบต่อรายได้และการประกอบอาชีพของประชาชน เช่น ในกลุ่มของธุรกิจท่องเที่ยว	✓			✓	✓

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า ประเด็นความท้าทายของภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของจังหวัดพะเยา ทั้ง 10 ข้อ มีความสัมพันธ์กับภาพอนาคตทั้ง 5 ด้าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- การรुकืบของนายทุนรายใหญ่ เช่น ฟาสต์ฟู้ด ธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ เป็นต้น
  - Culture: การรुकืบของนายทุนรายใหญ่จะส่งผลให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป และวัฒนธรรมชุมชนอาจสูญหายได้ หากขาดการจัดการความท้าทายที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมที่ตั้งอยู่บนฐานการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล ที่อาจเปลี่ยนไปเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเกิดขีดจำกัด และก่อให้เกิดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ
  - Well-being : การที่มีนายทุนรายใหญ่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดพะเยาเปลี่ยนแปลงไป เดิมมีการบริโภคอาหารพื้นเมือง แต่เมื่อมีอาหารฟาสต์ฟู้ดเข้ามาส่งผลทำให้มีการบริโภคอาหารนอกบ้านเพิ่มมากขึ้น
  - Working : ในระหว่างที่กลุ่มทุนรายใหญ่รुकืบเข้ามาในจังหวัดพะเยา อาชีพดั้งเดิมที่เคยมีจะค่อยๆ เลือนหาย และในท้ายที่สุด บางอาชีพจะต้องล้มเลิกและไม่สามารถสร้างรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพได้อีกต่อไป
- โครงสร้างประชากรในจังหวัดพะเยาที่เป็นสังคมสูงวัย ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง
  - Learning : การเรียนรู้ของผู้คนระหว่างวัยเป็นประเด็นท้าทายที่จะส่งผลการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายในสังคมสูงวัยได้
  - Well-being : ในอนาคตประชากรในจังหวัดพะเยาจะเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยมากขึ้น อาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตลดลง หากผู้สูงวัยไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง อาจจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมได้

- 3) มลพิษที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การเกษตร ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนพะเยา
  - Technology : มลพิษจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การเกษตร ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ดิน และน้ำ จะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น รวมถึงผลผลิตทางการเกษตรจะไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค หากไม่มีการนำเทคโนโลยีที่มีความปลอดภัยมาใช้ หรือไม่มีเทคโนโลยีมาแก้ไขปัญหา ก็จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของคนพะเยาตามมา
  - Well-being : มลพิษจากกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะทางการเกษตร เช่น การใช้สารเคมีทางการเกษตร ที่มากขึ้นโดยไม่มีการป้องกัน ส่งผลทำให้เกิดสารเคมีตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรมากขึ้น อาจจะมีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค
  - Working : ในขณะที่การทำงานเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตในจังหวัดพะเยา มลพิษจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยหากมลพิษเหล่านี้ไม่ได้รับการจัดการที่ดีพอ จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพในการประกอบอาชีพได้โดยง่าย เช่น โรคจากสารเคมีทางการเกษตร โรคจากฝุ่นควันขนาดเล็ก เป็นต้น
- 4) ทักษะด้านดิจิทัลของคนพะเยาที่ยังมีอยู่ในวงจำกัด
  - Learning : เมื่อการเรียนรู้ผ่านเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ จะทำให้เกิดเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่ไร้ขอบเขต และหากทักษะด้านดิจิทัลของคนพะเยายังอยู่ในวงจำกัด จะส่งผลต่อการเข้าถึงการเรียนรู้ และการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้
  - Technology : ผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่ห่างไกลบางพื้นที่ยังขาดทักษะด้านดิจิทัลทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้และการสร้างรายได้ และอาจเกิดช่องว่างของการเข้าถึงบริการของภาครัฐ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ หรือการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ได้
  - Working : หากผู้ใช้งานมีทักษะด้านดิจิทัลที่เพียงพอ ช่องทางดิจิทัลเป็นอีกพื้นที่หนึ่งของการทำงาน ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าสูงได้ ในทางตรงกันข้าม คนที่ไม่สามารถพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของตนเองได้ จะส่งผลต่อการมีงานทำหรือการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้
- 5) ความไม่แน่นอนทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด เช่น การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐบ่อยครั้ง ทำให้นโยบายการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง
  - Well-being : การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ โดยอาจมีการขัดแย้งกันทางด้านความคิด การเปลี่ยนแปลงนโยบาย และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มคนในพื้นที่ รวมถึงการจัดทำงบประมาณโครงการต่างๆ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตได้
- 6) การเปลี่ยนแปลงวิถีคิด/mindset ของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งทำให้เกิด generation gap สูงขึ้น
  - Learning : ช่องว่างระหว่างวัยเป็นความท้าทายที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนต่างวัยในจังหวัดพะเยา 2030 ได้ เนื่องจากหากไม่มีการจัดการที่ดีเพียงพอ ความแตกต่างเหล่านี้ อาจกลายเป็นความขัดแย้งที่ไม่สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนกันได้ และจะทำให้การเรียนรู้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

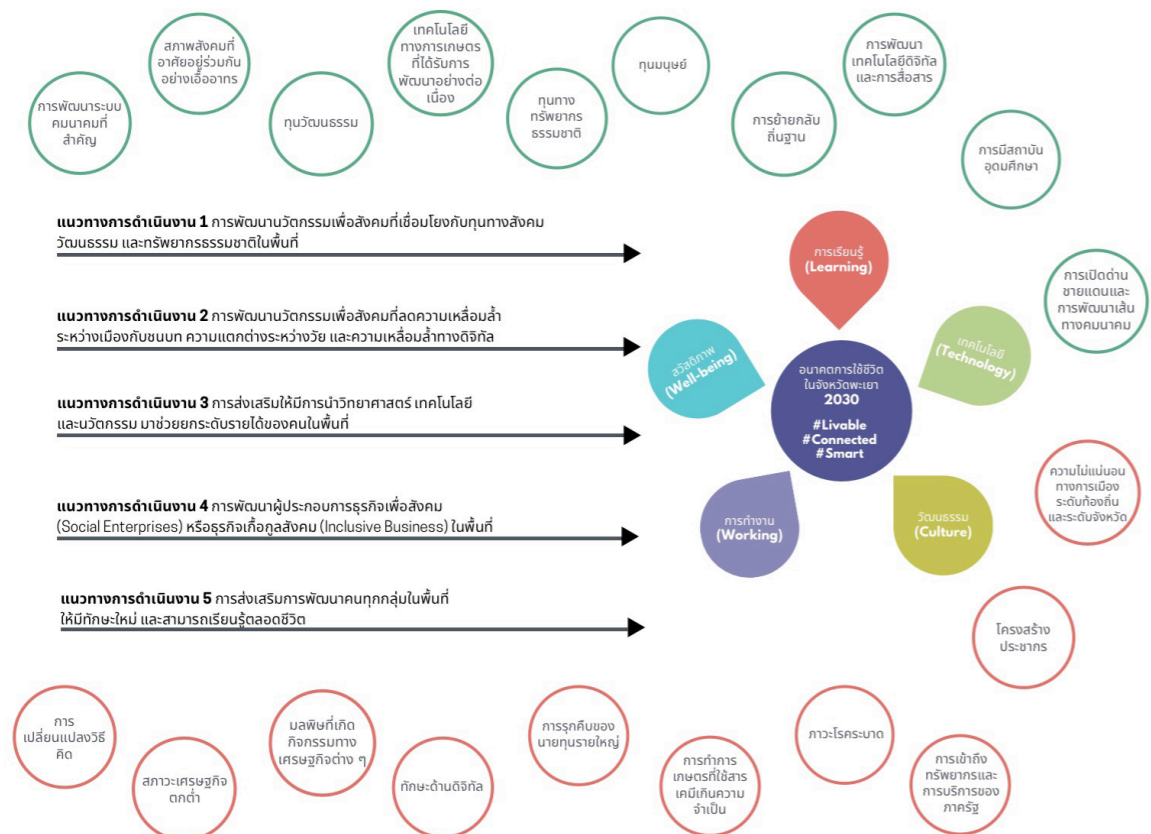
- Culture : ช่องว่างทางความคิดหรือความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันของคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่อย่างมาก อาจทำให้เกิดอุปสรรคในการเผยแพร่ สืบสาน หรือใช้ประโยชน์วัฒนธรรมในชีวิตประจำวันได้ และจะส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่อาจมีความแตกต่างอย่างมากจากวิถีเดิม
  - Working : การทำงานและประกอบอาชีพในจังหวัดพะเยาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างคนต่างวัย ดังนั้น หากช่องว่างระหว่างวัยไม่ได้รับการจัดการที่ดี จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน และการสร้างรายได้ของผู้คนได้
- 7) สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้รายได้ของประชาชนลดลงและมีภาวะหนี้สิน ภาวะเครียด และเกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ
    - Learning : เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ ผลกระทบอันหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนคือการหยุดเรียนกลางคัน สำหรับนักเรียนและนักศึกษาคือการหลุดออกจากการศึกษาในระบบ สำหรับวัยทำงานจะส่งผลให้แรงงานเกิดความท้อแท้และเหนื่อยล้าเกินกว่าจะเรียนรู้ได้
    - Well-being : สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้รายได้ของประชาชนลดลง ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ลดลง ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างต่อเนื่องและเป็นลูกโซ่
    - Working : ความเครียดที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ โดยกลุ่มอาชีพที่พอจะประคองตัวได้จะยังคงดำเนินไป แต่กลุ่มอาชีพที่ไม่สามารถอยู่รอดได้จะต้องตกอยู่ในภาวะการว่างงานและความเครียด ซึ่งทำให้เขาเหล่านั้นไม่พร้อมที่จะประกอบอาชีพใหม่ได้
  - 8) การทำการเกษตรที่ใช้สารเคมีเกินความจำเป็นและไม่ปลอดภัยยังคงมีอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน
    - Technology : การทำการเกษตรที่ใช้สารเคมีเกินความจำเป็นเป็นความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากมีการพัฒนาเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตรที่สามารถกระจายสารเคมีในพื้นที่มากขึ้น โดยใช้ระยะเวลาสั้น ซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียต่อทั้งผู้บริโภค ตัวเกษตรกรเอง และสภาพแวดล้อม
    - Well-being : การทำการเกษตรในปัจจุบันและอนาคตจะมีปัญหามากขึ้นเนื่องจากการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำ ดิน ส่งผลทำให้จะต้องมีการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มมากขึ้น รายได้ลดลง อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้
    - Working : สารเคมีที่มากเกินไปในการเกษตรส่งผลกระทบต่ออาชีพของเกษตรกรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในจังหวัดพะเยา นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อต้นทุนและคุณภาพของผลผลิตอันไม่ใช่ว่าจะเป็นผลดีต่อภาพลักษณ์ของผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดพะเยาได้
  - 9) การเข้าถึงทรัพยากรและบริการของภาครัฐของคนที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในเมือง เช่น ด้านสุขภาพ ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก
    - Well-being : การเข้าถึงบริการของรัฐยังมีความแตกต่างกันระหว่างประชากรที่อยู่ในเมืองและชนบท ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ดังนั้นควรมีมาตรการในการส่งเสริมให้มีความเท่าเทียมกัน

10) ภาวะโรคระบาดเช่น Covid 19 ทำให้เกิดผลกระทบต่อรายได้และการประกอบอาชีพของประชาชน เช่นในกลุ่มของธุรกิจท่องเที่ยว

- Learning : ภาวะโรคระบาดส่งผลต่อการปรับตัวในการเรียนรู้อย่างมากทั้งในเชิงช่องทางและรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งหากความท้าทายนี้ไม่ได้รับการจัดการที่ดี จะส่งผลกระทบต่อชะงักงันของการเรียนรู้ในพื้นที่ได้
- Well-being : การระบาดของโรค เช่น Covid 19 ส่งผลกระทบต่อทุกคนในวงกว้าง ทำให้ส่งผลกระทบต่อรายได้ทั้งทางภาคผลิตและภาคบริการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของคนประเทศในทุกอาชีพ ทำให้ประชาชนมีรายได้ลดลง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน
- Working : การประกอบอาชีพในจังหวัดพะเยาได้รับผลกระทบจากโรคระบาดในแง่ของการปรับรูปแบบและช่องทางการทำงาน ซึ่งหากกลุ่มคนหรืออาชีพใดไม่สามารถปรับตัวได้หรือภาวะโรคระบาดไม่ได้รับการจัดการที่ดี จะก่อให้เกิดภาวะการว่างงานและการขาดรายได้ของผู้คนจำนวนมาก

4.3. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาวัตกรรมการเพื่อสังคมในพื้นที่

จากกระบวนการทั้งหมด สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาวัตกรรมการเพื่อสังคมในพื้นที่ ได้ 5 ประการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภาพที่ 41 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาวัตกรรมการเพื่อสังคมในพื้นที่

ข้อเสนอแนะที่ 1 การพัฒนาวัตกรรมการเพื่อสังคมที่เชื่อมโยงกับทุนทางสังคม วัฒนธรรม แลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

การพัฒนาวัตกรรมการเพื่อสังคมในพื้นที่จังหวัดพะเยาจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับทุนทางสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่จะกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันกับการใช้ชีวิตของคนพะเยาและในขณะเดียวกันก็สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับการยอมรับจากผู้คนที่เกี่ยวข้อง จังหวัดพะเยามีรากฐานทุนวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพ

ด้วยโอกาสและความท้าทายจาก 4.2 จะเห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะนี้จำเป็นต้องนำเอาโอกาสต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านต่างๆ การคมนาคมระบบราง ศักยภาพและความมุ่งมั่นของทุนมนุษย์ และความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นต้น มาพิจารณาพร้อมกับความท้าทายที่สำคัญ เช่น ช่องว่างระหว่างวัย ทักษะด้านดิจิทัลที่จำกัด และมลพิษจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อสร้างสรรค์ออกมาเป็นกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ดังนี้

โครงการที่ควรเกิดขึ้นในอนาคต :

- 1) การเปิดเส้นท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผสมผสานการทำกิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว เช่น เส้นทางท่องเที่ยวบ้านต๋อม หรือ เส้นทางท่องเที่ยวเกษตรธรรมชาติ พร้อมกิจกรรมปลูกผักกลับบ้าน หรือกิจกรรมทำอาหารพื้นเมืองแปรรูป ซึ่งนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้ท่องเที่ยวภายในประเทศแล้วยังได้วิชาชีพกลับไปด้วย
- 2) การส่งเสริมการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุในจังหวัดพะเยา ด้วยทุนทางสังคมที่สงบ และมีวัฒนธรรมที่เรียบง่าย แต่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องและหลากหลาย
- 3) การยกระดับระบบสวัสดิการของชุมชนท้องถิ่นด้วยการเชื่อมโยงทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ เป็นระบบสวัสดิการแบบบูรณาการตามศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ครอบคลุมการกินดีอยู่ดีของคนพะเยาตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต

ข้อเสนอแนะที่ 2 การพัฒนาวัตกรรมการเพื่อสังคมที่ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท ความแตกต่างระหว่างวัย และความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

ในขณะที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาจังหวัดพะเยามากขึ้น ช่องว่างของการพัฒนายังยึดโยงอยู่กับความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท ความแตกต่างระหว่างวัย ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล และการเชื่อมโยงระหว่างวัยเป็นแนวทางที่สำคัญอันหนึ่งในการพัฒนาวัตกรรมการเพื่อสังคมในพื้นที่จังหวัดพะเยาได้

ด้วยโอกาสและความท้าทายจาก 4.2 จะเห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะนี้จำเป็นต้องจัดการ 1. บริหารจัดการเพื่อการกระจายอำนาจหรือมอบอำนาจสู่ระดับท้องถิ่นทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และประเด็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เสมอภาค เท่าเทียมกับองค์กรปกครองส่วนกลาง 2. การสร้างระบบนิเวศการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่ ประกอบด้วย โครงสร้างของการพัฒนาระดับท้องถิ่น ระบบและกลไกในการขับเคลื่อนสังคมระดับท้องถิ่น และกิจกรรมในพื้นที่ที่ต้องประกอบด้วยคนรุ่นก่อนและคนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทหน้าที่ร่วมกันทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี วัฒนธรรม การเรียนรู้ และการทำงาน

โครงการที่ควรเกิดขึ้นในอนาคต :

- 1) การนำคนสองวัยมาเรียนรู้ร่วมกันผ่านโครงการ เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยไม่เน้นเพียงเขตเมือง แต่ขยายไปทั่วจังหวัด
- 2) การสร้างต้นแบบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการแบบร่วมกันระหว่างคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่
- 3) การเสนอปรับแก้กฎหมายเพื่อเพิ่มบทบาทหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ลดความไม่เสมอภาคในการบริหารจัดการท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะที่ 3 การส่งเสริมให้มีการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยยกระดับรายได้ของคนในพื้นที่

การส่งเสริมให้มีการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยยกระดับรายได้ของคนในพื้นที่เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานรากเป็นโจทย์สำคัญอย่างยิ่งของจังหวัดพะเยา ซึ่งการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมในพื้นที่จำเป็นต้องตอบโจทย์ความต้องการในการสร้างรายได้ควบคู่ไปกับการใช้ชีวิตของคนพะเยาได้

ด้วยโอกาสและความท้าทายจาก 4.2 จะเห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะนี้จำเป็นต้องจัดการยกระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีและการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีของคนทุกกลุ่ม ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อให้เป็นเกษตรปลอดภัย และการแปรรูปเพิ่มมูลค่า และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเชื่อมโยงด้านการตลาด

โครงการที่ควรเกิดขึ้นในอนาคต :

- 1) การพัฒนาทักษะและยกระดับความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการประกอบอาชีพและสร้างรายได้สำหรับคนทุกกลุ่ม
- 2) การพัฒนาเกษตรปลอดภัยแบบครบวงจรตั้งแต่การผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและลดการใช้สารเคมี

- 3) การพัฒนาและบ่มเพาะผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมโดยใช้วัตถุดิบทางการเกษตรในพื้นที่หรือต่อยอดจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) การพัฒนาแพลตฟอร์มเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกร และผู้ที่ต้องการผลผลิตทางการเกษตรภายในพื้นที่จังหวัดพะเยาและจังหวัดใกล้เคียง
- 5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น โรงงานต้นแบบผลิตภัณฑ์อาหาร และห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ทดสอบความปลอดภัยผลผลิตทางการเกษตร และมาตรฐานอาหาร

ข้อเสนอแนะที่ 4 การพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprises) หรือธุรกิจเกื้อกูลสังคม (Inclusive Business) ในพื้นที่

ควรมีการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprises) หรือธุรกิจเกื้อกูลสังคม (Inclusive Business) ในพื้นที่เพื่อช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ลงสู่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยเพิ่มมากขึ้น และควรส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy) เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์บนพื้นฐานของความสามารถที่ชุมชนต่างๆ มีอยู่จากการใช้ทุนของชุมชน

ด้วยโอกาสและความท้าทายจาก 4.2 จะเห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะนี้จำเป็นต้องจัดการโดยมีการยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของชุมชน โดยเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

โครงการที่ควรเกิดขึ้นในอนาคต :

- 1) การพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprises) หรือธุรกิจเกื้อกูลสังคม (Inclusive Business) ในพื้นที่
- 2) การพัฒนาธุรกิจที่สามารถให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม
- 3) การพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มีการตรวจสอบคุณภาพชีวิตของผู้ผลิตและตรวจสอบคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งให้มีรถโมบายที่จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงผลิตผลอินทรีย์ได้
- 4) การพัฒนาส่งเสริมและยกระดับสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นอัตลักษณ์ในแต่ละชุมชน
- 5) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบบูรณาการเชิงนิเวศ เชิงเกษตรและเชิงวัฒนธรรมในแต่ละชุมชน
- 6) การสร้างพื้นที่ทดลอง (sandbox) ให้กับผู้ประกอบการทางสังคมระยะเริ่มต้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับนวัตกรรมเพื่อสังคม

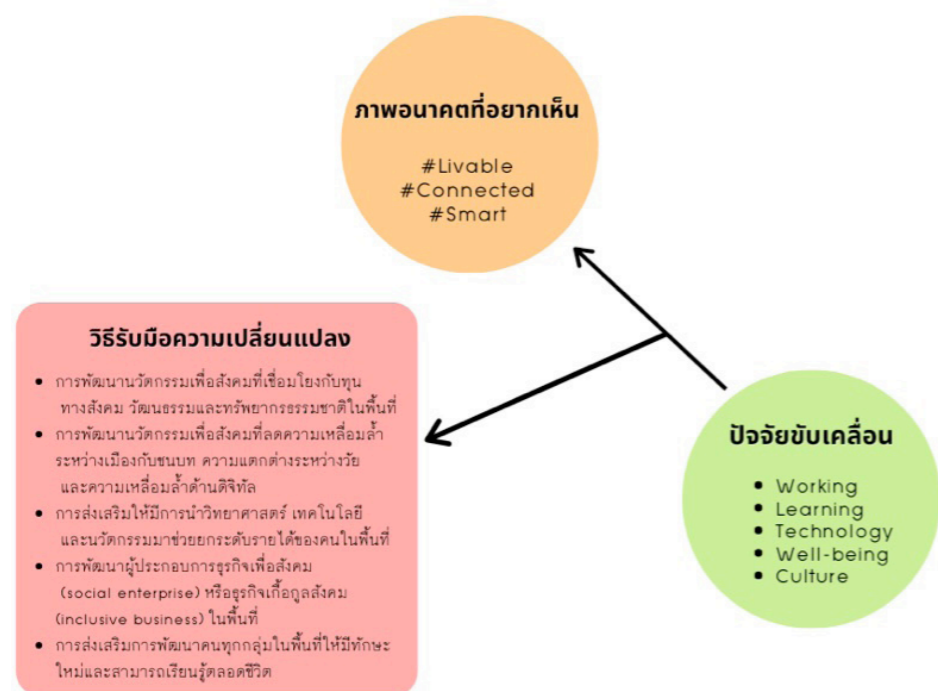
ข้อเสนอแนะที่ 5 การส่งเสริมการพัฒนาคนทุกกลุ่มในพื้นที่ให้มีทักษะใหม่ และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต

ควรส่งเสริมการพัฒนาคนทุกกลุ่มในพื้นที่ให้มีทักษะใหม่ และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะมีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น และบางอาชีพอาจจะหายไป

ด้วยโอกาสและความท้าทายจาก 4.2 จะเห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะนี้จำเป็นต้องจัดการกำลังคนให้สามารถรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก และสร้างคุณภาพชีวิตให้ตนเองและชุมชนได้ผ่านทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในบทที่ 4 ที่แสดงให้เห็นว่าคนในจังหวัดพะเยารับรู้ว่าการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเมือง และชุมชนของตนเอง

โครงการที่ควรเกิดขึ้นในอนาคต :

- 1) โครงการพะเยา เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ UNESCO ซึ่งมหาวิทยาลัยพะเยา และเทศบาลเมืองพะเยากำหนดดำเนินการอยู่
- 2) โครงการพะเยา เมืองอัจฉริยะ เนื่องจากเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นรากฐานพัฒนาเมืองไปสู่เมืองอัจฉริยะ ดังนั้นโครงการต่อจากเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงควรเป็นโครงการเมืองอัจฉริยะ ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้เกิดการคมนาคมที่สะดวก รวมถึงมีการให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยและการรักษาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดพะเยาให้น่าอยู่

แผนภาพที่ 42 มุ่งความเชื่อมโยงภาพอนาคตของจังหวัดพะเยา

จากแผนภาพที่ 42 จะเห็นได้ว่า ปัจจัยขับเคลื่อนภาพอนาคตที่คนพะเยาคาดหวังให้เกิดขึ้นได้แก่ 1.การเรียนรู้ (Learning) 2.สวัสดิภาพ (Well-being) 3.เทคโนโลยี (Technology) 4.การทำงาน (Working) และ 5.วัฒนธรรม (Culture) โดยปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดภาพอนาคต คือ ภาพของความกินดี อยู่ดีวิถีพะเยา มีการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจและสอดประสานกัน โดยมีสาธารณูปโภคที่พร้อมรองรับความต้องการในอนาคต ซึ่งเมื่อคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพอนาคตและภาพอนาคตที่อาจเกิดขึ้นแล้ว คณะผู้วิจัยได้ระดมสมองและสังเคราะห์วิธีรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถสรุปวิธีรับมือกับความเปลี่ยนแปลง อันประกอบด้วย 1) การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมที่เชื่อมโยงกับทุนทางสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ 2) การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมที่ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท ความแตกต่างระหว่างวัย และความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล 3) การส่งเสริมให้มีการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยยกระดับรายได้ของคนในพื้นที่ 4) การพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprises) หรือธุรกิจเกื้อกูลสังคม (Inclusive Business) ในพื้นที่ และ 5) การส่งเสริมการพัฒนาคนทุกกลุ่มในพื้นที่ให้มีทักษะใหม่ และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น โครงการพะเยา เมืองอัจฉริยะ เนื่องจากเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นรากฐานพัฒนาเมืองไปสู่เมืองอัจฉริยะ ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้เกิดการคมนาคมที่สะดวก รวมถึงมีการให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยและการรักษาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดพะเยาให้น่าอยู่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2. 2562. “แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชิงนโยบาย พะเยา แพร่ น่าน) (พ.ศ. 2561 - 2565). ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยันต์ รัชชกุล. (2563a). “การสื่อสารทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพะเยา พ.ศ.2562 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 (Political Communication in Phayao’s General Election 2019 under Thailand’s 2017 Constitution)”, ใน วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 16(1): หน้า 108-128.
- ดารารัตน์ คำเป็ง, ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และ ไชยันต์ รัชชกุล. (2563b). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “รูปแบบวิธีการ และผลกระทบต่อการศึกษาภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่: กรณีศึกษา จังหวัดพะเยา”. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ผดุงพร ธีรานนท์, สุภัทญา เกาะวิวัฒนากุล และ ปิยะดา พฤษสวัสดิ์ดิษฐ์. 2563. การสำรวจความต้องการเรียนรู้ของแรงงานนอกระบบในจังหวัดพะเยา. รายงานวิจัย โครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต. บพท.
- จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์. (2563). แนวคิดการมองอนาคต และวิธีการมองอนาคต. https://www.moe.go.th/moe/upload/news_research/htmlfiles/20262-1574.html
- สุรัชย์ สถิตคุณารัตน์. (2558). การมองอนาคตสไตล์สิงคโปร์ (Singaporean Foresight). สืบค้น 17 เมษายน 2563, จาก <http://horizon.sti.or.th/node/51>
- สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม. (2562). เครื่องมือการมองอนาคต (Foresight Tools). กรุงเทพฯ: สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม.
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2562). รายงานฉบับสมบูรณ์ “ปรัทัศน์สถานภาพความรู้ด้านอนาคตศึกษา”. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ภาษาอังกฤษ

- Branagh, S., & Ratcliffe, J. (2002). *Dublin city foresight*. Retrieved from Dublin:
- Cowie, P., Goddard, J., & Tewdwr-Jones, M. (2016). *The role of universities in city foresight. Final report of the Future of Cities Research Network*.
- Cachia, R., Compañó, R., & Da Costa, O. (2007). Grasping the potential of online social networks for foresight. *Technological Forecasting and Social Change*, 74(8), 1179-1203. doi: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2007.05.006>
- Conway, M., & Stewart, C. (2004). *Creating and Sustaining Social Foresight in Australia: A Review of Government Foresight*. Retrieved from Swinburne: http://chrisstewart.com/blog/wp-content/uploads/downloads/2010/08/A_Review_Of_Government_Foresight_Draft_2004.pdf
- Cowie, P., Goddard, J., & Tewdwr-Jones, M. (2016). *The role of universities in city foresight. Final report of the Future of Cities Research Network*.
- Daffara, P. (2011). Rethinking tomorrow’s cities: Emerging issues on city foresight. *Futures*, 43(7), 680-689. doi:<https://doi.org/10.1016/j.futures.2011.05.009>
- Dixon, T., Eames, M., Britnell, J., Watson, G. B., & Hunt, M. (2014). Urban retrofitting: Identifying disruptive and sustaining technologies using performative and foresight techniques. *Technological Forecasting and Social Change*, 89, 131-144. doi:<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2013.08.027>
- Fernández-Güell, J.-M., Collado-Lara, M., Guzmán-Araña, S., & Fernández-Añez, V. (2016). Incorporating a Systemic and Foresight Approach into Smart City Initiatives: *The Case of Spanish Cities*. *Journal of Urban Technology*, 23(3), 43-67. doi:10.1080/10630732.2016.1164441
- Fuller, T., & Loogma, K. (2009). Constructing futures: A social constructionist perspective on foresight methodology. *Futures*, 41(2), 71-79. doi:<https://doi.org/10.1016/j.futures.2008.07.039>
- Harper, J. C., & Georghiou, L. (2005). Foresight in innovation policy: Shared visions for a science park and business–university links in a city region. *Technology Analysis & Strategic Management*, 17(2), 147-160. doi:10.1080/09537320500088716
- Horton, A. (1999), “A simple guide to successful foresight”, *Foresight*, Vol. 1 No. 1, pp. 5-9.
- Institute of Risk Management. (2018). “Horizon Scanning: A Practitioners Guide”. London: IRM website.
- Ithnin, F., Sahib, S., Kuan, C., Sidek, S., Safinas, R. N., Harun, R. & Idris, S. (2018). Malaysia Mapping the Futures of Malaysian Higher Education: A Meta - Analysis of Futures Studies in the Malaysian Higher Education Scenario. *Journal of Futures Studies* 22(3): 1-18.
- Mahmud, J. (2011). City foresight and development planning case study: Implementation of scenario planning in formulation of the Bulungan development plan. *Futures*, 43(7), 697-706. doi: <https://doi.org/10.1016/j.futures.2011.05.011>
- Meissner, D. (2008): *Foresight-Studien - Bestandsaufnahme in OECD- und ERA-Ländern*. CEST 2007; Bern2008
- Radermacher, F. J. (2016). A Better Governance for a Better Future *Journal of Futures Studies* 20(3): 79-92.
- Raford, N. (2015). Online foresight platforms: Evidence for their impact on scenario planning & strategic foresight. *Technological Forecasting and Social Change*, 97, 65-76. doi:<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2014.03.008>
- Rowell, L. L., Bruce, C. D., Shosh, J. S. & Riel, M. M. (Eds.). (2017). *The Palgrave international handbook of action research*. NY: Palgrave Macmillan.
- Slaughter, R. (1999). *Futures for the Third Millenium: Enabling the Forward View*. Sydney: Prospect Media.
- Sweeney, J. A. (2017). Game On: Foresight at Play with the United Nations Centre for Postnormal Policy and Futures Studies *Journal of Futures Studies* 22(2): 27- 40.

